

Atos Jesus mejũũ do ramoo bok do paa panyyg n'aa hahỹỹh

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁻² Teopiro, õm ti ỹ ma erih. Pooj jé ỹ erii wät doo gó, ỹ erii wät sahõnh hẽ Jesus mo haj'aa paah, tama metëek do paa na-ããj hẽ, hỹ pong jé Jesus bas'ëeg kãn P'op Hagä Do an'oo bã. Hỹ pong jé tabasëek do pooj jé, P'op Hagä Do Sahee kyy gó, tamejũũ do sa hã, tasëew hõm do sa hã, Jesus maher'ood hõm nyy d' rabad'oo da. Sahõnh hẽ ti ỹ erii wät, pooj jé ỹ erih do hã.*

³ Ti m' Jesus dajëp jawén paa bã kã m', Jesus kas'ee wät sa hã. Baad takas'ee wät sa hã. Baad tametëeh sa hã rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, edëb wät né hẽ rabahapãh hyb n'aa. Hajõõ nuu me takametëeh sa hã. 40 m' ta ãh takas'ee wät sa hã. Taher'oot mã sa hã ji P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa, ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa. ⁴ Ti m', ta see pé noo gó m', sa sii tabawëh noo gó m', hahỹỹ d' mã tamejũũ sa hã:

—Panang Jerusarënh bã bë ayyw dó. T'ĩĩ hënh da bë gada Ee ky n'aa enooh doo, ta Sahee, bë hã ỹ her'oot do paah. ⁵ Hahỹ né hẽ ti ỹ her'oot do paah: “Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Dooch ta ãh hajõõ bã, bë hã P'op Hagä

---

* **1:1-2** Rukas ti mo haj'aa hahỹ kerih doo. Jesus ky n'aa hanãm do tii, pooj jé terii wät doo.

Do banoo ta Sahee bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũũm hyb n'aa" —näng mä Jesus ta mejũũ do sa hä.

⁶ Ti m' ta see pé noo gó, rakata padëek bä séd hä, tamehej'ũũ do reanh Jesus hä. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Hahỹỹ hä mabanoo äã hä, Isaraéw buuj hä, äã wahë n'aa, äã tabahag'ääs hyb n'aa? —näk mä sa kyyh ta hä.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë panyyg enäh do jawén tado bä, Ee ky däng do heen n'aa ta hejó j hä. Dooch ti hyb n'aa tado bä. ⁸ P'op Hagä Do Sahee bajëë suun bä bë h'yyb tym gó, tii bä da bë h'yyb tym hejooñh, këh ỹ n'aa bë baher'oot hyb n'aa. Këh ỹ n'aa bë her'ood da panang Jerusarëñh bä, Judah hä j n'aa bä, Samarija hä j n'aa bä na-ää j da. Badäk hahỹ haw'ääts hë da bë baher'oot këh ỹ n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁹ Ti m' ta ti ta her'oot do jawén paa bä kä m', P'op Hagä Do masäg kän hỹ pong jé. Sa matym gó né hë tabasëek. Wë puh ejën wät mä rawén nahapëë wäd kän. ¹⁰ Rabahag'ääs bä Jesus hasëek doo, nayyw hë m' rakasee pawóp hë ajyy sa pa. Hewak mä sa saroor. Ääs mä tii. ¹¹ Ti m' ääs raky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa babä bë bab'ëeh, wë hä bë baheg'ääs, Garirej buuj? —näk mäh. —Ti né hë Jesus bë mahang hawät doo, hỹ pong jé hasëek doo, ti né hë da paa me hahyng. Bë hapäh do hadoo tabasëek, ti hadoo né da tabahyng p'aa hëñh —näk mä ääs sa kyyh sa hä.

Judas Ikarijot jawén buuj resoos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m', tii b' naa, waëë joom oriib banäng doo bä naa, rababaaj nä Jerusarēnh panang hēnh. Dawëë nado m' tii. Judah buuj sa hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanoo do rabeheb'ooh do Saab hã, ti pénh mä tii. ¹³ Ti m' rakajaa bä m', rabajëë p'ëë mä ta gawakõ p'op gadäk doo gó, rabahej'eenh doo hēnh. Hahÿÿ d' paa m' kata j'eenh do sa häd: Peed, Jowāw, Tsijaag, Ān-Deréh, Pirip, Toméh, Batoroméw, Matew, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw Serot, Judas Tsijaag t'aah. ¹⁴ Sahōnh hē ta ti rakahet'aa, Jesus wakāän, Marija (Jesus ÿÿn), ÿÿj wób sa sii, séd hã raky n'aa etsëë hyb n'aa.

¹⁵⁻¹⁶ Ti m', ta see pé noo gó Jesus hã h'yy ka'eeh do rakataa séd hã. (120 hyb n'aa hadoo mä ti kata pad'ëek doo.) Ti m' Peed bas'ëëg gëet sa mahang, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë maa newë kēh ÿÿ, wakān haa —näng mäh.
—P'ooj ub ër wahë makū Dawi häd näng doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó taheer'oot Judas Ikarijot makū ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do paa gó. Dawi erih do paah, P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, ti d' né paa Judas ky n'aa. Jesus maso däk do metëë n'aa ti Judas Ikarijot. ¹⁷ Āã see paa né tii, āã kanatëë paah. ¹⁸ (Jesus majÿ sa moo gó tan'oo däk do sām n'aa me tamets'ëë hōm tób hood pan'aa. Ti m' ta jawén tabadëë hyng p'op naa ta nuu paa me. Sahōnh mä taganabäh hōm. Ta j'aa tyd mä gatsëk. ¹⁹ Ti m' sahōnh hē Jerusarēnh buuj raky n'aa napäh bä m', ta häd ramaneëēnh “ta majyyw hood” ta tób

hood paah. Sa kyy me ramaneëenh Akaredãm) — näng mä Peed kyyh.

²⁰ Ti m' taky hadoo ënh:

—P'op Hagä Do kyy kerih do paa hä, Saaw-Mo hä, takerii däk Judas Ikarijot ky n'aa. Hahÿÿ da takerii däk:

“Ta tób paah, dooh ta yt hagëë wät pé.”†

Saaw-Mo see hä takerii däk hahÿÿ da:

“Taw'ãäts hë ta see ta jawén buuj”,‡ näng mä Peed kyyh, P'op Hagä Do kyyh ta her'oot do Saaw-Mo hä.

²¹⁻²² Ti m' Peed ky hadoo:

—Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ër esoos hapäh do seeh, Jesus Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun noo gó, Jesus hawät noo gó ãã mahang, tabasëek jawén paa bä hapäh doo. Ti né hë da ãã ky hata. ãã sii her'oot do pan'aa, Jesus ganä wät do tadajëp jawén paa bä ky n'aa —näng mä Peed kyyh sa hä.

²³ Ti m' rah'yy kajäk pawóp hë ajyy. Hahÿÿ d' paa m' sa häd: Joséh, Bar-Saba ramaneëenh doo (ta häd see ramaneëenh Jus-To). Ta see häd mä Matsijas. ²⁴⁻²⁵ Ti m' hahÿÿ da Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëe:

—Jesus, baad mah'yyb hapäh ãã sahõnh hë — näk mäh. —Mametä jaa ta ti masëew däk do Judas jawén buuj, mamejüü do see tabadoo hyb n'aa ta jawén buuj. Dooh Judas maküü mamejüü do see

† **1:20** Saaw-Mo 69.25 ‡ **1:20** Saaw-Mo 109.8

tado wäd bä. Ahõm nesaa do tamoo wät do sãm tagadoo hënh —näk mä sa kyyh Jesus hä.

²⁶ Ti m' pä taah hä raberii padëek sa häd. Ti m' ramekuuj bong pä taah, ti m' pä t'aah adëe hyng tũũ. Ti m' rabaheg'ããs. Matsijas häd mä ta hä. Ti hyb n'aa 12 rabado däg kän p'aa hënh Jesus mejũũ doo.

2

Jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó P'op Hagä Do Sahee bahyng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó m', séd hä m' sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do rakata padëek sét tób yt hä. ² Ti m' nayyw hë, hÿ pong jé naa ky ganä däk bah'ood tak'ëp hana do ky hadoo mäh. Tób rayd t'oonh do haw'ãäts hë m' maa ena ta ti kyyh. ³ Ti m' rabahapäh, tëeg hõõ hadoo mä tabehũũm sa hä. ⁴ Ti m' sahõnh hë kat'aa do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, tabanyy däk hyb n'aa. Baad mä sa h'yyb tamahũũm. Ti m' radu doo ta wób sa kyy me rer'oot doo. P'op Hagä Do Sahee anoo do hadoo sa hä, ti hadoo né m' rer'oot.

⁵ Ti noo gó m' ti abong mä Jerusarënh panang bä Judah buuj, P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, badäk hahÿ haw'ãäts hë häj n'aa bä naa han'aa doo. ⁶ Ti m' bah'ood hadoo do kyyh ramaa napäh bä m', séd hä m' rakata padëek. Ramaa napäh Jesus hä h'yy ka'eeh do ramer'oot mä sa kyy me. Sahõnh hë häj n'aa s'ee hënh han'aa do sa kyy me m' ramer'oot. Ti hyb n'aa m' rameuuj bong. ⁷ Tak'ëp rameuuj bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hado hÿÿ éh? —näk mäh. —Sahõnh hē her'oot doo, Garirej häj n'aa buuj né ti hÿÿh —näk mäh. ⁸—H'ëed hyb n'aa ti rabahajaa sahõnh hē er kyyh rer'ood bä? Er maa napäh rer'oot do er kyyh —näk mä sa kyyh. ⁹—Er mahang ti abong Par-Tos häj n'aa babuj n'aa, Medija häj n'aa bä naa, Mesopotâm babuj n'aa, Judah häj n'aa bä naa, Kapados häj n'aa babuuj, Põn-Tus häj n'aa babuuj, Asija häj n'aa babuuj, ¹⁰ Pirikija häj n'aa bä naa, Pam-Pirija häj n'aa bä naa, Esit häj n'aa bä naa, Ribija häj n'aa Sirené nedaa bä naa ta wób —näk mäh. —Ti abong na-ãj hē panang Roma häd näng doo bä naa ta wób. ¹¹ (Er mahang ti abong Judah buuj heh'äät ub doo. Ta wób Judah buuj nadoo do né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh Judah buuj rabahed'oo doo da.) Tsytt dëeg hä, Keret häd näng doo bä naa ta wób. Arab häj n'aa babuuj ta wób. Er sahõnh hē er maa napäh er kyy me P'op Hagä Do tak'ep haj'ap do mo haj'aa rer'oot doo —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' sahõnh hē rah'yyb manepëe bong. Rameuuj bong mäh. Ti m' sa da hadoo do hä rabeaanh:

—H'ëed hado hahÿÿ éh? —näk mäh.

¹³ Dooh. Ti a'oom sa h'yyb —näk mä ta wób. Raky n'aa ej'ees mäh.

¹⁴ Ti m' Peed, 11 hedoo do Jesus mejũũ do wób, sa sii tabas'ëeg gëet. Ti m' kata pad'ëek do sa hä tabaher'oot. Tak'ep mä ta kyyh. Ti m' taky hadoo:

—Judah buuj, wakän haa, Jerusarēnh buuj na-ãj hē, baad bë maa newë bë ÿ maher'oot doo —näng mäh. —ÿ her'oot bë hä hahÿ bë hapäh do ky

n'aa —näng mäh. ¹⁵—Ha'oom doo, bë ed'oo hahÿ
ajyy. Dooch raoom bä. Böp paa nä. Dooch ji aoom
bä nayyw hë böp paah. ¹⁶Hahÿ bë hapäh doo, P'op
Hagä Do ky n'aa rod Jowéw häd näng do her'oot do
paah. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

¹⁷“Sahõnh hë tagawatsig pooj jé,
näng mä P'op Hagä Doo,
ÿ anoo da Sahé ÿÿ sahõnh hë badäk hahÿ haw'ääts
hë habong do sa hä.
Bë taah, bë toog na-ääj hë raheer'oot da ta jawén
ganyyh do ky n'aa.
S'ëeh hadoo da pahëew sa hä.
Wahëh s'ëeh enäh da.

¹⁸Wë ÿ moo bok do sa hä né da ÿ banoo da ti noo
gó Sahé ÿÿ.

ÿ anoo ajyy sa hä, ÿÿj sa hä na-ääj hë.
Ti hyb n'aa ta jawén ganyyh do pan'aa raheer'oot
da.

¹⁹Wë hä ÿ pehuunh da tak'ëp had'op doo.
Tüü ta heen n'aa ÿ metëeh da.

Majyyw, tëeg hõõh, atsyg na-ääj hë ÿ metëeh da.

²⁰Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ahyng do pooj jé,
ti noo gó né hë, papÿÿj badagyb däk da.

Kamarab ty hahiin majyyw hado däk da.

Tak'ëp da tabanäm, hetsooh né hë da,
gabarëeh do bag hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do
hahyng noo gó.

²¹Sahõnh hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ky n'aa
etsëe doo,

wë ÿÿ da sa h'yyb tym edëp ÿ an'oo bä.”*

---

* **2:21** Jowéw 2.28-32

22 Ti m' Peed ky hadoo ěnh:

—Isaraéw buuj, bë maa newë hahỹỹh —näng mäh. —Jesus Nasaréh buuj pehuunh tak'ëp hadoo doo. Tametëeh P'op Hagä Do hejój. P'op Hagä Do né hẽ ti hanoo ta ti ta hã, baad P'op Hagä Do h'yyb däng ta hã ji bahapäh hyb n'aa. Bë hapäh né hẽ tii. 23 Ti né hẽ Jesus ran'oo däk do bë moo gó, p'ooj ub P'op Hagä Do h'yyb däng do hadoo né hẽ. Ti né hẽ Jesus bë daj'ëep doo, bë epëem däk doo. Ajyy P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bë mejũ repëem däk. 24 Tii da bë badoo né paawä, Jesus ganä wät dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bä. Tadjëp jawén paa bä, edëb wät P'op Hagä Do an'oo bä. Tii d' tawén d'oo, dooh dajëb haja bä taj'aa ketsëe bä Jesus hã. 25 Hahỹỹ da ër wahë makũ Dawi her'ood däk do paa Jesus ky n'aa:

“Matym ỹỹ gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ỹ hapäh had'yyt hẽ,
pój ỹỹ jé tabahõm. Hup ỹỹ hënh tabawät do hyb n'aa, dooh ỹ h'yyb eỹỹm bä.

26-27 Ti hyb n'aa ỹ h'yy gadajang,
ti hyb n'aa ỹ ma ejäm ỹ tsebé do hyb n'aa.
Doo kamak ỹ n'aa meréd bä ỹ radakä jëng doo hënh.

Doo man'oo bä a karom tsyt hẽ a wë moo wät do ta kamag n'aa karejã bä.

Ti hyb n'aa, dooh ỹ eỹỹm bä ỹ dajëb né paawä.

28 Hã ỹ mametëeh ta tyw n'aa hỹ pong jé hahõm doo,

ji awäd had'yyt doo hënh.

Tak'ëp ỹ tsebé a matym gó man'oo bä”,† näng mä

† 2:28 Saaw-Mo 16.8-11

Dawi Jesus ky n'aa hã.

²⁹ Ti m' Peed baher'oot ěnh sa hã:

—Wakãh haa —nãng mãh. —Wyt ta maab hẽ ti ŷ her'oot do bẽ hã. Ěr wahẽ makũ Dawi, ta ti her'oot do paah, dajĕp. Radakã jĕng. Da hẽ ti anãng nã ěr panang bã ta kamag n'aa paa hood. ³⁰ Noo ese ti Dawi makũũh, P'op Hagã Do ky n'aa rod seeh. Dooh ta daaj hẽ ta ky n'aa taher'ood bã. Tahapãh né hẽ ky kaneh'ỹýt doo me P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa ta hã. Ti awät, P'op Hagã Do ky n'aa enooh ta hã, Dawi panaa see ěr wahẽ pan'aa tabahadoo hyb n'aa ta jawén buuj. ³¹ Ta jawén hawät do tahapãh do hyb n'aa Dawi makũ wén her'ood dāk, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do ky n'aa, Kristo dajĕp do jawén paa bã ganã wät do ky n'aa. Dooh P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do radakã jĕng doo hẽnh tayyw bã, tanooh. Dooh ta kamag n'aa karejã bã, tanooh. ³² Ta ti Jesus, ta ky n'aa bẽ hã ŷ her'oot doo, ti né hẽ P'op Hagã Do an'oo bã edĕb wät p'aa hẽnh. Taganã wät jawén paa bã, ãã sahõnh hẽ ãã bahapãh, ta ky n'aa ãã wén maher'oot. ³³ Hỹ pong jé tabasĕĕk P'op Hagã Do an'oo bã. P'op Hagã Do hub hẽnh tabasooh P'op Hagã Do an'oo bã, ta sii tabag'ããs hyb n'aa. Tii bã ta Yb an'oo dāk ta Sahee ta hã, ěr hã taky n'aa enooh do paah. Ti né hẽ hỹỹ kã tanoo do ãã hã kã. Ti né hẽ ti bẽ maa newĕĕ doo, babã bẽ hapãh doo. ³⁴ Dooh Dawi makũ hỹ pong jé hasĕĕk do tado bã. Ti hadoo né hẽ hahỹỹ da ta kyyh:

“Wahĕh ŷỹ hã P'op Hagã Do ky hadoo:

‘Aso hup ŷỹ hẽnh, si ŷ mabag'ããs hyb n'aa.

35 Tii bā kā da a majĩ da ÿ nes'ëëm,
õm da raky daheeh ÿ an'oo bā.' †

Tii da né Peed kyyh Dawi erih do paa hā P'op Hagä Do kyyh.

36 Ti m' Peed ky hado kån sa hā:

—Isaraéw buuj, wakån haa, bë ÿ maher'oot baad ub, bë sahõnh hẽ baad bë bahapäh hyb n'aa ti hahÿÿh: Ta ti Jesus, bë epëëm dāk doo, P'op Hagä Do an'oo dāk tak'ëp hyb n'aa jawyk tabado dāk hyb n'aa, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do tabado dāk hyb n'aa na-ããj hẽ —näng mä Peed kyyh.

37 Ti m' kat'aa do ramaa napäh bā m' Peed kyyh, tak'ëp mä rah'yy ketón bong. Ti m' rabeaanh Peed sa hā:

—Wakån haa, —näk mäh —nyy da èr bad'oo hÿÿ kā?

38 Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ããts hẽ bë h'yy kawareem P'op Hagä Do wë. Taw'ããts hẽ Jesus Kristo häd gó bë ranu gemuun hõm, ta ti heen n'aa. Tii da nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hõm da. Tii bā da tanoo da ta Sahee bë hā —näng mäh.

39 —Bë hā, bë panaa hā, ta wób hā na-ããj hẽ dawëë habong do P'op Hagä Do mahãnh taky n'aa enooh paa ta Sahee. Sahõnh hẽ tanaëënh do sa hā taky n'aa enooh ta tii —näng mä Peed kyyh kata padëëk do sa hā.

40 Ti m' hajõng Peed her'oot nä sa hā. Tak'ëp tabetsëë sa hā rah'yy kawereem hyb n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh:

---

† 2:35 Saaw-Mo 110.1

—Bë kedëeb, ky nes'aa do sa nemuun bë P'op Hagä Do narejãã hyb n'aa —näng mäh.

⁴¹ Ti m' ranu gemuun hõm mä Peed her'oot do gad'oo doo. Kata däg kãn mä P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa hã. Kata däk doo kã ti noo gó tahyb n'aa pé 3 miw. ⁴² Baad mä rahyb n'aa matakëë 12 hedoo do Jesus mejũũ do rama metëek do hã. Séd hã had'yyt hẽ rababong. P'op Hagä Do sii raber'oot, ta hã raky n'aa etsëë. Raganebãh hõm pãw, sahõnh hẽ rabawa, Jesus sa hyb n'aa dajëp do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

⁴³ Hajõk do rameuuj bong mä Jesus mejũũ do rametëek doo, rapehuunh do hyb n'aa. Tak'ëp né hẽ rapehuunh mäh. ⁴⁴ Séd hã rababok Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Sahõnh hẽ sa ma sa hã né hẽ rabetyn. ⁴⁵ Ti m' res'ëëm sa ma sa wë hanäng doo. Ta sãm retyn hõm mä sahõnh hã, wë bedoh do sa hã. ⁴⁶ P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, séd hã Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa had'yyt hẽ. Sa tób yt hã séd hã sa tä rabawëh, sa waa rabawa, rah'yyb tsebé do hyb n'aa, baad tabahadoo do hyb n'aa sa h'yyb. ⁴⁷ P'op Hagä Do rama ejãm, P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa raheer'oot. Sahõnh hẽ ta wób ragen'aak Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Ti m' Jesus an'oo bã ta hã h'yy ka'eeh do kahũũm magyys hẽ.

3

K'yy gadóm do Peed haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta see pé noo gó, tug bã, Peed Jowãw da-heeh rabah'ũũm P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh, P'op Hagä Do hã Judah buuj raky n'aa hetsë do heen

n'aa gó m'. ² Tób wahoo n'aa hadë noo bä aj'yy k'yy gadóm do bahäng. Ta hä d' né hë takenäng noo gó. Ta noo “Hanäm Doo” ramaneëënh doo bä tabahäng. T'ĩ hënh ramana had'yyt hë, dajëër tabetsëë hyb n'aa hejëng do sa hä. ³ Ti m' tabahapäh bä Peed Jowāw daheeh hajëë p'ëë doo, tetsëë mä sa hä. ⁴ Ti m' rabaheg'ããs ta hä, ti m' Peed ky hadoo:

—Mahegãã ãã wë —näng mäh.

⁵ Ti m' aj'yy hyb n'aa matakä däk mäh. Ranoo ted'oo dajëër ta hä. ⁶ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Dooch wë ÿ hanäng pé k'ãäts tég gabarëëh doo, hewak do na-ãäj hë. Wë ÿ hanäng do ÿ anoo da Jesus Kristo, Nasaréh buuj ky gabuuj: Awäd däg! —näng mäh.

⁷ Tii bä m' Peed moo ej'ooj sëëk mäh. Ta hub me m' tamoo ej'ooj sëëk. Ti m' nayyw hë ta tsyym bahub däk. ⁸ Tabas'ëëg gëët bä getsëg wät mäh. Ti m' tadu doo tabawäd däk. Ajëë suun kãn mä sa sii P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, awäd däk mäh, getsëk mä tawäd bä. P'op Hagä Do m' taj'aa etsëë wät. ⁹ Ti m' sahõnh hë rabahapäh bä hawäd däk doo, P'op Hagä Do taj'aa etsëë däk bä, ¹⁰ raky hadoo:

—Ti né paa ër hep'ëëh doo, tób noo bä “Hanäm Do” häd näng doo bä hahäng doo, dajëër hetsë doo —näk mä sa kyyh.

Ti m' rahyb n'aa meuuj bong mä hawäd däk do hyb n'aa.

¹¹ Ti m' ta tii kä aj'yy hawäd däk doo, dooh m' teréd bä Peed Jowāw daheeh. Ti m' sahõnh hë t'ĩ hënh rawaj'aa padëëk, raheg'ããs hyb n'aa. Saromãw häd näng doo bä rabab'ëëh. ¹² Ti m' Peed

rabab'ëeh bä m' ranu sabug däk. Ti hyb n'aa m' Peed ky hadoo sa hä:

—Isaraéw buuj —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bë meuunh? H'ëed hyb n'aa äã wë bë baheg'ääs? Äã ky gabuuj bë ed'oo, baad P'op Hagä Do hä äã h'yy kasadä do hyb n'aa bë ed'oo, ti aj'yy bawäd däk —näng mäh. ¹³ —P'op Hagä Doo, Abaraäm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo, ér wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, ti hanoo tak'ëp Jesus kawehëë däk hyb n'aa. Ti né hë bë an'oo däk paa ta wób sa moo gó tadajëp hyb n'aa. Baad né paawä Pirato beréd hõm tabahõm, bë ty n'aa ges'yyk. ¹⁴ Bë h'yy kawareem baad had'op do wë, P'op Hagä Do karën doo da hawät do wë. Bë mejüü Pirato beréd hõm ta da hadoo do dahej'ëëp doo, Jesus jawén buuj. ¹⁵ Bë daj'ëëp paa ji hed'ëëp doo. Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do an'oo bä taganä wät p'aa hënh. Äã sahõnh hë, baad ub äã bahapäh ta tii, ta ky n'aa äã wén maher'oot. ¹⁶ Jesus häd gó äã h'yy ka'eeh do hyb n'aa, hahÿ aj'yy bë hep'ëëh do wén k'yy hub däk. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus häd gó né hë tawén has'oo däk, baad ub bë bahapäh doo kä —näng mä Peed sa hä.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Wakän haa —näng mäh. —ÿ hapäh, dooh bë h'yy ganyy bä, bë wahë n'aa na-ääj hë, tii da bë bad'oo do paa Jesus bë rejää noo gó. ¹⁸ Tii da né hë takaja däk P'op Hagä Do an'oo bä, ta pooj jé sahõnh hë ta ky n'aa rod raheer'oot do paa Kristo ky n'aa hä. Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop mä da dajëb, raheer'oot paah. ¹⁹ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë t'yyd kamehÿn bë bad'oo do hä. Bë

h'yy kawareem, P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh, nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë tah'yyb en'yym hyb n'aa, ²⁰ Jesus, Kristo, p'ooj ub bë hyb n'aa tasëm do P'op Hagä Do mejũũ hyb n'aa bë mahang —näng mäh.

²¹ Ti m' Peed ky hadoo ënh:

—Hÿ pong jé Jesus bagä nä, takajaa bä kä sahõnh hë P'op Hagä Do benäm doo. Tii da né hë p'ooj ub taky däng tabad'oo ta ky n'aa rod tsyt hë ta wë kasëew bong do raheer'oot do hä. ²² Hahÿÿ da m' taky n'aa enooh do Mosees her'oot do hä: “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿ hadoo doo da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do bë h'yy kaha'eeh do an'oo bä bë mahang ganyyh da. Bë ky dahé da ta kyyh taheer'oot doo. ²³ Jé ta hä ky nadaheeh doo, dooh né hë P'op Hagä Do gado wäd bä ta karapee mahang”,* näng Mosees kyyh —näng mä Peed.

²⁴ Ti m' Peed ky hadoo ënh:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod, Samuéw, P'op Hagä Do ky n'aa rod wób na-ããj hë Samuéw jawén her'oot doo, raheer'oot paah, da hë ër mahang Jesus bad'oo doo. ²⁵ Bë né hë ti gadoo do pan'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa ta ky n'aa rod sa hä. Bë né hë ti gadoo do pan'aa ër wahë makũ sii P'op Hagä Do kaner'oot doo. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do paa ër wahë makũ Abaraãm hä: “Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do raky n'aa kedëng da a panaa see† hyb n'aa”,‡ näng mäh.

---

* **3:23** Dew-Teronom 18.15, 18, 19 † **3:25** Jesus né hë ti Abaraãm panaa see, taky däng doo. ‡ **3:25** Genesis 22.18, 26.4

²⁶ Ti m' taky hado kän:

—Ta t'aah P'op Hagä Do ganyy wät jawén paa bä, pooj jé tamejũũ bë wè, bë taky n'aa edëng hyb n'aa, bë tah'yyb wareem hyb n'aa nesaa do bë moo bok do mahãnh.

4

Sinedirijo ajyy n'aa raky ge'yÿm do Peed Jowãw daheeh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa, Saduséw häd enäh do na-ããj hë, an'aa Peed Jowãw daheeh rabaher'oot bä hajök do mahang.

² Tii kä m', han'aa do tak'ëp mä rakawajãän, Peed Jowãw daheeh rama metëek do hyb n'aa ti Jesus edëb wät dajëp do paa P'op Hagä Do an'oo bä.*

³ Ti m' rameso padëek Peed Jowãw daheeh. Tũũh däg mä papÿÿj rawén dewäts bëeh dó, jat'iip hadoo rabaher'oot hyb n'aa. ⁴ Ti hadoo né hë, hajök raky daheeh Jesus ky n'aa Peed raheer'oot doo. Kahũũm magyys hë Jesus hã h'yy ka'eeh doo. ⁵ miw däk mä tahyb n'aa péh.

⁵ Ti m' jati pé Judah buuj sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë, Jerusarënh bä rakata padëek rabaheer'oot hyb n'aa. ⁶ Ti abok sa mahang P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do Anas häd näng doo, Kajapas, Jowãw, Aresän, ajyy wób na-ããj hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wakãän. ⁷ Ti m' ramejũũ ramena b'ëeh Peed Jowãw daheeh sa

---

* **4:2** Saduséw sa hã ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä p'aa hënh.

wë. Ti m' radu doo reanh doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëed hejój me, jaa kyy gó aj'yy k'yy gadóm doo bē haso dāk? —nāk mā sa kyyh.

⁸ Ti m' baad mā Peed P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũm. Ti m' Peed ky gadoo:

—Bëeh, Judah buuj bag'ããs doo, bëeh, sa wahë n'aa hedoo doo —näng mäh⁹ —ãã bē eanh nahëe näng do hã baad ãã moo bok do ky n'aa. Bē karēn mā bē bahapäh nyy da tabahas'oo dāk. ¹⁰ ÿ her'oot baad ub bē hã, baad bē bahapäh hyb n'aa, sahõnh hē Isaraéw buuj na-ããj hē: Jesus Kristo, Nasaréh buuj, bē epëem dāk do paah, P'op Hagä Do an'oo bā ganä wāt do hejój gó né hē tabahas'oo dāk hahÿ aj'yy bē mahang hag'ëed dāk doo —näng mäh. ¹¹ — Jesus né hē ti pā hadoo, bëeh, tób n'aa them'aa doo hedoo do ty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kã pã ta ba n'aa, mesoo n'aa hado dāk doo —näng mā Peed kyyh, P'op Hagä Do kyy kerih do paa hã.†

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Jããm hē Jesus häd gó ji P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahãnh ta wë ji basëek hyb n'aa. Dooch ta see pé badäk hahÿ haw'ããts hē ji h'yyb tym hed'ëep doo —näng mäh.

¹³ Ti m' sa wahë n'aa rameuuj bong, h'yyb neÿÿm doo me Peed Jowãw daheeh raheer'oot rabahapäh bā, dooch né paawä tak'ëp rama kamet'ëeg bā, ky n'aa netsä né paawä. Peed raheer'oot do hã, Jesus sii rababong do paa sa wahë n'aa rahapäh. ¹⁴ Sa mahang né hē aj'yy has'oo dāk do bagëet. Baad rabahapäh ti has'oo dāk né hē, ti hyb n'aa dooch

† **4:11** Saaw-Mo 118.22 hã takerii dāk tii, Peed ky däng doo.

sa kyy péh. ¹⁵ Ti m' ramejũ Peed Jowãw daheeh raban'yyh dó. Ti m' sa wahë n'aa rakaner'oot nyy d' rabad'oo. ¹⁶ Ti m' raky hadoo:

—Nyy d' ër bad'oo sa hã? Sahõnh hë Jerusarënh buuj raheen n'aa enä hahÿ baad rapahuunh doo. Dooch tahaja bä ër ky n'aa jejën bä —näk mäh. ¹⁷ —Taw'ääts hë ër meduuk sa hã, ranaher'ood bong hyb n'aa ta wób sa hã Jesus häd gó, rapahuunh do ky n'aa kanah'ũm hyb n'aa —näk mä Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh, sa daaj hë rakaner'ood bä.

¹⁸ Ti m' ramejũ Peed Jowãw daheeh rabajëë p'ëë p'aa hënh. Ti m', tak'ëp ramejũ sa hã ranaher'oot hyb n'aa, rama manetëek hyb n'aa Jesus häd gó.

¹⁹ Ti m' Peed raky hadoo:

—Bë daaj hë bë hyb n'aa newë baad hadoo do P'op Hagä Do matym gó. Bë mejũ do hã äã ky daheeh, P'op Hagä Do mejũ do hã äã ky daheeh?

²⁰ Dooch äã haja bä äã ky n'aa eréd bä äã her'oot do äã maa napäh do hã, äã hapäh do hã —näk mä Peed sa kyyh.

²¹ Ti m' p'aa hënh rage'ÿÿm sa hã. Rage'ÿÿm jawén paa bä m', raberéd hõm rabah'ũm hyb n'aa. Dooch rahapëë bä nyy d' rabad'oo Peed Jowãw daheeh rarejäã hyb n'aa, hajök do P'op Hagä Do raj'aa etsë do hyb n'aa, aj'yy has'oo däk do hyb n'aa. ²² Aj'yy has'oo däk doo, 40 bahãnh däg ta baab n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' Peed Jowãw daheeh raberéd hõm jawén paa bä kä m', rabahõm sa najiis hedoo do sa wë,

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wë. Ti m' rabaher'oot sa hã sahõnh hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób sa kyyh. ²⁴ Ti m' raky n'aa napäh bä m', séd hã m' raky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hẽ mabag'ããs doo —näk mäh. —A mo haj'aa sahõnh hẽ badäk hahỹỹh, wë, akajar na-ããj hẽ, sahõnh hẽ ta hã habong do na-ããj hẽ. ²⁵ Hahỹỹ da maher'ood wät paa a Sahee kyy gó, a karom kyy hã, Dawi, ãã wahë makũ kyy hã, a wë rah'yy kawapëën do ky n'aa:

“H'ëed hyb n'aa badäk hahỹ haw'ããts hẽ habong doo,

Judah buuj nadoo doo, rakawajããn?

H'ëed hyb n'aa daap hẽ rahyb n'aa newëë nyy d' rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë, ta hã raky nadaheeh hyb n'aa.

²⁶ Badäk hahỹ haw'ããts hẽ häj n'aa sa wahë n'aa rakataa séd hã,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë,

Kristo, Tah'yyb Däng Do wë na-ããj hẽ,

rakamaj'ĩ hyb n'aa.”†

²⁷ —Te hub né hẽ —näk mäh. —Babä panang bä, ãã wahë n'aa Eróts häd näng do kataa Pirato sii, Isaraéw buuj nadoo do sii, Isaraéw buuj sii na-ããj hẽ rah'yy kawapëën hyb n'aa a karom tsyt hẽ a wë kasëew däk do wë, Jesus wë, mah'yyb däng do wë.

²⁸ P'ooj ub maky däng do paa hadoo doo da né hẽ

† 4:26 Saaw-Mo 2.1-2

rabad'oo. ²⁹ Mahapäh né hě äã rage'yÿm doo. A karom né hě äãh. Man'oo baad ub, h'y'yb neyÿm doo me, a ky n'aa äã baher'oot hyb n'aa. ³⁰ Man'oo äã hã a hejój, nahëë enäh do äã baheso hyb n'aa, äã pehuunh hyb n'aa, äã moo bok hyb n'aa ji hyb n'aa meuunh doo, Jesus a karom tsyt hě a wě kasëew däk do häd gó —näk mä sa kyyh raky n'aa etsëë bä.

³¹ Rabahajaa bä raky n'aa etsëë doo, rabab'ëeh bä katajus wät mä k'ääts. Tii bä kä m', P'op Hagä Do Sahee sahõnh hě sa hã tak'ëp mä sa h'y'yb tamahũm. Ti m' h'y'yb neyÿm doo me raba-her'ood kãn P'op Hagä Do ky n'aa.

Séd rah'y'yb hedoo padëek do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m', séd rah'y'yb hedoo sahõnh hě Jesus hã h'y'ya ka'eeh doo. Jé ma enäh do ky en'yym ta wób sa hã. Dooh sa mab hě sa ma tado bä, sahõnh hě sa ma hadoo. ³³ Tii kä m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, P'op Hagä Do hejój me raheer'oot mä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ganä wät do ky n'aa. Baad P'op Hagä Do moo wät sa hã, baad tabahag'ääs sa hã. ³⁴ Dooh kas'uut pé sa mahang. Ta see pé noo gó ken'y'yh, jé tób see enäh doo, tób hood pan'aa enäh do na-ääj hě, resëëm hõm mä tii. ³⁵ Ta sãm ramanaa Jesus mejũũ do sa wě, rabets'ëë hõm hyb n'aa wě bedoh do sa hã.

³⁶ Sa mahang ti awät Rewi panaa, tsyt dëeg hã Tsi-Peré häd näng doo bä henäng doo. Joséh mä ta häd. Jesus mejũũ do rahäd n'oo däk Béh-Nabéh. (“Ji h'y'yb en'yym doo”, tahanäng pé ti Béh-Nabéh.)

³⁷ Béh-Nabéh besëëm hõm tób hood pan'aa ta ma paah, ti m' ta sãm tamanaa Jesus mejũũ do sa wě, rah'y'yb däng doo da rabad'oo hyb n'aa ta me.

5

Ananijas Sapira daheeh rawad'ii paawä do pa-nyyg n'aa hahÿh

¹ Sa mahang ti awät mä aj'yy seeh. Ta häd mä Ananijas. Ta ÿÿm Sapira häd näng do daheeh resëem hõm mä na-ããj hë tób hood pan'aa, sa ma paah. ² Ta ÿÿm daheeh rakaner'oot jawén paa bä m', Ananijas manaa mä ta säm uuh Jesus mejũũ do sa wë. Ta uuh sa wë tabaym.

³ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Ananijas, —näng mäh —ny hadoo Satanas, Nesaa Do Yb, õm tah'yyb mahũũm P'op Hagä Do Sahee mawadii hyb n'aa paawä? A wë tabaym tób hood pan'aa a ma paa säm, a hä rep'aak do uuh. ⁴ A h'ëed né hë paa ti tób hood pan'aa. Ta säm, mesëem hõm do jawén paa bä, a ma né hë paawä. H'ëed hyb n'aa, sahõnh hë a hä rep'aak do mets'ëe däk maken'ooh? Dooch ãã tado bä ti mawadii doo, P'op Hagä Do ti mawad'ii paawä —näng mä Peed kyyh ta hä.

⁵ Ananijas maa napäh bä m' Peed her'oot doo, adëe hyng mä tũũ, dajëp mäh. Ti m' sahõnh hë raky n'aa napäh bä m' ta tii, rajeÿÿm bong mä tak'ëp. ⁶ Ti m' pahëew wób rabana, rahabën däk mä ta hub, ti m' radakä jëng mäh.

⁷ Nayyw hë denaa hë Ananijas makũ ÿÿm bajëe suun mä tób gó, Peed rabab'ëeh bä. Dooch m' ta heen n'aa nyy bä ta patug dajëp doo. ⁸ Ti m' Peed eanh ta hä:

—Baad maher'ood hä ÿÿ —näng mäh. —Jããm né hë hahÿ tób säm, a patug daheeh bë gadoo doo? —näng mäh.

—ÿÿ. Ti né hẽ ta sãm —nãng mã ÿÿnh.

⁹ Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—H'ëed hyb n'aa bẽ kaner'oot bẽ metyy hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee? —nãng mãh. —Mahegãã, bok ta ti a patug dakä jëk doo. Õm da ramahũum hÿÿ kä —nãng mã Peed Sapira hã.

¹⁰ Ti m' Sapira badëe hyng Peed bagëet bã, dajëp mãh. Pahëew hedoo do rabajëe p'ëe bã, rahapäh mã Sapira dajëp doo. Ti m' ramanyyh, radakä jëng ta patug makũ pa. ¹¹ Ti m' sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ta wób heen n'aa enäh do na-ããj hẽ rajeÿÿm bok mãh.

Jesus mejũũ do hajõng ranahëe esog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' Jesus mejũũ doo, 12 hedoo doo, hajõng mã rapehuunh. Meuj n'aa nãng do ramoo bok hajõk do sa mahang. Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa mã tób P'op Hagä Do rayd hyb n'aa esee do yt hã, Saromãw häd nãng doo bã. ¹³ Ta wób, ragenaag né paawä Jesus hã h'yy ka'eeh doo, dooh sa sii rakata bã, h'yyb e'ÿÿm do hyb n'aa. ¹⁴ Ti hadoo né hẽ m' ajyy, ÿÿj, Jesus hã h'yy ka'eeh do ka'oot. ¹⁵ Ti m' nahëe enäh do ramena tyw n'aa hahäd hã. Sa tyng jó m' radatoonh, Peed tabës bã, ta wób sa hã ta maëts badäng hyb n'aa. ¹⁶ Hajõk panang Jerusarënh nedaa bã haj'eenh do han'aa. Ramena nahëe enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahad'ëek do na-ããj hẽ. Ti m' sahõnh hẽ rabah-eso hõm.

Jesus mejũũ do Judah buuj wahë n'aa rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, Saduséw häd enäh do ta sii habong do na-ãäj hë rah'yy kajewëets kãn Jesus mejũũ do sa wë. ¹⁸ Ti m' rameso padëek, ti m' ragadahew'ëes doo gó m' radewäts b'ëeh. ¹⁹ Ti m' atsëm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do ãäs tanoo gasëets nyyh mä Jesus mejũũ doo. ²⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë ahõm nä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã. T'ĩ hënh bë her'ood hajõk do sa hã hahÿ ji bawät do papuuj ky n'aa, ji h'yyb näm do Jesus an'oo däk do ky n'aa. Sahõnh hë bë her'ood sa hã —näng mä ãäs kyyh.

²¹ Ti m' tabawag hõm bä kä rabahõm P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, ãäs mejũũ doo da sa hã. Ti m' radu doo rama metëek doo.

Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, ta sii habong doo, ranaëenh sahõnh hë Isaraéw buuj sa wahë n'aa, séd hã rakata padëek hyb n'aa. Sahõnh hë sa wahë n'aa ramaneëenh Sinedirijo. Tii bä m' ramejũũ rahahëen Jesus mejũũ do radewäts b'ëeh do paa bä. ²² Ti m' warahén rakaja hõm bä t'ĩ hënh, dooh m' rawyyd bä. Ti m' rababaaj nä, raky n'aa manaa. ²³ Ti m' raky hadoo:

—Ãã kaja hõm bä, baad tanoo katsë. Ta noo bä warahén rabab'ëeh. Ãã noo gasëets hõm bä, dooh ta gó hab'ëeh péh! —näk mä sa kyyh.

²⁴ P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wób raky n'aa napäh bä m' tii, h'yyb manepëe boo m'. Ti m' rakaner'oot:

—Nyy d' tii éh? —näk mäh.

25 Ti nuuj jé m' ta see kajaa, ti m' taky hadoo:

—Ajyy bë dewäts b'ëeh do paa ti ab'ëeh P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä. Hajök do hä rama metëek —näng mäh.

26 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, ta sii moo bok do daheeh rahahëen mä 12 hedoo do Jesus mejüü doo. Rakaja hõm bä, baad raber'oot sa sii, dooh m' rarahejã bä. Rajeÿÿm hajök doo, Jesus mejüü do sa kyyh maa new'ëe doo. Pä me ramakut red'oo do hyb n'aa, 12 hedoo do rarahejã bä paawä. 27 Ti m' rakaja hõm bä, ramena Sinedirijo ajyy n'aa rabat'oonh bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oo do sa wahë n'aa heh'äät do beanh hyb n'aa sa hä. Ti m' ta ti ky hadoo sa hä:

28 —Tak'ëp bë äã mejüü paa äã ky n'aa jaw'yyk doo me, bë ma manetëek hyb n'aa ta ti aj'yy ky n'aa. “Tabad'op hë da bë her'ood”, näk paa äã kyyh bë hä. Ti hadoo né hë bë nabuj keh'üüm. Sahõnh hë Jerusarënh buuj sa hä bë met'ëeg hõm nanäng Jesus ky n'aa. Äã daj'ëep ta ti aj'yy bë ky n'aa h'üüm. Äã hä bë ky n'aa tapaa —näng mä ta kyyh.

29 Ti m' Peed, ta wób Jesus mejüü do na-ääj hë raky hadoo:

—Taw'ääts hë P'op Hagä Do kyyh ti äã ky daheeh. Doo tahaja bä ajyy sa kyyh äã ky dahé bä, äã hä ramejüü do baad tanu nadëe bä P'op Hagä Do mejüü do hä —näk mäh. 30 —P'op Hagä Doo, ër wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, Jesus ganä wät dejëp do sa mahang tan'oo bä. Ti d' né hë Jesus bë epëem däk do paa b'aa kajatsëk do hä. 31 P'op

Hagä Do wehëë däk tii. Hÿ pong jé tabasëek tan'oo bä. P'op Hagä Do hub hënh tabasoooh ta sii sahõnh hë tabag'ãas hyb n'aa tan'oo bä. Ji h'yyb tym dëeb tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bä, P'op Hagä Do hã Isaraéw buuj rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus an'oo bä, nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo tabasog hõm hyb n'aa. ³² ãã sahõnh hë ãã bahapäh ta tii. P'op Hagä Do Sahee, ta hã ky dah'eeh do sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo, ti na-ããj hë tahapäh sahõnh hë tii —näk mä Peed sa kyyh.

³³ Ti m' ramaa napäh bä m' Peed raheer'oot doo, tak'ëp mä rakawajãän. Rakarën mä radej'ëep. ³⁴ Ti m' Pariséw see sa mahang hawät do as'ëëg gëet mäh. Ti m' tabaheer'oot sa hã. Gamarijéw mä ta häd. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do seeh. Hyb n'aa jawyk Isaraéw buuj sa mahang. Ti m' tamejũũ 12 hedoo do raman'yyh dó. ³⁵ Ti m' taky hadoo ta da hadoo do sa hã:

—Bë maa newë këh ÿÿ, Isaraéw buuj —näng mäh. —Baad bë hyb n'aa newë bë bad'oo do sa hã —näng mäh. ³⁶ —Bë hyb n'aa newë p'ooj ub du n'aa doo, Tew-Das häd näng doo. Ky n'aa etsëeh paa m', tanooh. 400 ajyy tahyb n'aa pé ta sii habok do paah. Ti m' radajëeb kãn. Radaj'ëep jawén paa bä m', ta sii habok do paa ketyn bong. Tadajëp bä, ahëej jëng sahõnh hë. ³⁷ Ta jawén, sahõnh hë häj n'aa babuuj rabetsén noo gó, du n'aa do ta see Judas häd näng doo, Garirej buuj. Ti hadoo né hë tii. Ta wób ta sii rababok. Ti na-ããj hë radajëeb kãn. Ti m' ta sii habok do paa ketyn bong mä na-ããj hë. ³⁸ Ti hyb n'aa ÿ baher'oot bë hã: Na maboh. Bë eréd rabahõm hyb n'aa. Aj'yy du n'aa do tado bä

ti rametëek doo, ti ramoo bok doo, tii b' gawatsik da —näng mäh. ³⁹—P'op Hagä Do du n'aa do tado bä, dooh bë haja bä bë medug bä sa hä —näng mäh. —Baad bë matakä, ji hapäh mä ti P'op Hagä Do hä bë kamaj'ĩ —näng mä Gamarijéw kyyh sa hä.

⁴⁰ Ti m' raky daheeh ta kyyh. Ti hadoo né hē, 12 hedoo do ramenaa, ti m' ramejũũ rabahewyyh. Ti m' ramejũũ mä sa hä ranaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Ti m' raberéd hõm rabahõm hyb n'aa.

⁴¹ Ti m' Jesus mejũũ do raban'yyh Sinedirijo sa mahang hab'ëeh do paah. Tseb'ee mä rabahewyyh jawén paa bä, P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo rabahoop hyb n'aa Jesus hyb n'aa. ⁴² Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, sa tób hēnh na-ããj hē raher'oot ta äh hä had'yyt hē, rama metëek Jesus, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa.

6

Resoos do 7 ajyy Jesus mejũũ do ramoo masa hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó Jesus hä h'yy ka'eeh do kah'ũũm. Sa mahang ti abong mä Judah buuj, ta s'ee hēnh hena doo, Gereg kyyh her'oot doo. Ta ti m' ramaher'oot mä Jesus mejũũ do sa hä ta tii bä babuuj sa ky n'aa. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Patug tema bong do sa waa rabahetsēh doo bä, dooh ran'oo bä äã sii habok do sa hä —näk mä sa kyyh.

² Ti m' 12 hedoo do ramejũũ sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do rakata padëek séd hä, sa hä rabaheer'oot hyb n'aa. Ti m' raky hadoo:

—Dooh baad tado bä äã eréd bä P'op Hagä Do kyyh äã metëek doo, sa waa äã betseëh hyb n'aa paawä. ³ Ti hyb n'aa, wakän haa, äã karën bë esoos bë mahang ajyy bë hep'eëh do h'yy genäh doo, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũüm doo. Ti äã mejũ sa hã rabetsëeh hyb n'aa sa waa. ⁴ Äã né hë, äã ky n'aa etsëe, P'op Hagä Do sii äã ber'oot. Äã né hë äã ma metëek P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' baad mä sa hã raheer'oot doo. Tii bä m' rasëm mä Es-Tew häd näng doo. Tak'ëp paa m' tah'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã. Baad P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũüm mä tii. Hahÿÿ d' mä rasëm do wób sa häd: Pirip, Porokoro, Nikanóh, Timom, Paramenas, Nikoraw. Än-Tijoka panang häd näng doo hënh naa ta ti Nikoraw. Jesus hã tah'yy ka'eeh do pooj jé, Judah buuj nado né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do taky dahé däk Judah buuj rabahed'oo doo da. ⁶ Ti m' rabasëm jawén paa bä, ramehũüm kán mä Jesus mejũ do sa wë. Tii bä kä m', Jesus mejũ do sa moo radatoonh sa nuu gó, raky n'aa etsëe sa hyb n'aa.

⁷ Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa kah'ũüm. Nayyw hë Jerusarënh bä takah'ũüm Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Hajök P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wób rah'yy kae kán Jesus hã.

Es-Tew ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸ Ti m', baad mä P'op Hagä Do hejój awät Es-Tew häd näng do h'yyb gó. Baad mä P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Es-Tew pehuunh, meuj n'aa näng do heen n'aa tamoo wät hajök do sa mahang. ⁹ Ti m' Judah buuj wób, ta wób sa karom paah, radu doo Es-Tew raky gedak. Ti asooh tsyt hë sa tób

P'op Hagä Do panyyg ti rayd naherot do yt hä. Sa sii ti abong Sirené panang buuj wób, Aresän-Dirija panang buuj wób, Siris häj n'aa buuj wób, Asija häj n'aa buuj wób. ¹⁰ Es-Tew mä raky hũüm paawä, dooh m' rahaja bä. Es-Tew P'op Hagä Do Sahee h'yy gan'yyh do hyb n'aa rawén nahajaa.

¹¹ Ti m' ramaher'oot ajyy wób sa hä, daap ramennyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa.

—Hahỹ da bë her'ood —näk mäh. —“Ãã maa napäh Mosees, P'op Hagä Do na-ããj hẽ Es-Tew ky n'aa rejãã doo”, denoo da —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' Judah buuj, Judah buuj sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ rakawajããn Es-Tew wë ta ti ajyy sa kyyh hyb n'aa. Ti m' ramaso däk, ti m' ramahũüm Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, sa wahë n'aa wë. ¹³ Ti m' ramejũ ta wób, noo kanesa doo, daap ramennyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa sa wahë n'aa hä. Ti m' daap mehen'yyh do raky hadoo:

—Doo hahỹ aj'yy eréd bä taky n'aa rejãã do P'op Hagä Do tób n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do na-ããj hẽ —näk mäh. ¹⁴—Ãã maa napäh ta kyyh. P'op Hagä Do tób n'aa Jesus Nasaréh buuj ahäj jëng da, tanooh. Ky n'aa jaw'yyk do Mosees metëk do Jesus ahỹd hõm da, tanooh —näk mä noo kanesa do sa kyyh.

¹⁵ Ti m' sahõnh hẽ Sinedirijo ajyy n'aa, t'ĩ hënh hat'oonh doo, baad mä raty padëek Es-Tew wë. Ta mamets, ãs mamets hado däk mä sa hä.

7

Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hä panyyg

n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääät do eanh Es-Tew hã:

—Äkä, se hub né hë ta ti raher'oot do a ky n'aa? —näng mäh.

² Ti m' Es-Tew ky hadoo:

—Wakãn haa, yp ÿ hyb n'aa hed'oo doo, bë maa newë keh ÿỹ —näng mäh. —P'op Hagä Doo, sahõnh hë sa bahãnh hadoo doo, kas'ee wät ër wahë makü Abaraãm hã, Mesopotãm häd näng do häj n'aa bã Abaraãm bawät nã bã, Arãn panang hënh takahỹỹd gä do pooj jé. ³ Hahỹỹ d' paa m' P'op Hagä Do kyyh ta hã: “Maberéd däg mabawät do paah, a wakããn, a yb tób paah. Ahõm da hëej s'ee hënh, õm ÿ metëeh hënh”,* näng mã P'op Hagä Do ta hã. ⁴ Ti m' taberéd däk Kaw-Dew sa häj n'aa, Mesopotãm häd näng doo, ti m' tabahõm Arãn panang häd näng doo hënh. Ta yb dajëp do jawén paa bã, P'op Hagä Do manaa wawëë hë ër babong do häj n'aa bã. ⁵ Dooch P'op Hagä Do an'oos pé ta hã, hëej uuh hadoo pé paawä, taky n'aa enooh né hë paawä hahỹ hëej ta panaa pan'aa sa häj n'aa pan'aa, Abaraãm dajëp jawén paa bã. Tii d' taky n'aa enooh ta hã, dooh nä né paawä Abaraãm t'aah nyy nã bã ti noo gó. ⁶ Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh ta hã: “Sa häj n'aa nadoo hënh da a panaa rababok da. Tak'ëp da ramejũũ sa hã 400 ta baab noo gó. Ta si n'aa hë da ramoo bok da t'ĩ hënh. Rarahejãã da t'ĩ hënh a panaa. ⁷ ÿ abanh da ta sãm ta tii d' moo hed'oo do sa hã. ÿ rahejãã da. Ti jawén paa bã, tii b' naa a panaa rababaaj nã bã wawëë hë. Babä

* **7:3** Genesis 12.1

ÿ rahyb n'aa jew'yyk da”,† näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hä —näng mä Es-Tew kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ênh:

—Ti m' Abaraãm P'op Hagä Do mejũũ sa taah ramasuuj noo byyh ehök, P'op Hagä Do karapee rabahadoo do heen n'aa. Ti hyb n'aa m' Abaraãm t'aah, Isak häd näng doo, 8 tabado däk bä ta äh, Abaraãm masuuj noo byyh hõg hõm. Tii d' né hẽ kä Isak Jakóh yb. Jakóh kä, ta häd see Isaraéw, 12 hedoo do radu na do Isaraéw buuj sa panaa. ⁹ Ti né hẽ Jakóh taah, êr wahë makũũh, rahyb n'aa jewës do sa hÿÿj Joséh. Ti hyb n'aa rabesëem hõm Esit häj n'aa hënh, ta si n'aa hẽ tamoo wät hyb n'aa t'ĩ hënh. Ti hadoo né hẽ, P'op Hagä Do hagãã had'yyt hẽ Joséh. ¹⁰ Joséh P'op Hagä Do ed'ëep sahõnh hẽ nesaa do mahãnh. Tah'yy gan'yyh. Baad Esit häj n'aa wahë n'aa, Paraóh ramaneëenh do gadoo, P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa Paraóh an'oo bä kä sahõnh hẽ Esit häj n'aa hagã n'aa, ta tób hagã n'aa na-ããj hẽ tabahadoo hyb n'aa. ¹¹ Ta jawén ji hasaah do bawäd kãn Esit häj n'aa bä, Kanaãh häj n'aa bä na-ããj hẽ. Sahõnh hẽ m' rabahoop sah. Doo m' êr wahë makũ sa waa rawyyd bä. ¹² Tii bä kä, Jakóh ky n'aa napäh bä joom s'ëeb Esit bä hanäng doo, tamejũũ êr wahë makũ t'ĩ hënh sa waa rabetsëe hyb n'aa. ¹³ Ti m', ta jawén, p'aa hënh t'ĩ hënh rabahõm bä kä sa waa hets'ëe doo, Joséh baher'ood kãn sa hä sa hÿÿj né hẽ. Tii bä Paraóh na-ããj hẽ heen n'aa nyy däk Joséh wakããn hä, Joséh yb hä. ¹⁴ Tii bä kä m', Joséh mejũũ ramanaa ta yb, ta wakããn had'yyt hẽ Esit hënh. 75 sahõnh hẽ

---

† 7:7 Genesis 15.13-14

han'aa do paah. ¹⁵ Ti m' Jakóh rakahỹyd j'eenh Esit bä. T'ĩ hēnh tadajēb kǎn. Tii b' né paa m' ēr wahē makū radejēb kǎn. ¹⁶ Sa kamag paa ramahũũm p'aa hēnh Sikēm panang hēnh. Gabaho doo gó, Sikēm bä Amoor taah sa hǎ Abaraām ets'ēē hōm do paa radaboo jēng sa kamag n'aa —nǎng mā Es-Tew kyyh.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Tabedaa dǎk bä kǎ Abaraām hǎ P'op Hagä Do ky n'aa enooh do kajaa doo, tak'ēp ēr wahē makū panaa rakaood bong Esit hǎj n'aa bä. ¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó Esit hǎj n'aa wahē n'aa see tadu doo tabag'ǎās doo. Dooch m' ta ti ky n'aa napēē bä Joséh makūũh. ¹⁹ Ta ti sa wahē n'aa tawedii ēr wahēh makūũh, tarejǎā na-ǎāj hē. Tamejũũ sa taah papuuj henyys do raberéd is, radejēp hyb n'aa. ²⁰ Ti noo gó m' tabenǎng Mosees hǎd nǎng doo. Anǎm ti karapee. Ta yb, ta yǎn rawä wät, rejēn sa tób bä tamawoob hē kamarab. ²¹ Ranahaja wǎd bä rejēn doo, raberéd tu ta hood gó jawii mahang. Tii bä kǎ, Paraóh toog rabawyyd kǎn, taw'ēēh mǎh, ta t'aah hadoo tan'oo bä. ²² Sahōnh hē Esit buuj rahajaa do rama metēēk ta hǎ. Tak'ēp tii bä kǎ tahyb n'aa jawyk tahter'oot do hǎ, tamoo wät do hǎ. ²³ 40 ta baab Mosees bahado dǎk bä, takarēn tabahag'ǎās ta wakǎān, Isaraéw buuj. ²⁴ Takajaa bä, tahapǎh ta wakǎān see Esit buuj see rejǎā. Ti hyb n'aa ta sǎm baanh. Tanaboh jat Esit buuj. ²⁵ Ta h'yyb gó Mosees ed'oo, ta wakǎān raheen n'aa enǎh P'op Hagä Do ti mejũũ tabed'ēēp sa hǎ Esit buuj sa moo gó naa. Dooch rah'yy genä bä. ²⁶ Jat'iip hadoo tabahapǎh pawóp hē Isaraéw buuj kep'uuk doo. Mosees karēn paawä dooh ti d' radoo bä.

“Wakãän haa”, näng, “bë wakãän had'yyt hẽ. H'ëed hyb n'aa bë kamaj'ii?”, näng. ²⁷ Ta see rejãã do aũũj hõm mã Mosees, ti m' taky hadoo ta hã: “Jaa g'eeh hanoo ãã wahë n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa? ²⁸ Ý makarën manaboh jat Esit buuj tsém hẽ manaboh jat doo da?”, † näng mäh. ²⁹ Ti m' aj'yy kyyh Mosees maa napäh bã, kejën hõm Midijãn häj n'aa hënh. T'ii hënh tabag'ëed däg kãn ta wakãän nadoo do sa mahang. T'ii hënh takat'ëe däk. Pawóp hẽ ta taah.

³⁰ Ti m' Es-Tew ky hadoo ënh:

—40 ta baab jawén paa bã P'op Hagä Do ããs kasee Mosees hã tëeg hõõ gó, b'aa tũũ nu däg is do kadoo doo gó naa. Banawäng bã, waëë Sinaih häd näng do nedaa bã tii. ³¹ B'aa kado né paawä, dooh m' taooj jëë bã Mosees bahapäh bã, tahyb n'aa meuunh mäh. T'ii hënh tabahõm bã, p'eets hẽ tabahëg'ããs hyb n'aa, tamaa napäh mã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh her'oot do ta hã: ³² “Ý né hẽ P'op Hagä Doo, a yb h'yy kaha'eeh doo. Ý né hẽ P'op Hagä Doo, Abaraãm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo”, § näng mäh. Mosees kajajãn wät mã tak'ëp tabeyÿm wät do hyb n'aa. Dooh tahegãã bã t'ii hënh, eyÿm wät do hyb n'aa m'. ³³ Ti m' P'op Hagä Do ky hadoo ta hã: “Makabo nã a tsyym suun, majó gëet do k'ããts ma ÿ hadoo do hyb n'aa, tsyt hẽ takasëew däk ti wë ÿÿ. ³⁴ Ý hapäh né hẽ ny hadoo karapé haa rarejãã do Esit häj n'aa bã. Ý maa napäh sa kyyh rah'yy kame'oot doo. Ti hyb n'aa hÿ pong jé naa ÿ bahyng ÿ bed'ëep hyb n'aa

† 7:28 Esodo 2.14 § 7:32 Esodo 3.6

Esit buuj sa moo gó naa. Ti hyb n'aa kä, Esit hēnh òm ÿ mejũũ, karapé haa t'ĩĩ hēnh naa mabasog nyh hyb n'aa",** nāng mā P'op Hagä Do kyyh Mosees hã, nāng mā Es-Tew.

³⁵ Ti m' Es-Tew ky hadoo ěnh:

—Ti né hē ti Mosees ta wakããn raty n'aa ges'yyk do paah. “Jaa hanoo ãã wahë n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa?”, nāk paa sa kyyh ta hã. ããs b'aa kadoo doo gó Mosees hã kasee do kyyh hã P'op Hagä Do mejũũ sa wahë n'aa pan'aa Mosees bahadoo hyb n'aa, Esit buuj sa moo gó naa ta wakããn tabed'ēep hyb n'aa. ³⁶ Ti né hē Mosees ěr wahë makũ manyyh do Esit häj n'aa bä naa. Tapahuunh paa m', hyb n'aa meuj n'aa nāng do tametēeh Esit bä, akajar Hahiin Do häd nāng doo bä, tabanawāng bä na-ããj hē 40 ta baab noo gó m'. ³⁷ Ti né hē ti Mosees hahỹỹ da Isaraéw buuj hã ky hadoo doo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿ hadoo do P'op Hagä Do an'oo bä bē mahang ganyyh da.”†† ³⁸ Ti né hē ti Mosees Isaraéw buuj sa mahang hawät do paa tabanawāng bä rakata padēek noo gó, waëë Sinaih häd nāng doo bä ããs her'oot do gadoo doo. Ti né hē ti ěr wahë makũ sa mahang hawäd wät doo. Ti né hē gadoo do paa P'op Hagä Do kyyh ji edēb had'yyt hē hanoo doo, ěr wahë makũ sa hã tama metēek hyb n'aa. ³⁹ Ti hadoo né paa m', dooh paa m' ěr wahë makũ raky dahé bä Mosees. Raty n'aa gesyyg wät mā Mosees. Rakarēn mā rababaaj hōm p'aa hēnh Esit hēnh. ⁴⁰ Ti m' ta hỹỹj

** 7:34 Esodo 3.5, 7, 8, 10 †† 7:37 Dew-Teronom 18.15

hã, Arãw häd näng do hã ramejũũ: “Mamoo wäd er h'yy kaha'eeh do pan'aa, er pooj rababok hyb n'aa. Dooj ji hapëë bä h'ëed hado ta ti aj'yy Mosees hã, Esit häj n'aa bä naa er manyyh doo”,^{††} näk mä sa kyyh. ⁴¹ Ti noo gó m' ramoo wäd kãn kabariih, booj yb t'aah heen n'aa. Tii bä m' sa masããh wób raneboh bëeh, raju toonh kabarii sa mo haj'aa raweh'ëeh hyb n'aa. ⁴² Ti hyb n'aa m' dawë hã P'op Hagä Do wén kanä däk sa mahãnh. Tanoo mä wë hã habong do rahyb n'aa jew'yyk. Ti hadoo né hë takerii däk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã:

“Isaraéw buuj,
 hã ÿ g'eeh ti bë banoo ta ti bë ejuu doo
 40 ta baab banawäng hënh bë babok noo gó?
⁴³ Hã ÿ nado ti bë banoo.
 Bë kabarii Morók häd näng do tób n'aa its ti bë
 mahang bë manaa doo.
 Kabarii Repã häd näng do sagõõh n'aa hã bë h'yy
 kaha'eeh.
 Ta ti né hë kabarii bë mo haj'aa, sa hã bë h'yy
 ka'eeh hyb n'aa.
 Ti hyb n'aa bë ÿ ah'eed n'yyh da bë häj n'aa bä naa.
 Bë ÿ mejũũ da Babirõn panang bahãnh.”^{§§}

Tii da né hë P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã —näng mä Es-Tew kyyh.

⁴⁴ Ti m' Es-Tew ky hadoo ënh:

—Tabanawäng bä er wahë makũ rababok noo gó, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa

^{††} 7:40 Esodo 32.1   ^{§§} 7:43 Amos 5.25

ramahũũm mä sa sii. P'op Hagä Do mejũũ doo da Mosees hä, P'op Hagä Do metëeh do hadoo ta hä waëë hä, tii d' né paa ratama. ⁴⁵ Josuwéh sa wahë n'aa tabahadoo noo gó, èr wahë makũ ramanaa sa sii ta ti tób hahỹ häj n'aa bä. Ti noo gó Josuwéh bado hõm ta wób sa häj n'aa, P'op Hagä Do habëë n'yyh do sa häj n'aa. Tii bä kä, ta ti tób èr häj n'aa bä aso had'yyt hë. Asooh nä paa m' na-ããj hë Dawi èr wahë makũ sa wahë n'aa tabahadoo noo gó. ⁴⁶ Baad P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo mä Dawi. Ti tetsëë mä P'op Hagä Do hä, tanoo hyb n'aa P'op Hagä Do Jakóh panaa rah'yy kaha'eeh do tób n'aa pä s'ëëb tatamaa sooh hyb n'aa. ⁴⁷ Tii d' Dawi karën né paawä, ta t'aah Saromãw häd näng do tii, P'op Hagä Do tób n'aa tatamaa sooh doo. ⁴⁸ Ta tób n'aa tamoo wäd né paawä, dooh P'op Hagä Do Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do agëë bä tób ji tamaa sooh do yt hä. Tii d' né hë ta ky n'aa rod see her'oot paa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁹ “Wë, ÿ bag'ããs do tyng.

Badäk hahỹ hëëj, tsym ÿ tyng hadoo.

Tii d' tahadoo do hyb n'aa,

ny hadoo pé tóp ÿ pan'aa ti bë karën ti bë tamaa sooh doo?

Ny yt hä bë ed'oo ÿ kameh'ããk?

⁵⁰ ÿ né hë sahõnh hë mo haj'aa näng doo”, *** näng mä P'op Hagä Do kyyh, näng mä Es-Tew.

⁵¹ Ti m' Es-Tew ky hado kãn Sinedirijo ajyy n'aa sa hä:

*** **7:50** Isajas 66.1-2

—Nabuj keh'ũũm bëeh! Ganah'ood bë hä. P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do h'yyb hadoo bë h'yyb. P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, ta kyyh maa nanapäh do hadoo bëeh. Bë wahë makũ hadoo né bëeh. P'op Hagä Do Sahee hä bë kamaj'ĩ, bë wahë makũ rabad'oo do paa hadoo né hẽ. ⁵² Sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do bë wahë makũ rarejãã. P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do karën doo da hawät do kajaa do ky n'aa her'oot doo, bë wahë makũ radej'ëep paah. Hÿÿ kä, Baad Had'op Do kajaa bä kä, bë h'yy kawareem ta wë, bë dajëeb kãn. ⁵³ Ããs an'oo däg né paawä bë hä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, dooh bë ky dahé bä —näng mä Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hä.

⁵⁴ Ti m' Es-Tew kyyh ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rah'yy gaëj bong. Kawaj'ããn bong mä ta wë.

⁵⁵ Ti m' Es-Tew P'op Hagä Do Sahee baad tah'yyb mahũũm. Ti m' wë hä tabaheg'ããs, ti m' tabahapäh P'op Hagä Do hejój, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo. Tahapäh Jesus hageët do P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä. ⁵⁶ Ti m' taky hadoo:

—Bë hegãã! —näng mäh. —Wë kas'ëes do ÿ hapäh. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ hapäh na-ããj hẽ, P'op Hagä Do hub hënh —näng mäh.

⁵⁷ Ti m' sa nabuuj ragetsëe padëek sa moo me. Tak'ëp mä rageëenh. Ta wë m' rawaj'aa padëek.

⁵⁸ Ti m' Es-Tew rabado nyyh panang bä naa. Ti m' rabakut pä me, tadajëp hyb n'aa. Ti m' Es-Tew ky n'aa daap menyyh do sa hatsë hebaan doo, sa hä padëek doo, rakebo bëeh rabakut hyb n'aa pä Es-Tew hä. Aj'yy wanehëh nä doo, Saw-Ru häd näng

doo, enäm ti nuuj jé sa saroor hebaan doo.

⁵⁹ Ti m' rabakut bä, Es-Tew ky n'aa etsēē mäh. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, magado hëp ÿ tym —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tak'ëp mä taky hadoo:

—Jesus hyb n'aa jawyk doo, säm ÿ mabaaj manä sa hä —näng mäh.

Ti m' tadajëb kän.

8

¹ Taw'ääts mä Saw-Ru hä Es-Tew dajëp doo.

Jesus hä h'yy ka'eeh do Saw-Ru rejää do panyyg n'aa hahỹỹh

Ti noo gó né hë m' radu doo rarejäã do Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Jerusarënh panang bä. Ti hyb n'aa m', sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do raketyn bong Judah häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä na-ääj hë. Jääm hë Jerusarënh bä ha'yym 12 hedoo do Jesus mejüü doo. ² Ti m', Es-Tew radaj'ëep jawén paa bä m', ta wób P'op Hagä Do weh'ëeh do rabahõm, radakä jëng hyb n'aa Es-Tew kamag n'aa. Tak'ëp mä rabaód bong ta hyb n'aa. ³ Saw-Ru kä, tarahejäã Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Sahõnh hë tabahëg'ääs tób yt hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do tabesoos hyb n'aa. Tamejüü mä radewëes Jesus hä h'yy ka'eeh doo, ajyy ÿj sii hë.

Samarija buuj raky n'aa napäh do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

⁴ Ti m' ketyn bok do rabaher'oot Jesus ky n'aa ramahõm me. ⁵ Ti m' sa seeh, Pirip häd näng doo,

bahõm kån panang hẽnh Samarija häd näng do häj n'aa bä. T'ĩ hẽnh tabaher'oot sa hã Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa. ⁶ Ti m' panang buuj rabahapäh bä Pirip pehuunh doo, baad mä ramatakëe ta kyyh. ⁷ Pirip hebë karap'aar h'yyb nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo. Rabenyyh bä sa hã hanäng doo, tak'ëp mä rageëenh. Hajõk k'yy gedóm doo, seäk do heso hõm. ⁸ Ti hyb n'aa tak'ëp panang buuj ratsebë.

⁹ Pirip kaja pooj jé sa mahang ti awät aj'yy Simaw häd näng doo, mehëm do paah. Hajõk mä tawahed'ii Samarija buuj. Ta daaj hẽ, ta hã hẽ takasab'ee, ta hã hẽ tahyb n'aa jawyk do hyb n'aa. ¹⁰ Sahõnh hẽ, hyb n'aa jewyk doo, hyb n'aa sekog is do na-ããj hẽ raky daheeh mä ta kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta ky n'aa:

—Ta ti aj'yy gó P'op Hagä Do hejój tak'ëp hadoo do kametëeh —sa nooh.

¹¹ Bãp peej däg tamehëm doo me panang buuj Simaw wedii, rawén ky sũüt. ¹² Pirip kajaa bä kä, taher'oot mä sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ããs do ky n'aa hanäm doo, Jesus Kristo ky n'aa hanäm do na-ããj hẽ. Ti m' raky daheeh bä Jesus ky n'aa, ranu gemuun hõm ajyy ÿÿj na-ããj hẽ. ¹³ Mehëm do paa na-ããj hẽ taky daheeh Jesus ky n'aa. Ti sii hẽ ranu gemuun wät. Ti m' jé pad'yyt hẽ tabawäd däg kån Pirip sii. Tameuunh tak'ëp Pirip pehuunh doo, hyb n'aa meuj n'aa näng do tahapäh do hyb n'aa.

¹⁴ Ti m' Jesus mejũũ do Jerusarënh bä haj'eenh do raheen n'aa enäh bä m' Samarija buuj raky daheeh do P'op Hagä Do ky n'aa, ramejũũ mä Peed Jowãw daheeh, t'ĩ hẽnh rabaheg'ããs hyb n'aa.

¹⁵ Rakaja hõm bä t'ĩ hẽnh, raky n'aa etsëe Samarija

buuj Jesus hä rah'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo hyb n'aa ta Sahee sa h'yyb gó. ¹⁶ Dooch nä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó, ranu gemuun up Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do häd gó. ¹⁷ Ti m' Peed Jowãw daheeh moo tooj wät mä sa nuu gó. Ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëë suun kãn mä sa h'yyb tym gó.

¹⁸ Ti m' Simaw mehëm do paa bahapäh bä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb tym gó hajëng do ramoo toonh bä sa nuu gó, takarën paawä m' tanoo sa hä dajëër, tii d' ranoo tabahajaa hyb n'aa. ¹⁹ Hahÿÿ d' mä ta kyyh Peed sa hä:

—Bë an'oo hä ÿÿ, tii da ÿ bahajaa hyb n'aa, ÿ moo sooh bä sa nuu gó, P'op Hagä Do Sahee bajëng hyb n'aa sa h'yyb tym gó —näng mä mehëm do paa kyyh.

²⁰ Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ääts hë paawä õm a dajëër daheeh P'op Hagä Do aw'oong hõm baad tanadoo hënh, ji matym n'aa ji hä P'op Hagä Do anoo do makarën metsëë do hyb n'aa dajëër me —näng mäh. ²¹ Baad nado a h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa dooh äã sii mamoo wäd bä —näng mäh. ²² —Meréd hõm ta ti nesaa doo, tii d' mabahed'oo doo da. Maky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä. Tii bä da apäh õm tat'yyd mehïïn, tii bä da apäh nesaa do mahyb n'aa newëë do tado hõm. ²³ ÿ hapäh né hë a h'yyb gó hanäng doo. Õm h'yy gaëñh mah'yy kajew'ëës do hyb n'aa. Nesaa do õm tah'yyb mahũũm.

²⁴ Ti m' Simaw ky hadoo:

—ÿ karēn paawä bē ky n'aa ets'ēē hēp ŷ n'aa, bē her'oot do tanadäng hyb n'aa hā ŷŷ —näng mäh.

²⁵ Ti m' Jesus ky n'aa raher'oot jawén paa bä, P'op Hagä Do kyyh rametēek jawén paa bä, Peed Jowāw daheeh rababaaj hōm kän Jerusarēnh hēnh. Samarija buuj sa panang bä ramabaaj hōm me, ranu kejäk doo bä, raher'oot Jesus panyyg hanām doo.

Etsijop häj n'aa buuj hā Pirip her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahŷŷh

²⁶ Ti m', ta jawén Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do ääs see her'ood kän mä Pirip hā. Ti m' ääs ky hadoo:

—Ahōm banawäng do tyw n'aa me Gasa hēnh hahyng do Jerusarēnh bä naa —näng mäh.

²⁷ Ti m' Pirip bahōm kän. Ta tyw n'aa me takataa mä aj'yy hā, Etsijop häj n'aa buuj. Hyb n'aa jawyk ti aj'yy. Etsijop buuj sa wahē n'aa ŷŷnh, Kän-Das häd näng do kaser n'aa. Sa wahē n'aa dajēer hagä n'aa ti aj'yy. Jerusarēnh hēnh tahewäd nä, P'op Hagä Do tahyb n'aa esee do hyb n'aa. ²⁸ Tamabaaj nä me kä, ta hood gó kawaaro takyyk doo gó tabasooh bä, taner'oot P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paah. ²⁹ Ti m' P'op Hagä Do Sahee ber'oot Pirip h'yyb gó:

—Ahōm nä ta wē —näng mäh.

³⁰ Ti m' takata däk bä ta hā, tamaa napäh taner'oot do Isajas erih do paah. Ti m' tabeaanh ta hā:

—Äkä, maaaa napäh ti maner'oot doo? —näng mäh.

³¹ Ti m' aj'yy hadoo do ky hadoo Pirip hā:

—Nyy da ti ÿ maa napäh? Dooch metëek pé hã ÿ ta ky n'aa —näng mäh.

Ti m' tabatsyyd kãn Pirip gatsëg sooh hyb n'aa ta pa.

³² Hahÿÿ d' ti aj'yy ner'oot doo:

“B'éé radaj'ëep do hadoo ta tii.

B'éé t'aah hadoo, dooh ta kyy pé ta wii ragekãã bã.

Ti hadoo tii. Dooch ter'ood bã.

³³ Rarejãã, rej'ees ta ky n'aa.

Sahõnh hẽ tak'ëp baad nadoo do ramoo bok ta hã.

Dooch P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo da tado bã ti ramoo bok ta hã.

Dooch da her'oot pé ta panaa ky n'aa, radaj'ëep do hyb n'aa.”*

³⁴ Ti m' aj'yy beaanh Pirip hã:

—Jaa ky n'aa Isajas her'oot? Ta daaj hẽ ta ky n'aa, ta see ky n'aa apäh? —näng mäh.

³⁵ Ti m' Pirip du doo ta her'oot do tander'oot do hã, P'op Hagä Do kyyh see hã, sahõnh hẽ Jesus panyyg hanãm do ky n'aa. ³⁶ Ti m' ratabës bã naëng banäng bã aj'yy ky hadoo:

—Babã ti majat naëng —näng mäh. —Tahajaa ÿ manu gemuun? —näng mäh.

[³⁷ Ti m' Pirip ky hadoo:

—Tak'ëp mah'yy kae bã, tahajaa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do t'aah né hẽ Jesus Kristo —näng mäh.]

³⁸ Ti m' aj'yy mejũ ta sii habok do rabaym hyb n'aa. Tii bã kã m', rabawëej bëej kãn tame. Ti m'

---

* **8:33** Isajas 53.7-8

Pirip nu gemuun wäd kän. ³⁹ Ti m' rabas'oob n'yyh bä tame naa Pirip P'op Hagä Do Sahee mahũũm kän. Dooh aj'yy hapëë wäd bä. Ahõm kän mä tahahõm hënh. Tsebé mä tahõm bä. ⁴⁰ Ti m' Pirip ganä wät panang Asot häd näng doo bä. Ti m' tabahõm kän Sesareja hënh. Tamahõm me m' taher'oot Jesus panyyg hanäm do sahõnh hë panang bä.

9

Saw-Ru hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó né hë Saw-Ru h'yy kaneréd tahehõ Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tadej'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do hã ² tetsëë rerih do raky n'aa jaw'yyk doo, tabahõm hyb n'aa panang Damas-Ko häd näng doo hënh. T'ĩĩ hënh takarën paawä tametëeh kerih doo, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, tamoo mesoo hyb n'aa paawä, tamanaa hyb n'aa paawä Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh. Takarën paawä tamanaa ajyy ÿÿj sii hë. ³ Ti m' tabedaa däk bä Damas-Ko, tii bä gabarëeh do ta bag p'op naa gabar'ëeng wät ta hahäd hã. ⁴ Tũũ m' tabadëë jat tii bä. Ti m' tamaa napäh kyyh ta hã her'oot doo:

—Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejãã?

⁵ —Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mä Saw-Ru.

—ÿ né hë, Jesus marejãã doo —näng mäh. ⁶ —As'ëeg g'ëed! Ahõm nä panang hënh. T'ĩĩ hënh rabaher'oot a hã nyy da mabad'oo do pan'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁷ Ta sii habok do ramaa napëë né paawä ta ti kyyh, dooh m' rahapäh péh. Ti hyb n'aa rah'yyb panado bong. ⁸ Tii bä m' Saw-Ru as'ëëg gëët. Tahegãã paawä, dooh tahapëë wäd bä.* Ti hyb n'aa ramoo maso hõm tabawät hyb n'aa. Ti m' ramahũüm kãn Damas-Ko panang hënh. ⁹ T'ĩ hënh nawa wäd, neëg wäd, ty tamaa wäd, tamawoob hë m' ta äh.

¹⁰ Ti m', Damas-Ko bä ti awät mä Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Ananijas häd näng doo. Ti m' Jesus kasee ta hä ta s'ëëh hadoo doo gó. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ananijas —näng mäh.

—H'ëed? Bä agëët yÿh, Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahõm aj'yy Judas häd näng do tób hënh. Ta tyw n'aa “Dajang Doo” häd ramaneëënh do hahäd hä ta tób basooh. T'ĩ hënh mameeaj aj'yy Saw-Ru häd näng doo, Tas hënh naa. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë. ¹² Ta s'ëëh hadoo doo gó tahapäh aj'yy Ananijas häd näng do hajëë suun doo, ta nuu gó ta mooh tadasooh doo, p'aa hënh tabahapëë däk hyb n'aa —näng mä Jesus Ananijas hä.

¹³ Ti m' Jesus kyyh tamaa napäh bä m', Ananijas ky hadoo:

—Wahëh y n'aa, hajõng ta ky n'aa rahe'oot hä yÿ. Sahõnh hë y ky n'aa napäh nesaa do tamoo wät do Jerusarënh bä, a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näng mäh. ¹⁴ —Wawëë hë tabana hÿÿ kä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa raky

* **9:8** Tawén nahapëë wät, Jesus bag gabarëëh do tahapäh do hyb n'aa.

n'aa jaw'yyk doo me tabana, tadewäts bëeh hyb n'aa a häd gó h'yy ka'eeh doo —näng mä Ananijas kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahõm nä. Ahõm né hẽ tĩĩ hẽnh. Ỹ asëew däk panäk ỹ n'aa tabahadoo hyb n'aa, kẹh ỹ n'aa tabahe'oot hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa hä, sa wahẽ n'aa sa hä, Isaraew buuj sa hä na-ããj hẽ —näng mäh. ¹⁶—Ỹ metëeh da ta hä tak'ep tabahoop do pan'aa hẹp ỹ n'aa —näng mä Jesus.

¹⁷ Ti m' Ananijas bahõm kãn Saw-Ru yt gä doo hẽnh. Tabajëe suun jawén paa bä m', ta moo tadasooh Saw-Ru nuu gó. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Saw-Ru, wakãn ỹ hado däk õm hỹỹ kã —näng mäh. —Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, ta tyw n'aa me a hä kasee doo, ti né hẽ ỹ tamejũũ a wẽ ỹ bana hyb n'aa, p'aa hẽnh mabahapëe däk hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee a h'yyb tym gó tabajëng hyb n'aa —näng mäh.

¹⁸ Ti m' nayyw hẽ m' Saw-Ru matym gó naa kajäg bëeh tah'ỹyb päd hadoo. Ti m' p'aa hẽnh tabahapëe däg kãn. Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' ranu gemuun wät. ¹⁹ Ti m' tabawëh jawén paa bä m', h'yyb hejooj däg kãn p'aa hẽnh. Ti m' Damas-Ko panang bä tabaym dó Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang.

²⁰ Ti m', nayyw hẽ Saw-Ru du doo tahe'oot do tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. P'op Hagä Do T'aah né hẽ Jesus, tamaher'oot mä kat'aa do sa hä. ²¹ Sahõnh hẽ maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mäh. Hahỹỹ d' mä raky n'aa her'ood bong:

—Ti né pa doo aj'yy Jesus häd gó h'yy ka'eeh do rejãã do Jerusarënh bä. Ti né paa wawëë hë hana doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh tamahũũm hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó tahaëënh hyb n'aa? —näk mäh.

²² Ky n'aa jawyk doo me Saw-Ru her'ood magyys hë tii bä sa hä. Jesus né hë ti P'op Hagä Do Ky Däng Doo, baad ub tametëeh sa hä. Ti hyb n'aa Judah buuj Damas-Ko bä haj'eenh do h'yyb manepëë bong ta kyyh hä.

²³ Ti m', hajõõ ta ä jawén paa bä Judah buuj rakaner'oot radaj'ëep hyb n'aa Saw-Ru. ²⁴ Ti hadoo né hë, Saw-Ru ky n'aa napäh rakaner'oot doo. Adëb bä, atsëm na-ããj hë ta majiĩ ragada sa panang tyw n'aa noo bä, radaj'ëep hyb n'aa paawä m'. ²⁵ Ti m' Saw-Ru Jesus hä h'yy ka'eeh do rabah'yyh ta hadë n'aa hä naa arook gó. Tii bä kä m' tabahõm kån.

²⁶ Takaja hõm bä Jerusarënh hënh, takarën paawä m' Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang tabawäd däk. Sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do rajeỹỹm mä ta hä. Doooh raky dahé bä te hub tado bä Jesus hä Saw-Ru h'yy ka'eeh doo. ²⁷ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Béh-Nabéh häd näng doo, mahũũm mä Saw-Ru, tametëeh hyb n'aa Jesus mejũũ do sa hä. Béh-Nabéh her'oot sa hä Jesus kasee do Saw-Ru hä ta tyw n'aa me Damas-Ko hënh tahahõm noo gó ky n'aa, Saw-Ru hä Jesus her'oot do ky n'aa na-ããj hë. Béh-Nabéh her'oot na-ããj hë sa hä, nyy da h'yyb neỹỹm doo me Jesus ky n'aa Damas-Ko bä Saw-Ru her'ood wät. ²⁸ Ti m' Saw-Ru bayyw kån Jerusarënh hënh. Jesus hä h'yy ka'eeh

do sa mahang tabawäd däg kän. Neỹym doo me Tak'öp Hyb N'aa Jawyk do häd gó tabaher'oot Jesus ky n'aa. ²⁹ Ti m' tabaher'oot Judah buuj ta s'ee hēnh hena doo, Gereg kyyh her'oot do sa hã. Ky kedak sa sii. Ti m' rakarēn paawä m' radaj'ëöp. ³⁰ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa napäh bä radaj'ëöp rakarēn doo, ramahũüm kän Saw-Ru panang Sesareja häd näng doo hēnh. Tii b' naa ramejũũ panang Tas häd näng doo hēnh.

³¹ Ti m' baad rababok Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bä, Garirej häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä habong doo. Dooch rarejã bä. Ti m' baad rah'yy kae kän, dooch rah'yyb eỹym bä P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Jesus hã h'yy ka'eeh do kah'ũüm P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. P'op Hagä Do hã raweh'ëeh baad rababok do hã.

Enejas Peed haso däk do panyyg n'aa hahỹyh

³² Ti m' sahõnh hē panang Peed beg'ããs, Jesus hã h'yy ka'eeh do tabahehēen hyb n'aa. Tamahõm me tabeg'ããs Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Rida häd näng doo bä habong doo. ³³ T'ĩ hēnh tamamuun aj'yy Enejas häd näng doo. K'yy gadóm mä tii. 8 ta baab tabasooch ta tyng jó. ³⁴ Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—Enejas, Jesus Kristo õm tahaso däk —näng mäh. —As'ëög g'ëed, menyyw a tyng majasooch doo —näng mäh.

Ti m' nanyw hē Enejas bas'ëög gëet. ³⁵ Ti m' Rida panang buuj, Sarõn panang buuj na-ããj hē, rabahapäh bä kä Enejas has'oo däk doo, rah'yy kae kän Jesus hã.

Doh-Kas panyyg n'aa hahỹyh

³⁶ Ti noo gó, panang Jopéh häd näng doo bä, ti awät ÿñh Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Ta häd mä Tabita. Gereg kyyh ramaneëenh mä Doh-Kas. Baad mä tamoo wät, tamasaa had'yyt hē kas'uut doo. ³⁷ Ti noo gó kä ta nahëe näng, ti tadajëp. Ti m' rabahets'yyt ta kamag n'aa paah, ti m' ramasäg kän ta gawakō p'op gadäk doo gó. ³⁸ Ti m' Rida panang bä Peed bawät Jopéh buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa napäh bä, ramejüü pawóp hē ajyy Peed rabats'yyt hyb n'aa. Jopéh nedaa bä ti Rida panang. Ti m' rakajaa bä raky hadoo Peed hä:

—Nayyw hē ãã karën mabahôm Jopéh hēnh —
näk mäh.

³⁹ Ti m' Peed bahôm kän sa sii. Takajaa bä m' ramasäg kän kamag hasooh hēnh. Ti m' ÿj patug tema bok do Peed hä ranu sabug däk. Raba'oot bä m' rametëeh ta hä tamo haj'aa paa sa saroor tahedëp noo gó. ⁴⁰ Ti m' Peed mejüü mä raban'yyh dó. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng, taky n'aa etsëe mäh. Taheg'ääs kamag wë, ti m' taky hadoo:

—Tabita, as'ëëg g'ëed! —näng mä Peed.

Tabita begã däk mä tii bä. Peed tabahapäh bä, nu gas'ëëg sooh. ⁴¹ Ti m' Peed moo ej'ooj sëek. Ti m' tanaëej kän mä Jesus hä h'yy ka'eeh doo, patug tema bok doo. Tametëeh sa hä tabedëb däk bä kä. ⁴² Jé pad'yyt hē Jopéh panang bä raky n'aa napäh ta tii, ti hyb n'aa m' hajök rah'yy kae kän mä Jesus hä. ⁴³ Ti m' Peed bayyw g'ëed kän hajöng ta äh ta ti panang bä, Simaw, sa masãäh byyh s'ëeb tahem'aa do tób bä.

10

Aj'yy Kóh-Nerijo häd näng do panyyg n'aa hahÿyh

¹ Panang Sesareja häd näng doo bä m' ti awät mä aj'yy Kóh-Nerijo häd näng doo. Isaraéw buuj nado m' tii. Roma buuj warahén n'aa 100 hadoo do sa wahë n'aa. Itarija warahén n'aa t'ĩ hēnh kat'aa do sa häd. ² P'op Hagä Do hä Kóh-Nerijo h'yy ka'eeh, Judah buuj rah'yy ka'eeh do hadoo. Sahõnh hē ta tób yt haj'eenh do rah'yy ka'eeh na-ããj hē P'op Hagä Do hä. Kóh-Nerijo heno mä dajëēr kas'uut do Judah buuj sa mahang habong do sa hä. P'op Hagä Do hä m' taky n'aa hetsë. ³ Ti m', ta see pé noo gó m', tug bä m', ta s'ëëh hadoo do tabahapäh. Ta s'ëë gó baad mä tabahapäh P'op Hagä Do ããs ta wë hana doo. Hahÿÿ d' ããs kyyh ta hä:

—Kóh-Nerijo —näng mäh.

Ti m' h'yyb eÿÿm doo me Kóh-Nerijo heg'ããs ããs wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëëd, tak'ëp hyb n'aa jawyk doo? —näng mäh.

⁴ Ti m' ããs ky hadoo:

—P'op Hagä Do gadoo a kyyh ta hä maky n'aa hetsë doo. Tahapäh na-ããj hē kas'uut do sa matym n'aa sa hä maheno doo —näng mäh. ⁵ —Mamejõ a sii moo heb'oooh do wób Jopéh hēnh rabahõm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ⁶ Simaw, sa masããh byy s'ëëb tahem'aa do tób bä tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh —näng mä ããs kyyh ta hä.

⁷ Ti m' ããs dawuh jawén paa bä kä m', Kóh-Nerijo naëēnh pawóp hē ta sii moo heb'ook doo, warahén see sii hē P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh doo. Ta karom see né hē m' ti warahén. ⁸ Ti m' tahe'oot sa hä sahõnh hē tahapäh doo. Ti m' tamejũũ Jopéh panang hēnh rabahõm hyb n'aa.

⁹ Ti m' jati péh, Kóh-Nerijo mejũũ do rabedaa dák bã Jopéh hēnh, Peed basëek tób jó, basatē doo bã, taky n'aa etsëe hyb n'aa. Wasyk mäh. ¹⁰ Asa dák mäh. Takarēn paawä m' ta tä tabawēh. Ta tä ramoo boo nuuj jé m' s'ëeh hadoo tahapäh. ¹¹ Ti m' ta s'ëeh hadoo doo gó m' tahapäh wē noo kas'ëes doo. Ti m' hỹ pong jé naa ta hood pãän hadoo do bahyng tabagëet bã. Ta sasu hã ta hood pãän kamewyyt. ¹² Ta gó tabanäng mä har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hē. Ta mahang ti anäng Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ranawēh doo.

¹³ Ti m' tamaa napäh kyyh her'oot do ta hã:

—As'ëeg g'ëed. Manaboh a tä —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

¹⁴ —Dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooh ÿ hewë bã nesaa doo, maganen'aak doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' kyyh ber'oot p'aa hēnh:

—Mamaneëj manä nesaa doo me, baad tabahado dák P'op Hagä Do anoo doo —näng mäh.

¹⁶ Tamawoob nuu me m' ta ti kyy ber'oot ta hã. Ti m' nayyw hē hỹ pong jé pãän hadoo do basëek p'aa hēnh. ¹⁷ Ti m' Peed hyb n'aa newëe nyy d' tahanäng pé ti ta s'ëeh. Ti nuuj jé né hē m' Kóh-Nerijo mejũũ do rakajaa Simaw häd näng do tób noo bã. Ramana me m' rabeaanh Simaw tób. ¹⁸ Ti m' rabeaaj kãn Peed tagëe bã.

¹⁹ Ti m' Peed hyb n'aa newëe nä bã ta s'ëeh hadoo doo, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo ta hã ta h'yyb gó:

—Tamawoob hē ajyy òm resoos —näng mäh.

²⁰ —As'ëeg g'ëed, ahyy sa wē. Ahõm né hē sa sii, ÿ né hē mejũũ a wē rabana hyb n'aa —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

²¹ Ti m' Peed bahyy kån sa wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—ÿ né hẽ bë eanh doo —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bë wén n'aa? —näng mäh.

²² Ti m' ajyy raky hadoo:

—Kóh-Nerijo häd näng doo, 100 hedoo do warahén sa wahë n'aa seeh, ãã tamejũ —näk mäh. —P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh. Baad hadoo do moo hew'ëet do ta ti aj'yy. Sahõnh hẽ Judah buuj raj'aa etsë ta hã. P'op Hagä Do ããs see kas'ee wät mä ta hã. Ta hã tamejũ mä õm ranaëenh hyb n'aa, ta tób hënh mabeg'ããs hyb n'aa, ta hã mabaheer'oot hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Peed batsyyd kån tób hënh, t'ĩ hënh rabawëh, raba'ÿÿh hyb n'aa. Ti m' jati pé Peed bahõm kån sa sii. Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Jopéh panang bä habong do rahada mäh.

²⁴ Ti m' jat'iip hadoo rakajaa Sesareja panang bä. T'ĩ hënh Kóh-Nerijo, ta wakãän, ta najiis tats'yyt do ragada mäh. ²⁵ Ti m' Peed kajaa bä Kóh-Nerijo tób bä, Kóh-Nerijo ahyy häng tũ ta taron nu paa me, Peed taweh'ëeh hyb n'aa. ²⁶ Ti m' Peed mejũ tabas'ëeg gëet hyb n'aa, ti m' taky hadoo ta hã:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —Aj'yy ÿÿh. A da hadoo do né hẽ ÿÿh. P'op Hagä Do nado ÿ hÿÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ber'oot bä m' ta sii, ajëë suun mä tób gó. Ti m' hajõk do t'ĩ hënh kat'aa do tabahapäh.

²⁸ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hẽ, Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä Judah buuj nadoo do mahang Judah buuj raboo bä. Dooh tan'oo bä sa tób yt

hã Judah buuj ajëë suun bã. Ti hadoo né hẽ, s'ëeh hadoo doo gó ỹ P'op Hagä Do metëek ỹ man-aneëenh hyb n'aa baad nadoo doo, P'op Hagä Do ganadoo doo, ta wób —näng mäh. ²⁹ —Ti hyb n'aa ỹ ranaëej bã, ỹ gadoo ỹ rats'yyt doo. Nayyw hẽ ỹ bana —näng mäh. —Maher'ood h'ëed hyb n'aa ỹ maneëenh —näng mä Peed kyyh.

³⁰ Ti m' Kóh-Nerijo ky hadoo:

—Ji meheet pé ta ă däg, da hẽ, tug bã ỹ ky n'aa etsëë bã, tii bã pój ỹỹ jé takasee aj'yy. Gabarëeh ta saroor. ³¹ Ti taky hadoo hã ỹỹ: “P'op Hagä Do maa napäh a kyyh ta hã maky n'aa hetsë doo. Tahapäh na-ãäj hẽ kas'uut do sa matym n'aa sa hã maheno doo”, näng. ³² “Mamejõ a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hẽnh rabahõm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. Simaw, sa masãäh byy s'ëeb tahem'aa do tób bã tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh”, näng ääs kyyh hã ỹỹ. ³³ Ti hyb n'aa nayyw hẽ ỹ mejũũ õm ranaëenh hyb n'aa. Baad tanyy né hẽ ti mabana —näng mäh. —Sahõnh hẽ äã kata däk P'op Hagä Do matym gó, äã matakëë hyb n'aa P'op Hagä Do mejũũ do maher'oot do äã hã —näng mä Kóh-Nerijo kyyh.

³⁴⁻³⁵ Ti m' Peed du do kãn taher'oot do sa hã:

—Baad ỹ bahapäh hỹỹ kã, sahõnh hẽ badäk hahỹ haw'ãäts hẽ häj n'aa babuuj ta hã h'yy ka'eeh doo, baad hadoo do moo b'ook do P'op Hagä Do gadoo. Séd hã ji P'op Hagä Do gadoo —näng mä Peed.

³⁶ Ti m' taky hadoo ênh:

—Bë ky n'aa napäh P'op Hagä Do taher'oot do äã hã, Isaraéw buuj sa hã: Jesus Kristo dajëp ji hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh P'op Hagä Do majĩĩ ji do boo bã. Tahajaa ta najiis ji hado däg bã hỹỹ kã. Sahõnh

hē badäk hahỹỹ hã habong do sa wahëh ti Jesus. ³⁷ Bë ky n'aa napäh né hē Jesus moo wäd wät do Judah häj n'aa bä, Jowãw nu gahem'uun do her'oot do jawén paa bä Garirej häj n'aa bä ji nu gemuun hõm do ky n'aa. ³⁸ P'op Hagä Do hejój, ta Sahee na-ãj hē Jesus Nasaréh buuj tah'yyb mahũũm, P'op Hagä Do an'oo bä. Jé pad'yyt hē baad hadoo do Jesus moo wäd wät. Taheso sahõnh hē Dijab* rejãã doo. Sahõnh hē ta ti Jesus bahajaa, ta sii P'op Hagä Do bawät do hyb n'aa. Bë ky n'aa napäh né hē ta tii. ³⁹ Baad ãã bahapäh sahõnh hē Jesus moo wäd wät do Judah buuj sa häj n'aa bä, Jerusarënh panang bä na-ãj hē. Ti hyb n'aa ãã wén her'oot ãã hapäh doo. Ta jawén kä rabepëëm däk b'aa hã kajatsëk do hã, tadajëp hyb n'aa. ⁴⁰ Tadajëp jawén paa bä, tamawoob däg ta ãh, taganä wät P'op Hagä Do an'oo bä. Ta jawén takas'ee kãn ãã hã P'op Hagä Do an'oo bä. ⁴¹ Dooh sahõnh hē Judah buuj sa hã takas'ee bä. Jããm hē ãã hã takasee, ããh, P'op Hagä Do asëëw bong doo, ta t'aah ky n'aa ãã baher'oot hyb n'aa. ãã awëë bong, ãã eëg bong Jesus sii taganä wät do jawén paa bä —näng mä Peed.

⁴² Ti m' taky hadoo ënh:

—ãã tamejũũ ta ky n'aa ãã baher'oot hyb n'aa ta wób sa hã. ãã tamejũũ ãã maher'oot hyb n'aa, ti né hē ti sahõnh hē hedëp doo, dejëp do paa na-ãj hē sa ky n'aa etyy n'aa P'op Hagä Do an'oo bä. ⁴³ Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'ood wät paa ta ky n'aa. Hahỹỹ da raher'oot doo: Jé ta hã h'yy ka'eeh do sa h'yyb tym gó hanäng do nesaa

* **10:38** Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

do P'op Hagä Do awug hõm da, sa hyb n'aa Jesus dajëp do hyb n'aa.

⁴⁴ Ti m' Peed er'oot nä m', sahõnh hẽ ta kyyh maa new'ëë do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng. ⁴⁵ Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Peed sii han'aa doo, rameuj bong mäh, P'op Hagä Do Sahee Judah buuj nadoo do sa h'yyb gó tabajëng do hyb n'aa. ⁴⁶ Ramaa napäh mä kyy wób me rer'oot doo, P'op Hagä Do raj'aa etsë doo. ⁴⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh hewaat pé ranu kemuun hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee bajëng do hyb n'aa sa h'yyb gó, ẽr hã tabajëng do hadoo —näng mä Peed.

⁴⁸ Ti m' Peed mejũũ ranu gemuun hyb n'aa Jesus Kristo häd gó. Ti m' retsëẽ sa sii Peed baym hyb n'aa dó.

11

Peed maher'oot do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã ky n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah häj n'aa bä habok do na-ããj hẽ raky n'aa napäh Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ ragadoo do P'op Hagä Do panyyg. ² Ti m' Peed kaja hõm bä kä Jerusarënh hënh, Judah buuj wób Jesus hã h'yy ka'eeh doo, masuj noo byyh kehõk doo, ranabuuj gedoo mä Peed. ³ Hahỹỹ d' mä sa kyyh ta hã:

—Hëd n'aa mabajëë suun Judah buuj nadoo do sa tób gó? Hëd n'aa mabawëh sa sii? —näk mäh.

⁴ Ti m' baad Peed baher'oot sa hã sahõnh hẽ tahapäh do tahewäd nä hënh. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

5 —Panang Jopéh häd näng doo bä ŷ bagëë wät bä, ŷ ky n'aa etsëë bä, s'ëëh hadoo hä ŷŷ. Ý hapäh hÿ pong jé naa tabahyng, ŷ bagëët bä, ta hood pãän hadoo doo. Ta sasu hä pãän kamewyyt. 6 Baad ŷ baheg'ããs h'ëed ta gó hanäng péh. Tii bä har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hë ŷ hapäh ta gó. Ta mahang ti anäng ër ky n'aa jaw'yyc do hyb n'aa ër nawëh doo. 7 Ti ŷ maa napäh kyyh her'oot do hä ŷŷ: “As'ëeg g'ëed. Manaboh a tä”, näng mä hä ŷŷ. 8 Ti ŷ ky hadoo: “Dooch Tak'ëp Hyb N'aa Jawyc Doo. Dooch ŷ hewë bä nesaa doo, maganen'aak doo”, näng këh ŷŷ. 9 Tii bä hÿ pong jé naa kyyh her'oot p'aa hënh hä ŷŷ: “Mamaneëj manä nesaa doo me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo”, näng mä ta kyyh. 10 Tamawoob nuu me ta ti kyyh ber'oot hä ŷŷ. Ti m' nyyw hë hÿ pong jé pãän hadoo do basëek p'aa hënh. 11 Ti noo gó né hë tamawoob hë ajyy, Sesareja hënh naa ramejüü doo, rakajaa ŷ bagä bä. Ý rahahëen rawén n'aa. 12 Tii bä P'op Hagä Do Sahee ŷ tamejüü sa sii né hë ŷ bahôm hyb n'aa. Ti ãã bahôm kãn. B'ëeh hahÿ ji ma poo oow see pé ajyy ër hÿÿj hedoo doo, si ŷ rabahôm. Séd hä ãã bajëë p'ëë aj'yy tób yt hä. 13 Ti aj'yy baher'oot ãã hä ta tób yt tahapäh do ããs, hahÿÿ da m' ta sii her'oot doo: “Mamejõ Jopéh panang hënh Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. 14 Taher'oot da a hä nyy da bë P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahãnh, ta sii bë baboo had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé, õm, a tób yt haj'eenh doo”, näng ããs ta hä —näng mä Peed kyyh tamaher'oot do sa hä.

15 Ti m' ahôm nä Peed kyyh:

—ÿ du doo bä ÿ her'oot do sa hã, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, pooj jé ër h'yyb gó tabajëng do hadoo. ¹⁶ Ti ÿ hyb n'aa esee Jesus her'oot do paah: “Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Hÿÿ kä bë hã P'op Hagä Do anoo da ta Sahee bë h'yyb tym gó.” ¹⁷ Sa hã P'op Hagä Do an'oo däk ta Sahee, ër hã tan'oo däk doo da, Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã äã h'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hã ÿ hajëm g'eeh tamo haj'aa hadoo do hyb n'aa? —näng mä Peed sa hã.

¹⁸ Ti m' ramaa napäh bä m' Peed her'oot doo, dooh m' ranabuuj gedo boo bä kä. Ti m' radu doo P'op Hagä Do raj'aa etsë. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Judah buuj nadoo do hã na-ääj hë P'op Hagä Do anoo ta hã rah'yy kawapëën, ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa —näk mä sa kyyh.

Än-Tijoka bä habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Jesus hã h'yy ka'eeh do rarejäã doo, Es-Tew radaj'ëep noo gó, raketyn bong. Sa wób Penisija häd näng do häj n'aa hënh rabahöm, ta wób tsyt dëeg hã Tsi-Peré häd näng doo hënh rabahöm, ta wób panang Än-Tijoka häd näng doo hënh rabahöm. T'ï hënh jããm hë Judah buuj hã ramaher'oot Jesus ky n'aa. ²⁰ Ti hadoo né hë, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Tsi-Peré, Sirené häd enäh doo bä naa, ah'üüm Än-Tijoka hënh. T'ï hënh rabaher'oot Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã kä. ²¹ P'op Hagä Do hejój sa hã tabawät, ti hyb n'aa

hajök raky dahé däk panyyg hanäm doo. Jesus hä rah'yy kae padäg kän.

²² Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bä habong do raky n'aa napäh bä ta tii, ramejũũ Béh-Nabéh, Ān-Tijoka hēnh tabahég'ããs hyb n'aa. ²³ Ti m', t'ĩĩ hēnh Béh-Nabéh kajaa bä, tahapäh P'op Hagä Do ky n'aa edēē bong hanäm doo me Judah buuj nadoo doo. Ti hyb n'aa tatsebee wät. Ti m' baad tabaher'oot sa hä, t'õp madäk doo me rahyb n'aa hũũm had'yyt hē hyb n'aa Jesus. ²⁴ Ky enyym mä ti Béh-Nabéh. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm, baad tah'yy ka'eeh Jesus hä. Hajök t'ĩĩ hēnh rah'yy kae kän Jesus hä.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh bahõm kän Tas hēnh, Saw-Ru hesoos doo. ²⁶ Tabaw'yyt bä m' tamana kän Ān-Tijoka panang hēnh. Ti m' sét ta baab rababoo kän ta tii bä Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang. Hajök do sa hä rama metēek Jesus ky n'aa. Ān-Tijoka bä né kä pooj jé radu doo ramaneēēnh do Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Kristo karapee.

²⁷ Ti noo gó P'op Hagä Do ky n'aa rod rabana Ān-Tijoka hēnh, Jerusarēnh hēnh naa. ²⁸ Sa seeh, Agab häd näng doo, as'ēēg gēēt, P'op Hagä Do Sahee kyy gó taheer'oot sa hä, ana ji hasaah do pan'aa sahõnh hē hēej Roma buuj rabag'ããs doo bä. Te hub né hē, Roma buuj sa wahē n'aa Karaw-Dijo häd näng do bag'ããs noo gó rabas'aah né hē. ²⁹ Tii kä m', Jesus hä h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bä habok do ramasaa kän Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bä habong doo. Sahõnh hē ranoo rahajaa do pénh. ³⁰ Ti m' ramejũũ Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh

ramahũũm ramasa doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah häj n'aa bä habong do sa wahë n'aa wë.

12

Eróts mejũũ radaj'ëöp paawä Peed panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', ti noo gó Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do du doo tarejãã do Jesus hã h'yy ka'eeh do wób. ² Tamejũũ mä radaj'ëöp Tsijaag sën-jeer me. Jowãw hỹỹj mä ti Tsijaag. ³ Ti m' Eróts bahapäh bä kä ti Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do ragen'aak Tsijaag tadaj'ëöp doo, tamejũũ na-ããj hë ramaso däk Peed. Pãw makuj temah do rabawa do ratab'ëës noo gó m' tii. ⁴ Ti m' ramaso däk jawén paa bä tamejũũ radawäts gëët. Ti m' tamejũũ 16 warahén, ji meheet pé ken'yyh raketyn hõm, rabahag'ããs hyb n'aa Peed. Takarën né paawä Pas-kowa ratab'ëës jawén paa bä tamejũũ Peed ramanaa, hajök do sa matym gó ta hã taky n'aa etyy hyb n'aa. ⁵ Ti m' ragadahew'ëës doo gó Peed ag'ëöd nuuj jé, tak'öp né hë Jesus hã h'yy ka'eeh do P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëë ta hyb n'aa.

⁶ Ti m' atsëm, Eróts ky däng do pooj jé, hajök do sa matym gó Peed taky n'aa etyy do paawä, Peed aỹỹh mä warahén sa hõõ gó. Hub hënh warahén seeh, s'ỹỹ hënh ta seeh. Pawóp hë haak sapuww hadoo doo me Peed ramoo maw'yyd däk. Warahén sa hã tatyd padëék. Warahén wób ragadahew'ëës do noo bä rabab'ëëh rabahag'ããs hyb n'aa. ⁷ Ti m', nayyw hë m' P'op Hagä Do ããs kas'ee wät. Ragadahew'ëës doo gó m' ta bag ganyyh. Ti

m' ääs mebë Peed karapa hä, taty gawëej däk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Nayyw hë, h'yy kabawaad wäd! As'ëeg g'ëed! —näng mäh.

Ti m' nayyw hë haak sapuuw hadoo doo, ta moo hä padëek do paah, keréd bëeh tũũ. ⁸ Ti m' ääs ky hadoo ta hä:

—Madadäg a saroor, a tsyym suun —näng mäh.

Ti m' Peed dadäk ta saroor, ta tsyym suun. Ti m' ääs ky hadoo ënh:

—Madadäg a hatsë a hä, jawén ÿ ana! —näng mäh.

⁹ Ta jawén Peed banä kån ragadahew'ëes doo gó naa. Dooah tah'yy ganyy bä te hub tado bä né hë ääs moo wät doo. Ta s'ëeh hadoo tahapäh ted'oo. ¹⁰ Ratab'ëes pooj jé hab'ëeh do warahén. Ta jawén hab'ëeh do ratab'ëes né hë m' tii d' ënh. Ti m' rakajaa bä ta noo sapaar s'ëeb ty katsë doo, panang hënh ji bahõm bä kä, ta daaj hë tanoo kasëets hõm. Ti m' ratabëej nä kån mäh. Dawëë péj rababoo däk bä kä m', ääs badoo wäd kån, ta pooj jé hawät doo.

¹¹ Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh. Ta h'yyb gó m' taky hadoo:

—Hÿÿ kä baad ub ÿ bahapëe kån. P'op Hagä Do mejũũ ta ääs ÿ tabed'ëep hyb n'aa Eróts moo gó naa, ÿ rarejãã do paawä Judah buuj sa mahãnh —näng mä ta h'yyb gó.

¹² Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh bä m', tabahõm Marija häd näng do tób hënh. T'ĩ hënh hajök kata b'ëeh raky n'aa etsëe hyb n'aa. Marija häd näng doo, Jowãw Maah-Ko häd näng do ÿÿn. ¹³ Ti m' sa tób nooh, ta tyw n'aa tabës bä nasooh doo me Peed

naëenh. Tanoo edas mäh. Ti m' maruus, sa karom Rode häd näng do banyyh tabahag'ääs hyb n'aa. ¹⁴ Tamaa napäh bä Peed noo ged'op, tsebee wät do hyb n'aa p'aa hënh tamatëh hõm tapanäk hyb n'aa ta wób sa hä Peed ti agëët tób noo bä. H'yyb manepëë wät do hyb n'aa, dooh m' tanoo gasëëts wäd tób nooh. ¹⁵ Ti m' ta wób raky hadoo maruus hä:

—Öm ky kew'oonh —näk mäh.

—DooH. Né hup ÿ né hë. Peed né hë —näng mä maruus.

—DooH Peed tado bä —näk mäh. —Ääs ta hä hag'ääs do apäh —näk mäh.

¹⁶ Ti nuuj jé m' Peed naëenh nä tób noo bä. Ti m' ranoo gasëëts kån, ti m' Peed rahapäh, ti m' h'yy gabedo bong mäh. ¹⁷ Ta moo me m' Peed meduuk, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taher'oot sa hä ny hadoo P'op Hagä Do manyyh ragadahew'ëes doo gó naa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maher'ood Tsijaag, ta wób Jesus hä h'yy ka'eeh do sii hë —näng mäh.

Ti m' sa hä tabaher'oot jawén paa bä, ahõm kån ta s'ee hënh.

¹⁸ Ti m' tabawag hõm bä kä, tak'ëp warahén rah'yyb manepëë bong, h'yyb e'ÿÿm b'ëeh mä Peed badoo wät do hyb n'aa m'. ¹⁹ Ti m' Eróts mejüü rabesoos hyb n'aa. DooH m' rawyyd bä. Ti m' hajõng Eróts eanh warahén sa hä, ti m' tamejüü radej'ëep sahõnh hë warahén hag'ääs do paah.* Ti

---

* **12:19** Hajõng Eróts wén eanh sa hä, tahapäh hyb n'aa ranoo kanesa bä. Peed ramasa ragadahew'ëes doo gó tabanyyh ted'oo apäh. Ti noo gó radej'ëep né hë ragadahew'ëes doo gó hagëët do hagä n'aa, ta see kejën nä bä sa mahänh.

m' ti jawén paa bä Eróts beréd däk dó Judah häj n'aa. Sesareja panang hēnh tabeg'ããs dó.

Eróts dajēp do panyyg n'aa hahỹyh

²⁰ Eróts paa kamajē wät Tiir panang, Sidōn panang babuj n'aa sa hã. Ti m' Tiir panang, Sidōn panang babuj n'aa, baad ub rakaner'oot rabaheer'oot hyb n'aa Eróts sii, Eróts kamanajē wät hyb n'aa sa hã. Tii d' rawén d'oo sa waa hyb n'aa, Eróts häj n'aa bä retsēē do hyb n'aa. Ti m' pooj jé rakaner'oot Baras häd näng do sii, Eróts hã tabetsēē hyb n'aa tan'oo bä ta sii raber'oot hyb n'aa. Eróts karom, ta masa n'aa Eróts weh'ēēh do ti Baras. ²¹ Ti m' Eróts ky däng sa hã, ta sii raber'oot hyb n'aa. Ti m' ti noo gó tadadäk sa wahē n'aa saroor n'aa, ti m' tabaheer'oot hajōk do sa hã. ²² Ti m' maa new'ēē do tak'ēp mä sa kyyh:

—Ta ti her'oot doo, dooh aj'yy tado bä! P'op Hagä Do hadoo né hē tii! —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Eróts gadoo sa kyyh, “P'op Hagä Do òm”, hanäk doo. Tsebee wät ti hyb n'aa. Dooh tawehēē bä P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa ti noo gó né hē kä, nayyw hē, P'op Hagä Do ããs an'oo bä ta nahēē nyy kãn. Tii bä m', tadajēb kãn as'ood no haj'aa.

²⁴ P'op Hagä Do ky n'aa ahōm tii bä. Jé pad'yyt hē tii bä rabaheer'oot.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahaēēj däk jawén paa bä dajēēr Ān-Tijoka buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do mejũũ doo, rababaaj nä kä Ān-Tijoka hēnh. Sa sii ramahũũm kãn Jowāw Maah-Ko häd näng doo.

13

Jesus ky n'aa mahũũm do rasēm do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Ān-Tijoka bā, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang ti anāng P'op Hagā Do ky n'aa rod, P'op Hagā Do kyyh ma metēek doo. Hahỹỹ da m' sa hād: Béh-Nabéh, Simijāw “byyh hasus doo” ramaneēenh doo, Rusijo (panang Sirené hād nāng doo hēnh naa), Manaēn (Eróts Garirej hāj n'aa wahē n'aa daheeh hawāng do paah), Saw-Ru kā. ² Ti m' ta see pé noo gó, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do rahyb n'aa jew'yyk bā, ranoo kanawa doo me Jesus rahyb n'aa esee bā, P'op Hagā Do Sahee ky hadoo sa h'yyb gó:

—Tsytt hē, wē ỹỹ bē asēew Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh. Ti anāng ỹ karēn do ramoo bok doo, ỹ wén naēenh —nāng mā P'op Hagā Do Sahee.

³ Ti m' raky n'aa etsēē jawén paa bā, ratayy do ji noo kanawa doo me Jesus ji hyb n'aa esee hyb n'aa jawén paa bā, sa moo radatooj kán Béh-Nabéh Saw-Ru* sa nuu gó.† Ti m' raky n'aa edēē wāt rabahōm hyb n'aa kā.

Tsytt dēeg hā Jesus ky n'aa raheer'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahōm kán P'op Hagā Do Sahee mejũũ doo da. Ti m' panang Serew-Sija hād nāng doo hēnh rabaw'ēenh. Tii b' naa ragatsēg t'oonh marakate gó rabatsēg hōm hyb n'aa tsytt dēeg hā Tsi-Peré hād nāng doo hēnh.

---

* **13:3** Saw-Ru hād see Paw-Ro. † **13:3** Sa moo radatooj bong, P'op Hagā Do Sahee hejój sa sii tabawāt hyb n'aa.

⁵ Rakaja hõm bä panang Saramin häd näng doo bä, raher'oot mä P'op Hagä Do panyyg tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hä. Jowāw Maah-Ko sa sii m' tabawät, tamasa hyb n'aa sa hä.

⁶ Ti m' tsyt dēeg ratabēej dāk, Pap panang bä rakajaa. T'ī hēnh ramamuun mä sēew oow, Judah buuj seeh. Bar-Jesus mä ta häd. Gereg sa kyy me Erimas ramaneēnh. P'op Hagä Do panyyg rod mä tanooh. Noo kanesa do tii. ⁷ Sesijo Paw-Ro, tsyt dēeg hä buuj sa wahē n'aa sii tamoo wät. H'yy ganäng mä ti sa wahē n'aa Sesijo Paw-Ro häd näng doo. Ti m' tamejū ta wē ranaēnh hyb n'aa Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh, ta hä rabaher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. ⁸ Ti m' ta ti aj'yy sēew oow, Erimas häd näng doo, dooh tagenaag bä raher'oot doo. Takarēn paawā dooh sa wahē n'aa h'yy kae bä Jesus hä. ⁹ Ti m' baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūm Saw-Ru, Paw-Ro ramaneēnh doo. Ti m' baad Paw-Ro baheg'āās sēew oow wē. ¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hä:

—Dijab t'aah ōm! Baad hadoo do ganen'aak do ōm. Ky nesaa ōm, noo kanes'ats ōm —näng mäh. —Mawareem had'yyt hē g'eeh baad hadoo do Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do metēek doo? —näng mäh.

¹¹ Ti m' taky hadoo ēnh ta hä:

—A wē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb wareem dāk. Ōm da ty tamaa wät dó. Ti noo gó dooh mahapēē wäd bä papỹj bag —näng mä Paw-Ro kyyh.

Ti m' nyyw hē Erimas ty tamaa wäd kän. Tesóts wät mä nyyw hē moo takyyk do pan'aa. ¹² Ti m' sa wahē n'aa bahapäh bä aj'yy ty tamaa wät doo,

Jesus hã tah'yy kae dæg kãn. Tameuuj wät mä Jesus ky n'aa hã.

Ãn-Tijoka s'ee hënh raheboo nä do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Pap bä naa Paw-Ro rabatsëg hõm tamyyj däk hã, Peh-Ke häd näng doo hënh, Pam-Pirija häj n'aa bä. Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bä rakajaa bä, Jowãw Maah-Ko eréd bong mä Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh, Jerusarënh hënh tababaa j hõm hyb n'aa. ¹⁴ Peh-Ke bä naa Paw-Ro rabahõm panang Ãn-Tijoka s'ee hënh, Pisidija häj n'aa bä. Ti m' Saab hã, Judah buuj rakamehehãk do hã, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ta yt hã m' rabat'oonh. ¹⁵ Ti m' tób yt hã kat'aa do see taner'oot mä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do bód, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do bód na-ãäj hë. Taner'ood wät do jawén paa bä, tób sa wahë n'aa rabats'yyt Paw-Ro rahe'oot hyb n'aa rakarën bä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Ãã wakããn —näk mäh. —Tanyy bä bë wë bë her'oot pé babä hat'oonh do ratsebë hyb n'aa, bë her'ood —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro bas'ëëg gëet. Ta moo me m' tameduuk, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë këh ÿÿ, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ãäj hé P'op Hagä Do hã hyb n'aa es'ee doo —näng mäh. ¹⁷ —P'op Hagä Do Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do taseëw hõm paa ër wahë makũũh. Tak'ëp rakaood bong P'op Hagä Do an'oo bä Esit bä, sa wakããn nadoo do sa mahang

rababong noo gó. Ti m' t'ĩ hēnh hāj n'aa bā naa ta hejój me ēr wahē makū taman'yyh. ¹⁸ 40 m' ta baab rababong tabanawäng bā, P'op Hagä Do baad taheg'ãās sa hā. ¹⁹ Hēej Kanaāh häd näng doo bā 7 t'ĩ hēnh habong do paa sa wahē n'aa sa karapee sii hē ēr wahē makū nu gad'eet, P'op Hagä Do an'oo bā. Ēr wahē makū hā tan'oo dāk sa hāj n'aa paah. ²⁰ 450 ta baab tabado dāk bā kā ēr wahē makū tasēew hōm do jawén paa bā tii.

—Ta jawén P'op Hagä Do anoo sa hā ajyy ky n'aa etsēeh do sa mahang ky n'aa etyy doo. Tii d' tabahadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Samuéw bawäd däg bā kā. ²¹ Ti m' ēr wahē makū rabetsēē, P'op Hagä Do anoo hyb n'aa sa wahē n'aa pan'aa. Ti m' P'op Hagä Do banoo né hē Sauh häd näng doo, Kis häd näng do t'aah, sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Bēn-Jamih häd näng do panaa ti Sauh. 40 ta baab Sauh bag'ãās. ²² Ta jawén tado hōm Sauh, Dawi ta jawén buuj P'op Hagä Do an'oo bā, sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Hahỹỹ da m' P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa: “Ỹ karēn doo da Dawi bawät ỹ hapäh. Tamoo wät da sahōnh hē ỹ karēn doo”, näng mä P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa hā —näng mä Paw-Ro kyyh.

²³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dawi panaa see P'op Hagä Do mejō kän, Isaraéw buuj sa h'yyb tym dēēb, taky n'aa enooh do paa hadoo. Jesus né hē tii. ²⁴ Jesus du doo do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa tahe'oot doo, Jowāw nu gahem'uun do häd näng do her'oot sahōnh hē Isaraéw buuj sa hā, raberéd hōm hyb n'aa ta ti nesaa doo. Tanu gemuun hōm nesaa do raberéd

hõm do heen n'aa. ²⁵ Sahõnh hẽ ta hã P'op Hagä Do mejũũ do tametëek do pan'aa tabahajaa bã, Jowãw nu gahem'uun do ky hadoo: “Jaa ÿ bẽ hã?”, nãng mãh. “Dooch bẽ hyb n'aa newëe do tado bã ÿÿh. Dooch P'op Hagä Do H'yyb Dãng Do tado bã ÿÿh. Ti awät da jawén ÿÿ. ÿÿ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa, dooch ÿ haja bã ta tsyym suun ÿ kabo nä bã”, nãng mã Jowãw nu gahem'uun do kyyh —nãng mã Paw-Ro sa hã.

²⁶ Ti m' ahõm nä Paw-Ro kyyh:

—Wakãn haa, Abaraãm panaa, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hã hyb n'aa hesé doo, bẽ na-ããj hẽ, bẽ sahõnh hẽ bẽ maa newë. Èr hã né hẽ P'op Hagä Do an'oo däk èr panyyg nãng hyb n'aa nyy da ji h'yyb tym Jesus bed'ëep. ²⁷ Jerusarënh panang buuj, sa wahë n'aa na-ããj hẽ, dooch rah'yy ganyy bã jaa ti Jesus. Dajëb hã Jesus raky n'aa ety däk. Tii da takajaa Saab hã had'yyt hẽ tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã P'op Hagä Do ky n'aa rod sa kyy kerih do raner'oot doo.† ²⁸ Dooch rawyyd bã né paawä dajëb hã Jesus raky n'aa etyy hyb n'aa, retsëe Pirato hã tamejũũ radaj'ëep hyb n'aa. ²⁹ Sahõnh hẽ ta ky n'aa kerih do paa P'op Hagä Do kyy kerih do hã ta hã rabad'oo do jawén paa bã, rabado hyy kãn Jesus hub b'aa hã naa. Ti m' radasuun jëng pã gabaho doo gó. ³⁰ Ti m' taganä wäd kãn p'aa hënh, P'op Hagä Do an'oo bã. ³¹ Tadajëb pooj jé, hajõk ta sii hah'ũũm Garirej

---

† **13:27** Raneherod né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji h'yyb tym dëeb ky n'aa, nyy da rarahejãã, nyy da radaj'ëep, dooch rah'yy genä bã. Jesus radaj'ëep noo gó kaja däk P'op Hagä Do maher'oot do paah.

häj n'aa bä naa Jerusarēnh hēnh. Sa hã né hē Jesus kas'ee wät hajõng ta äh, taganä wät do jawén paa bä. Ti né hē rahapäh doo, hỹỹ kä raheer'oot Jesus ky n'aa Isaraéw buuj sa hã —näng mä Paw-Ro kyyh.

³²⁻³³ Hahỹ panyyg hanäm do äã her'oot bë hã. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do er wahë makũũ hã, ti né hē hỹỹ kä tan'oo däk er sa panaa paa hã. Ti d' né hē tabad'oo Jesus ganä wät tan'oo bä kä. Hahỹ hadoo ta ky n'aa kerih do Saaw-Mo 2 hã:

“Tah ỹ õm. A yb ỹ hado däk naga hē.”§

³⁴ Ta pooj jé P'op Hagä Do her'ood däk ta t'aah ganä wät do ky n'aa, ta kamag karejã mahãnh. Hahỹỹ da takerii däk ta ti ky n'aa:

“Õm ỹ ky n'aa edëng, baad had'op doo me, ky kaneh'ỹýt doo me, Dawi hã ỹ ky n'aa enooh do paa me.”**

³⁵ Hahỹỹ da na-ããj hē takerii däk P'op Hagä Do kyyh see hã:

“Dooh man'oo bä a karom, tsyt hē a wë moo wät do ta kamag n'aa karejã bä.”††

³⁶ Dooh Dawi ta daaj hē ta ky n'aa tado bä ti taheer'oot doo. P'op Hagä Do karēn doo da né hē sahõnh hē Dawi moo wät tahawät noo gó. Ta jawén tadajëb kãn. Ta wahë makũ rahabong hēnh

§ 13:32-33 Saaw-Mo 2.7   ** 13:34 Isajas 55.3   †† 13:35 Saaw-Mo 16.10

tabas'ëeg kân. Karejã däk ta kamag n'aa. ³⁷ Tii d' nado dejëp do mahang ganã wät P'op Hagä Do anoo do hä. Dooh ta ti ta kamag n'aa karejã bä.

³⁸ —Ti hyb n'aa wakân haa, —näng mäh —baad ÿ karën bë heen n'aa nyy däk hahÿ ÿ her'oot do bë hä: Jesus dajëp do hyb n'aa, taganã wät do hyb n'aa, P'op Hagä Do awug hõm da sahõnh hẽ nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng doo. ³⁹ Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, dooh tahaja bä baad ji hado däg bä tan'oo bä P'op Hagä Do matym gó. Jé h'yy ka'eeh do Jesus hä, baad tabahado däk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó —näng mäh. ⁴⁰ —Baad bë hyb n'aa matakã bë hä takanajaa hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paah. Hahÿÿ d' paa raher'oot P'op Hagä Do kyyh:

⁴¹ “Bë maa newë kèh ÿ ty n'aa ges'yyk doo.

Bë meuuj da! Bë dejëb kä!

ÿ moo wät da bë habong do noo gó sét hadoo doo, tabad'op hẽ da bë ky dahé, bë rapanäg né hẽ paawä ta ky n'aa.”††

—Tii d' né hẽ P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hä —näng mä Paw-Ro tób yt hat'oonh do sa hä, Jesus ky n'aa raky nasëm hyb n'aa.

⁴² Ti m' Paw-Ro bahajaa bä taher'oot doo, anã kân mä Béh-Nabéh daheeh. Raban'yyh bä m' tób gó naa, t'ĩ hẽnh hat'oonh do rabatsyyd kân, Saab see hä p'aa hẽnh rabaher'oot hyb n'aa ta ti pannyg. ⁴³ Tób P'op Hagä Do pannyg rayd naherot do wahë n'aa kat'aa do hä rakedëe hõm jawén paa bä,

---

†† **13:41** Habakuk 1.5

sahõnh hẽ raban'yyh do jawén paa bä, hajõk Judah buuj, Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk do na-ããj hẽ, rahadaa hõm Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky n'aa jebaanh sa sii hah'ũm do sa hã, rahyb n'aa nerét hyb n'aa P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa ramaa napëë wät doo.

⁴⁴ Ti m' Saab see hã kä, hajõk panang buuj kat'aa, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'ëë doo. ⁴⁵ Ti m' Judah buuj rabahapäh bä m' hajõk do kat'aa doo, h'yy kajewëets bong Paw-Ro sa hã. Ti m' raky hadoo:

—Dooch te hub tado bä Paw-Ro raheer'oot doo — näk mäh. —Noo kanesa tii —näk mä sa kyyh.

Raky n'aa rejãã mä Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. ⁴⁶ Ti m' h'yyb neỹm doo me Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky gadoo:

—Ãã her'ood wät P'op Hagä Do panyyg pooj jé bë hã. Dooch bë karën bä bë gado bä. Dooch bë karën bä bë h'yyb tym hedëb had'yyt doo. Ti hyb n'aa hỹkä äã bahõm kãn, äã baher'ood kãn Judah buuj nadoo do sa hã kä —näk mäh. ⁴⁷ —Tii d' né hẽ äã P'op Hagä Do mejũũ kerih do hã:

“Ỹ an'oo bä õm sahõnh hẽ Judah buuj nadoo do sa h'yy ganã n'aa mabahadoo hyb n'aa.

Tii d' ỹ bad'oo, mamahũm hyb n'aa küh ỹ n'aa dawëë habong do sa hã,

ỹ bed'ëep hyb n'aa sa hã nesaa do mahãnh,

si ỹ had'yyt hẽ rababok hyb n'aa kä.”§§

⁴⁸ Ti m' Judah buuj nadoo do ramaa napäh bä ta tii, ratsebee bong.

—Baad ub P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

Ti m' sahõnh hẽ P'op Hagä Do asëew hõm doo, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa ta pa, raky dahé kãn Jesus ky n'aa. ⁴⁹ Ti m' raher'ood kãn Jesus ky n'aa panang bä, panang nedaa bä haj'eenh do sa hã na-ããj hẽ. ⁵⁰ Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rabahõm kãn ÿÿj ky n'aa etsëeh doo, P'op Hagä Do hyb n'aa esee do wë, panang bä ky n'aa etsëeh do ajyy n'aa sa wë na-ããj hẽ. Raheer'ood had'yyt hẽ sa hã rah'yy kawereem hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh sa wë, rabah'eed h'ũũm hyb n'aa ta s'ee hënh. Ti m' tii d' né hẽ rabad'oo. Rah'eed n'yyh sa panang bä naa. ⁵¹ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ratapyng hõm k'ãäts sa tsyym suun hã padëek doo. Tii d' rawén d'oo baad nado ta wób sa mo haj'aa sa hã, rahanäng péh. Ti m' rabahõm kãn panang Ikonijo häd näng doo hënh. ⁵² Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do ratsebee bong. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm kãn.

14

¹ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh rakajaa bä panang Ikonijo häd näng doo bä, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hã, rabad'oo doo da. Baad rabaher'oot t'ĩ hënh Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajök Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ, raky daheeh Jesus ky n'aa. ² Ti m' Judah buuj Jesus ky n'aa ganadoo doo, rah'yyb metsëeh Judah buuj nadoo doo, rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wë. ³ Ti hyb

n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabaym ta tii bä hajõng ta äh. H'yyb neỹm doo me rabaher'oot Jesus ky n'aa. Ti m' Jesus anoo sa hä rabahajaa hyb n'aa rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, sahõnh hē rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do kyy gó né hē ti P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa ra-her'oot doo. ⁴Ti m' panang buuj wób raky daheeh Paw-Ro raheer'oot doo, ta wób raky daheeh Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh doo. ⁵Ti m' Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh doo, Judah buuj nadoo doo, sa wahë n'aa sii hē rakaner'oot Paw-Ro Béh-Nabéh rarejäã hyb n'aa, pä me rabakut hyb n'aa. ⁶Ti m' Paw-Ro raky n'aa napäh bä m' tii, rakejën hõm hëej bód Rikonikas häd näng doo hënh, panang Ris, Derebé häd enäh doo hënh, ta tii bä häj n'aa hënh. ⁷Ti hënh na-ãj mä raheer'oot Jesus ky n'aa hanäm doo.

Paw-Ro rakut do pä me panyyg n'aa hahỹh

⁸Ti m', Ris bä Paw-Ro her'oot do maa new'ëë do sa mahang aj'yy k'yy gadóm do bahäng. Ta hä d' né hē takenäng noo gó. Dooh noo gó tabawäd bä. ⁹Tamaa new'ëë mä Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro baheg'ããs ta wë. Tah'yyb hapäh né hē, aj'yy h'yy ka'eeh Jesus hä tabahub däk hyb n'aa. ¹⁰Ti m' taky hadoo ta hä:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh.

Ti m' nanyw hē tabas'ëëg gëët mäh. Ti m' tadu doo hawäd däk doo.

¹¹Ti m' hajõk do rahapäh bä Paw-Ro mo haj'aa, tak'ëp mä raky kakä bong. Sa kyy me raky hadoo:

—P'op habong doo, ër h'yy kaha'eeh do ahyy b'ëeh. Ajyy gó rakesok —näk mäh.

¹² Béh-Nabéh ramaneëenh Sewus häd me, rah'yy kaha'eeh doo. Paw-Ro ramaneëenh Er-Mes häd me, rah'yy kaha'eeh do seeh, Paw-Ro ti her'ood ub do hyb n'aa. ¹³ Ti m' tób Sewus rahyb n'aa esee do yt hã moo hew'ëët do tamanaa booj yb, b'aa ts'ooh sii hē, sa panang noo bä. Panang babuj n'aa sii hē takarēn paawä tajuu booj yb, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Panang nedaa bä tób Sewus rahyb n'aa esee do basooh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahapäh bä m', ras'ëed hōm sa daaj hē sa saroor tii da raganen'aak do heen n'aa. Ti m' rawaj'aa bong sa mahang. Rawaj'aah bä m' tak'öp mä rageëenh:

¹⁵ —H'ëed hyb n'aa tii d' bē bad'oo? —näk mäh. —Ajyy né hē āāh, bē da hadoo doo! —näk mäh. —Bē āā panäk āā wén na, bē beréd hōm hyb n'aa hahỹ daap hē bē h'yy kaha'eeh doo. Dooch redēb bä tii. Taw'ääts hē P'op Hagä Do hã, hedēp do hã bē h'yy kawareem, sahōnh hē pahuunh do hã bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. Sahōnh hē badäk hahỹh, wē, akajar na-āāj hē, sahōnh hē ta hã habong do na-āāj hē P'op Hagä Do mo haj'aa. ¹⁶ P'ooj ub rakarēn doo da paa P'op Hagä Do banoo rababok sahōnh hē badäk hahỹ haw'ääts hē häj n'aa babuuj. ¹⁷ Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do ta daaj hē takametēeh sa hã. Tametä had'yyt hē baad had'op do sa hã tanoo doo me. Ti né hē mejũ naēng badoos doo. Ti né hē hanoo bē joom baad tawén eaak. Ti né hē bē waa hanoo. Ti né hē bē h'yyb tsebé tan'oo bä —näk mä Paw-Ro sa kyyh.

¹⁸ Ti m' raher'ood wäd né paawä, p'eets ub paawä raky nadaheeh. P'eets ub paawä rabajuu né hē booj yb sa hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' rabaher'oot nä

bä, Paw-Ro sa majĩ, Judah buuj, kaja nä. Ān-Tijoka, Ikonijo panang häd enäh doo bä naa rabana. Ti m' raheer'oot hajök do sa hä, rah'yy kawapëen hyb n'aa Paw-Ro sa wë. Ti m' hajök do rakawaj'ään bong Paw-Ro sa wë. Paw-Ro rakud kån pä me. Dajëp red'oo rawén takyg hõm panang bahñh. Tii b' raberéd jat. ²⁰ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do kata b'ëeh mä Paw-Ro pa. Ti m' Paw-Ro bas'ëeg gëet. P'aa hënh tabahõm ënh panang hënh. Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahõm kån panang Derebé häd näng doo hënh.

Paw-Ro rababaaj hõm do Ān-Tijoka hënh panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m', ta ti panang bä raheer'oot Jesus ky n'aa hanäm doo. Hajök mä Jesus hä h'yy kae kån raheer'oot do hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rababaaj hõm kån Ris bä, Ikonijo hënh, Ān-Tijoka hënh. ²² Ti m' ramabaaj nä me, panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä baad raky n'aa edëe däk, ranerét hyb n'aa Jesus hä rah'yy ka'eeh doo. Baad rabaher'oot ratsebé hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä na-ããj hë ramaher'oot sa hä: “Hajõng né da ji ahoop P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa.” ²³ Sahõnh hë panang ramatebës me, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rasëew hõm Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa. Ti m' raky n'aa etsëe sa hyb n'aa. Ranoo kanawa doo me m' Jesus rahyb n'aa esee. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Baad mahagãã hahÿ a hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näk mäh.

²⁴ Ti m' ratabës Pisidija häj n'aa bä. Ti m' rakajaa Pam-Pirija häj n'aa bä. ²⁵ Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bä raher'oot Jesus ky n'aa. Tii b' naa rabaw'ëenh mä panang Atarija häd näng doo hënh. ²⁶ Tii bä ragatsëg tooj kån marakate gó. Ti m' rabatsëg hõm kån Ñn-Tijoka hënh, rahana doo hënh. Ñn-Tijoka bä né hë Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa ets'ëë wät do paa Paw-Ro sa hyb n'aa, baad P'op Hagä Do bahag'ããs hyb n'aa sa hã. Tii b' naa né hë ti ramejũũ do paah, jé pad'yyt hë rabaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Paw-Ro rabahajaa do hyb n'aa rababaa j nã kån. ²⁷ Rakajaa bä kã m' Ñn-Tijoka bä, ramejũũ Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata padëek hyb n'aa. Ti m' raher'oot sa hã sahõnh hë P'op Hagä Do mo haj'aa sa hã raheboo nã hënh. Raher'oot na-ããj hë m', Judah buuj nadoo do sa hã Jesus an'oo dæg kån ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²⁸ Ti m' hajõng ta äh Ñn-Tijoka bä Paw-Ro rabaym Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang.

15

Jerusarënh bä Jesus hã h'yy ka'eeh do rakaner'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti noo gó ayy wób rakajaa Ñn-Tijoka bä, Judah häj n'aa hënh naa. Ti m' radu doo rama metëek Judah buuj nadoo do hã, Jesus hã h'yy ka'eeh do hã. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Taw'ãäts hë bë masuuj noo byyh ehök Mosees ky n'aa jaw'yyk do metëek doo da. Tii da bë moo naboo bä, dooh bë P'op Hagä Do edëeb bä ta wë — nãk mäh.

² Dooh Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ragenaag bä raher'oot doo. Ky kedag bok sa sii ta ti hyb n'aa. Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Æn-Tijoka bä habong do rabasëew hõm Paw-Ro, Béh-Nabéh, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Jerusarënh hënh rabahõm hyb n'aa. T'ĩ hënh ramejũũ rabahõm, masuuj noo byyh kahõk do ky n'aa rabeaanh hyb n'aa 12 hedoo do Jesus mejũũ do sa hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa t'ĩ hënh habong do sa hä.

³ Ti m' rabahõm kån. Ramahõm me m', Penisija häd näng do häj n'aa bä, Samarija häd näng do häj n'aa bä na-ããj hë raheer'oot Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä nyy da Judah buuj nadoo do wób h'yy kae padëëk P'op Hagä Do hä. Jesus hä h'yy ka'eeh do panang bä habok do raky n'aa napäh bä tii, tak'ëp ratsebee bong.

⁴ Ti m' Paw-Ro rakaja hõm bä kä Jerusarënh hënh, Jesus hä h'yy ka'eeh doo, sa wahë n'aa na-ããj hë, 12 hedoo do Jesus mejũũ do na-ããj hë baad ragadoo. Ti m' Paw-Ro raheer'oot mä sa hä sahõnh hë ramoo bok do hä P'op Hagä Do mo haj'aa do ky n'aa raheboo nä hënh. ⁵ Ti m' Parisëw wób Jesus hä h'yy ka'eeh do raky hadoo:

—Taw'ããts hë ji mejũũ Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy kae padëëk do sa hä, sa masuuj noo byyh ehõg hõm. Taw'ããts hë na-ããj hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m', ti hyb n'aa m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ããj hë rakata b'ëeh rabaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. ⁷ Ti m' báp peej däg raky n'aa her'oot do jawén paa bä, Peed as'ëëg gëët, ti m' taky hadoo:

—Wakān haa —näng mäh. —Bē hapäh né hē p'ooj ub ŷ P'op Hagä Do asēm do ŷ baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã, rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hã. ⁸ P'op Hagä Doo, ji h'yyb tym hapäh doo, tametëeh tagadoo na-ãäj hē Judah buuj nadoo doo. Tanoo ta Sahee sa h'yyb tym gó tabajëng doo, ër hã tanoo do hadoo. ⁹ Doo ta see hadoo pé ër hã, sa hã na-ãäj hē. P'op Hagä Do awug hõm sa h'yyb tym gó hanäng doo, Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, ër h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hõm do hadoo, ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus hã. ¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bē gahëen Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy kae padëek do ramoo bok hyb n'aa ta ti ër nahajaa doo, ër wahë makū na-ãäj hē ranahajaa doo? H'ëed hyb n'aa bē karën P'op Hagä Do bē metyy? ¹¹ Doo taw'ãäts hē tado bä —näng mäh. —Doo ër moo bok do hyb n'aa tado bä ër h'yyb tym P'op Hagä Do bed'ëep. Jesus hyb n'aa, ër Jesus kamahån do hyb n'aa tii. Ti hadoo né hē sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã —näng mä Peed kyyh.

¹² Ti m' sahõnh hē bag hënh rababë hõm ramaa newëë bä Béh-Nabéh Paw-Ro daheeh raheer'oot doo. Paw-Ro raheer'oot mä rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, P'op Hagä Do hejój me ramoo bok doo, Judah buuj nadoo do sa mahang. ¹³ Rabahajaa bä raheer'oot doo, Tsijaag ky hadoo mäh:

—Bē maa newë këh ŷŷ, wakān haa —näng mäh. ¹⁴ —Peed her'ood wät nyy da P'op Hagä Do t'yyd mehĩn wät Judah buuj nadoo doo, sa mahang P'op Hagä Do karapee rabadoo hyb n'aa. ¹⁵ Ta ti taheer'oot do baad tanu däng P'op Hagä Do ky n'aa

rod rerih do paa hã. Hahỹỹ da takerii däk:

16 “ Ta ti jawén ỹ matëeh da.
Hajõõ ta baab né paawä dooh Dawi panaa
rabagãã boo bã,
p'aa hënh Dawi panaa see sa wahë n'aa tabahado
däk ỹ an'oo bã da.*

17-18 Tii da ỹ wén d'oo, Judah buuj wób,
sahõnh hë Judah buuj nadoo do sii hë,
karapé haa pan'aa hedoo doo,
ỹ rabesoos hyb n'aa', näng mä Tak'ëp Hyb N'aa
Jawyk Doo,
p'ooj ub taky däng do moo wät doo.”†

19 —Ti hyb n'aa, —näng mä Tsijaag —hã ỹỹ péh,
taw'ãäts hë dooh ta bahãnh ër mejõ bã Judah buuj
nadoo do P'op Hagä Do hã h'yy kae padëek do sa
hã. 20 Taw'ãäts hë ër erih ranawëh hyb n'aa P'op
Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh
do tä n'aa. Taw'ãäts hë ër erih ranaỹỹh hyb n'aa sa
ỹỹm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii. Ranawëh
hyb n'aa sa masããh dab, har'ëëng dab, ranaboh bã
ta majyyw gatsëe däk doo. Taw'ãäts hë ër erih na-
ããj hë ranawëh hyb n'aa majyyw. 21 Tii d' ër wén
erih, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raner'ood had'yyt

* **15:16** Tób hadëë hyng do paah, p'aa hënh ji tama sooh do ky n'aa
gó tabeh'ũm Gereg kyy me Dawi panaa ky n'aa. P'op Hagä Do hã
Judah buuj raky nadaheeh do hyb n'aa, hajõõ ta baab noo gó dooh
Dawi panaa rabagãã boo bã paa Judah häj n'aa bã. Tii bã kä, ta ky
n'aa rod raber'oot do hã, ti awät da Dawi panaa seeh, p'aa hënh sa
hã tabag'ããs doo, P'op Hagä Do ky däng. Jesus né ti ta ti Dawi panaa
P'op Hagä Do ky däng doo. † **15:17-18** Amos 9.11-12

hě däg panang haw'ãäts hě Saab hã had'yyt hě, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã. Ti hyb n'aa raheen n'aa nyy däk né hě Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã —näng mä Tsijaag kyyh sa hã.

Judah buuj nadoo do rama erih do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sahõnh hě Jesus hã h'yy ka'eeh doo, rasëew hõm sa wób, ramejũũ hyb n'aa Béh-Nabéh Paw-Ro sa sii, ãn-Tijoka hënh. Rasëm do häd hahÿÿh: Judas Bar-Saba häd näng doo, Siras daheeh. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa wób tii. ²³ Ti m' sa hã ramejũũ rerih doo kä. Hahÿ ti rama erih doo:

“ããh, 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ããj hë, bë wakããn hedoo ããh. Bëeh, Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do ãn-Tijoka panang bä habong doo, Sirija hãj n'aa bä, Siris hãj n'aa bä habok do na-ããj hë ãã ma erih. ãã edëng bëeh.

²⁴ “ãã heen n'aa enäh babä naa t'ĩĩ hënh heboo nä doo. ãã heen n'aa enäh, ajyy raheer'oot doo me baad nado wäd bë h'yyb ran'oo bä. Bë h'yyb manepëë boo ran'oo bä. Dooh ãã kyy gó tado bä ta ti rama metëek doo. ²⁵ Ti hyb n'aa baad ub babä ãã kaner'oot, bë wë ãã mejũũ hyb n'aa ãã wób, Paw-Ro Béh-Nabéh ër najiis bë mejũũ do sa sii rabahõm hyb n'aa. ²⁶ P'eets ub radejëëb paawä Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa rabaher'ood hõm do hyb n'aa, dooh Paw-Ro Béh-Nabéh rah'yyb eÿÿm bä, dooh rah'yy gejë

hõm bä. ²⁷ ãã mejũũ Judas Siras daheeh raky masa hyb n'aa ãã erih do hã. ²⁸ Baad ub né hẽ P'op Hagä Do Sahee metëeh ãã hã, ãã ganahëen hyb n'aa bë hã tak'ëp hejooñh doo. ãã hã na-ããj hẽ baad ub P'op Hagä Do Sahee metëeh doo. Jããm hẽ bë tayy hahỹ ãã her'oot do bë hã: ²⁹ Taw'ããts hẽ bë nawëh P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh do tä n'aa. Taw'ããts hẽ bë nawëh bë masããh dab, har'ëeng dab bë naboh bä ta majyyw gatsëe däk doo. Bë awëe manä ta majyyw. Bë aã manä bë yỹm nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Ta ti bë ky dahé bä, taw'ããts hẽ. Jããm hẽ kä ãã erih doo.”

³⁰ Ti m' Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa daheeh ramejũũ Paw-Ro, Béh-Nabéh, Judas, Siras daheeh rabahõm hyb n'aa. Ti m' rabahõm kãn. Ti m' rakajaa bä ãn-Tijoka bä, ramejũũ sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do séd hã rakata padëek hyb n'aa. Ti m' ranoo sa hã 12 hedoo do rama erih doo. ³¹ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ĩĩ hënh kata däk do raner'ood bong kerih doo. Ti m' ratsebee bong ta ky n'aa hyb n'aa. ³² Ti m' Judas, Siras daheeh, baad mä ramaher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh doo, baad ub, tsebé doo gó rababok hyb n'aa, rah'yy ganejë hõm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod né hẽ m' ti Judas, Siras daheeh. ³³ Ti m', hajõng ta äh t'ĩĩ hënh rabaym do jawén paa bä m', Jesus hã h'yy ka'eeh do kedëe bong, rababaaj hõm hyb n'aa Jerusarënh hënh. Sa hã rakedëe bong bä m' raky hadoo:

—Baad tanyy né hẽ ti bë bana. Baad ãã karën P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng. H'yyb näm doo

me ãã karën bë babaaj hõm —näk mäh.

Ti m' ta wób rababaaj hõm kãn. [³⁴Siras aym dó.]
³⁵ Ti m' Paw-Ro, Béh-Nabéh rabaym ãn-Tijoka bã.
 T'ĩ hēnh rama metēek ta wób sa sii Jesus ky n'aa.

*Jesus hã h'yy ka'eeh do rabeg'ããs panang rahe-
 boo nä doo hēnh panyyg n'aa hahỹyh*

³⁶ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ky hadoo Béh-
 Nabéh hã:

—Hamäh, er ah'ũũm p'aa hēnh er heboo nä do
 paa hēnh. Jesus hã h'yy ka'eeh do er heg'ããs, jé
 pad'yyt hē Jesus ky n'aa er her'oot do paa hēnh. Er
 heg'ããs baad raboo bã —näng mäh.

³⁷ Ti m' Béh-Nabéh karën paawä Jowãw Maah-
 Ko bahõm sa sii. ³⁸ Paw-Ro hã dooh baad tado
 bã, Pam-Pirija bã Jowãw Maah-Ko, sa sii hawät do
 paah, teréd bong do hyb n'aa. ³⁹ Dooh rah'yyb
 däng do tado bã, ti hyb n'aa raketyn bong. Béh-
 Nabéh, Jowãw Maah-Ko daheeh rabatsäg hõm tsyt
 dēeg hã Tsi-Peré häd näng doo hēnh. ⁴⁰ Ti m' Paw-
 Ro hata kã Siras. Ti m' ratsyym kasok bã m' Jesus
 hã h'yy ka'eeh do ãn-Tijoka bã habong do raky
 hadoo sa hã:

—Baad ub bë P'op Hagä Do kamahän. Baad ub
 bë tabahag'ããs —näk mäh.

⁴¹ Ti m' Sirija häd näng do häj n'aa bã, Siris häd
 näng do häj n'aa bã rakajetsäg hõm. Rakajetsäk
 me Paw-Ro maher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do
 panang bã habong do sa hã, baad rababok hyb
 n'aa, ratsebé hyb n'aa, rah'yy kae magyys hē hyb
 n'aa.

16

¹ Ti m' panang Derebé häd näng doo hēnh Paw-Ro rabeboo nä jawén paa bä, rabahõm panang Ris häd näng doo hēnh. Tii bä tamamuun Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Tsimoot häd näng doo. Ta ýŷn mä Judah buuj. Ta yb mä Gereg buuj. ² Jesus hä h'yy ka'eeh do Ris bä habong doo, Ikonijo bä habong do na-ããj hē, baad mä rabaher'oot Tsimoot ky n'aa. ³ Ti m' Paw-Ro karēn Tsimoot ahõm sa sii. Pooj jé tamejũũ ta masuuj noo byyh kahõg hõm, Judah buuj t'ĩĩ hēnh häj n'aa bä habong do sa hyb n'aa, sahõnh hē rahapäh do hyb n'aa Gereg buuj Tsimoot yb. Dooch takarēn bä Judah buuj rakawajãän ta hyb n'aa. ⁴ Ti m' sahõnh hē panang ramatebēs me raheer'oot rama erih do ky n'aa 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa na-ããj hē Jerusarēnh bä habong doo, rerih doo. ⁵ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh doo, panang haw'ãäts hē habong doo, tak'ëp mä rah'yy kae kãn Jesus hä. Jesus hä h'yy ka'eeh do kahũũm had'yyt hē.

Paw-Ro s'ëeh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Ti m', dooh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä raheer'oot Jesus ky n'aa Asija häj n'aa bä. Ti hyb n'aa m' ratabēs Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa. ⁷ Misija häj n'aa bahëej jëng bä, rakarēn paawä Bitinija häj n'aa hēnh rabahõm. Ti hadoo né hē dooh m' Jesus Sahee an'oo bä.* ⁸ Ti hyb n'aa Misija häj n'aa bä rakajetsëg w'ëēnh. Panang Torowas häd näng doo hēnh mä rabaw'ëēnh. ⁹ Tii bä, panang bä, atsëm, Paw-Ro s'ëeh hadoo mä ta

* **16:7** Sa h'yyb gó m' rabahapäh tii.

hã. Ta s'ëë gó tahapäh mä aj'y'y hagëët doo, Paw-Ro hats'yyt doo. Hahÿÿ d' mä aj'y'y hagëët do kyyh: “B'ëëp Masedonija häj n'aa hënh. Æã mamasaa”, näng mäh. ¹⁰ Paw-Ro s'ëëh hadoo do tahapäh do jawén paa bä, nayyw hë Æã benyyw hõm Æã h'ëëd, Æã tsyym kasok hyb n'aa Masedonija hënh hah'ũũm doo. Æã hã, P'op Hagä Do ti Æã naëënh doo, Masedonija babuj n'aa hã Æã baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa.†

ÿÿnh Ridija häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m', tii b' naa Æã gatsëg t'oonh marakate gó. Ti m' nayyw hë Æã batsëg hõm tsyt dëëg hã Samotaras häd näng doo hënh. Ti m' jat'iip hadoo Æã kajaa panang Newaporis häd näng doo bä. ¹² Tii b' naa Æã bahõm kãn panang Pirip häd näng doo hënh. Jããm né hë ky n'aa etsëëh ta ti panang Masedonija häj n'aa bä. Hajõk Roma buuj t'ÿÿ hënh rababong. Tii bä Æã baym pawóp hë ta äh. ¹³ Ti m' Saab hã, Judah buuj rakamehehãk do hã, panang bahãnh Æã babok. Tamii me Æã baw'ëënh. Æã hã, tamii takëen hã Judah buuj rakat'aa P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëë hyb n'aa.‡ Ta tii bä kata b'ëëh do Æã mamuun bä, tũũ Æã bab'ëëh sa pa. Ti m' Æã du doo Æã her'oot do Jesus ky n'aa, ÿÿj tii bä kata b'ëëh do sa hã. ¹⁴ Sa mahang ti ahäng ÿÿnh Ridija häd näng doo, Panang Tijatira häd näng doo

† **16:10** Rukas ti hahÿ erii wät doo. Masedonija hënh Paw-Ro rabahõm do pooj jé Rukas kata däk sa hã. Sa sii tabawäd kãn.

‡ **16:13** Pawóp its rado bä Judah buuj ta wób sa panang bä haj'eenh doo, dooh ratamaa bä P'op Hagä Do panyyg raneherót do tób n'aa. Tamii nabyy me rakahet'aa, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

bä naa. Pãän hebaan do hahiin do hesäm do tii. Judah buuj nado né paawä, P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ti m' baad tahyb n'aa gadoo Paw-Ro her'oot doo, Jesus an'oo bä. ¹⁵ Ti m' ranu gemuun wät ta wakään daheeh. Ti m' äã tabats'yyt sa tób hēnh. Ti m' Ridija ky hadoo:

—Bē hã ÿ h'yy kae bä né hē Jesus hã, ÿ karēn paawä bē ayyw dó tóp ÿ yt hã —näng mäh.

Ky kah'ũũm äã hã, äã wén ym.

Paw-Ro, Siras daheeh, radewäts b'ëeh do panyyg n'aa hahÿh

¹⁶ Ti m' ta see pé noo gó Judah buuj raky n'aa hetsē hēnh äã bahōm bä, äã mamuun maruus. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk. Noo ese karap'aar h'yyb nesaa do an'oo bä. Taher'oot ta wób sa hã h'ëəd hado ta jawén rababok doo. Ti hyb n'aa ta kariw n'aa hajōng dajëēr ragedak. ¹⁷ Paw-Ro sii hē, äã sii hē, ta ti maruus bawäd had'yyt hē. Äã sii tabawät bä tak'ëp tageëēnh:

—P'op Hagä Doo, Sahōnh Hē Bahñh Hadoo Do wē moo heb'ook do hahÿ ajyy. Raheer'oot bē hã nyy da P'op Hagä Do bē tabed'ëëp nesaa do mahñh, ta wē bē basëek hyb n'aa! —näng mä maruus.

¹⁸ Hajōng ta äh tii da tabed'oo. Ti m' Paw-Ro tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa taher'oot do hã, Paw-Ro ty kaw'ōöd däk ta wē, ti m' taky hadoo karap'aar h'yyb nesaa do hã:

—Jesus Kristo häd gó òm ÿ mejũũ mabanyyh hyb n'aa maruus hã hadäk doo —näng mäh.

Ti m', nayyw hē karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kån.

19 Ti m' ta kariw n'aa rabahapäh bä m', dooh ragedag wäd bä dajëēr, § rameso padëek Paw-Ro, Siras daheeh. Ti m' ramahũm panang buuj rakahet'aa bä, hyb n'aa jew'yyk do sa wë. 20 Hyb n'aa jew'yyk doo, ji ky n'aa etyy do sa matym gó raky n'aa tapaa sa hä. Hahỹ d' mä sa kyyh:

—Hahỹ Judah buuj rametëek ër panang buuj sa hä rakamaj'ĩ hyb n'aa. 21 Rametëek na-ããj hë rabahed'oo doo da ër nahajaa doo. Dooh taw'ãäts hë tado bä ër gado bä. Roma buuj ëer —näk mä sa kyyh.

22 Ti ky hedoo né hë hajök do sa kyyh. Tii bä kä m', hyb n'aa jew'yyk do ramejũ rakebo bëeh Paw-Ro Siras sa saroor rabahewyyh hyb n'aa. 23 Ti m' tak'ëp rabahewyyh do jawén paa bä, ramejũ radewäts b'ëeh. Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa hä ramejũ, baad tabahag'ãas Paw-Ro Siras daheeh. 24 Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa dewäts b'ëeh t'öp gadäg ub doo gó. Ti m' b'aa gó ji tsyym tyw n'aa ragegots padëek doo gó tadabong sa tsyym.

25 Ti m' atsëm ub, gawak'aap, Paw-Ro Siras daheeh raky n'aa etsëë mäh, P'op Hagã Do hä rama ejäm mäh. Ta wób radewäts b'ëeh do ramaa newëe sa kyyh. 26 Tii bä, nayyw hë, tak'ëp tabana k'ãäts katajuus doo. Pã ragadahew'ëes do mesoo n'aa katajus wät na-ããj hë. Ti m' ragadahew'ëes do

---

§ 16:19 Noo ese do paa hyb n'aa, ta wób rabena maruus wë, tamaher'oot hyb n'aa sa hä ny hadoo sa pooj jé hawät doo. Maruus kariw n'aa hä rep'aak sa hä tamaher'oot hyb n'aa. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do paa anä kãn do jawén paa bä, dooh maruus noo ese wäd bä. Ti hyb n'aa né hë ta kariw n'aa rakawajãan Paw-Ro sa wë.

nooh, noo kasëets hõm ta daaj hẽ katajuus do hyb n'aa. Haak sapuuw hedoo do radewäts b'ëeh do sa moo hã padëek do paah, kajäg bëeh tũũ. ²⁷ Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa ty gawëej däk bã, tahapäh bã ragadahew'ëes do noo gasëets hõm doo, tado däk sën-jeer ta daaj hẽ takadaj'ëep hyb n'aa paawä. Sahõnh hẽ raban'yyh ted'oo. ²⁸ Ti m' tak'ëp Paw-Ro beëenh:

—Kadajëeb manä a daaj hẽ! —näng mäh. —
Sahõnh hẽ ääh, babä ää bab'ëeh —näng mäh.

²⁹ Ti m' aj'yy betsëe ta bag, ti m' tawaj'aa suun, ti m' ahyy häng ta taron nu paa me Paw-Ro Siras sa wë. ³⁰ Ti m' taman'yyh ragadahew'ëes doo gó naa. Teanh mä tii bã:

—Nyy d' ÿ bad'oo hëp ÿ tym P'op Hagä Do bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh, ta wë ÿ basëek hyb n'aa? —näng mäh.

³¹ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do hã mah'yy kae. Tii bã a h'yyb tym P'op Hagä Do ed'ëep da, ta wë mabawät hyb n'aa da, õm a tób yt hã haj'eenh do na-ãäj hẽ —näk mäh.

³² Ti m' raheer'oot ta hã, ta tób yt habong do sa hã na-ãäj hẽ Jesus ky n'aa. ³³ Ti m' ti noo né hẽ, atsëm ub, Paw-Ro Siras sa rog rahewyyh do haj'aa paah, ragadahew'ëes do hagã n'aa hetsyyd hõm. Ti m' nyyw hẽ ranu gemuun wät ta wakãän daheeh.

³⁴ Ti jawén Paw-Ro Siras daheeh tamahũüm mä ta tób hënh. Ti m' tanoo sa waa. Ti m' tak'ëp tatsebee kãn ta wakãän daheeh, P'op Hagä Do hã rah'yy kae däk do hyb n'aa.

³⁵ Ti m' jati péh, hyb n'aa jew'yyk do rame-jũũ warahén wób, ragadahew'ëes do hagã n'aa

wë, tabasog nyyh hyb n'aa ragadahew'ëës doo gó hab'ëeh do paah, Paw-Ro Siras daheeh raban'yyh hyb n'aa. ³⁶ Ti m' ragadahew'ëës do hagã n'aa her'oot Paw-Ro hã:

—Hyb n'aa jew'yyk do ÿ ramejũũ, õm Siras daheeh ÿ basog nyyh ragadahew'ëës doo gó naa, baad bë bah'ũũm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hyb n'aa bë anäh, h'yyb nyyw gó bë ahõm —näng mäh.

³⁷ Ti m' Paw-Ro baher'oot warahén panäk do sa hã:

—Bë hapäh né hë Roma buuj ky n'aa jaw'yyk doo. Dooch tahaja bä Roma buuj rahewyh bä ranaher'oot nä bä raky kes'ëëm do ky n'aa. Roma buuj né paawä ääh, ää rahewyyh sahõnh hë sa matym gó, dooh né paawä ää hã ran'oo bä ää her'oot ää ky n'aa. Ää radewäts b'ëeh tii bä ragadahew'ëës doo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bä ää hã, hÿÿ kä rakarën kejën do hadoo ää bahõm. Dooch baad tado bä. Ää karën rabana wawëë hë, sa daaj hë ää ramanyyh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh panäk do sa hã.

³⁸ Ti m' warahén rabahõm kãn, raheer'oot mä sa hã. Ti m' hyb n'aa jew'yyk do raky n'aa napäh bä, Paw-Ro Siras daheeh Roma buuj, tak'öp mä rabeÿÿm bong.** ³⁹ Ti m' rabahõm Paw-Ro sa wë, raber'oot hyb n'aa sa sii. Ti m' raky hadoo:

—Ää karën bë hyb n'aa mabaan hõm ää mo haj'aa bë hã. Bë kawaj'ään manä ää wë —näk mä sa kyyh.

** **16:38** Rawén jeÿÿm bong, rabaheewyyh bä, dooh rahapëë bä Roma buuj rado bä. Daap hë ramejũũ rabaheewyyh. Daap hë radewäts b'ëeh. Dooch tii da Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä Roma buuj hã radoo bä.

Ti m' baad hadoo doo me retsëẽ rabahõm hyb n'aa sa panang bä naa. ⁴⁰ Paw-Ro raban'yyh bä ragadahew'eës doo gó naa, Ridija tób hënh rabahõm. T'ĩ hënh rakat'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii. Baad ub mä rabaher'oot sa hã, rah'yyb neỹỹm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' rabahõm kãn.

17

Jesus hã h'yy kana'eeh do radu n'aa kamaj'ũ do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', Paw-Ro ramahõm me ratabës ãm-Piporis häd nãng do panang, Aporonija häd nãng do panang na-ããj hë. Kaja hõm kãn mä panang Tesaronika häd nãng doo bä. Tii bä ti asooh tób P'op Hagã Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo. ²⁻³ Ti m', t'ĩ hënh Paw-Ro rabahõm Judah buuj rakamehehãk do hã, rabahed'oo doo da. Tamawoob hë Saab noo gó P'op Hagã Do kyy kerih do paa hã Paw-Ro metëeh sa hã, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do ky n'aa. Tamaher'oot mäh, tametëeh Kristo dajëp né hë, ganã wät né hë tadajëp jawén paa bä, ta ky n'aa kerih däk doo da né hë. Ti m' taky hadoo:

—Jesus, ta ky n'aa ỹ her'oot do bë hã, ti né hë Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Doo —nãng mäh.

⁴ Ti m' Judah buuj wób raky daheeh Jesus ky n'aa. Séd rah'yyb hedo däg kãn Paw-Ro sa hã. Hajõng Gereg buuj P'op Hagã Do hyb n'aa hes'ee do na-ããj hë raky dahé kãn Jesus ky n'aa. Ti hadoo ënh hajõk ỹỹj ky n'aa etsëeh doo. ⁵ Ti hyb n'aa m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy

kajewëets kân. Rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa ratabats'yyt panang bä habong do moo nesaa doo, ti m' radu n'aa kamaj'ïï do panang bä. Ti m' rawaj'aa hõm Jasõn häd näng do tób hënh. Rakarën paawä Paw-Ro Siras daheeh tii bä haj'eenh do ramesoo, ramahüüm hyb n'aa panang buuj rakahet'aa bä. ⁶ Ti m' dooh rawyyd bä Paw-Ro Siras daheeh. Ti hyb n'aa ramaso däk Jasõn, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób na-ääj hë. Ramahüüm mä panang wahë n'aa sa wë. Tak'ëp mä rageëenh:

—Hahÿ ajyy badäk hahÿ haw'ääts hë kamaj'ïï doo, hÿÿ kä babä rakaja nä —näk mäh. ⁷ —Gëet hahÿ Jasõn ats'yyt, ta tób yt hä rabaj'eenh hyb n'aa. Sahõnh hë hahÿ ajyy dooh raky dahé bä Sesa.* Sa noo m' ti anäng ji wahë n'aa seeh, Jesus ramaneëenh doo —näk mäh.

⁸ Ti m' ramaa napäh bä ta tii, hajõk do t'ïï hënh kat'aa doo, panang wahë n'aa na-ääj hë rah'yy ganapõ kân. ⁹ Ti m' ramejüü Jasõn, ta wób na-ääj hë, rep'aak raberéd hõm hyb n'aa. Reréd hõm mä tii bä.

Bereja häd näng doo hënh Paw-Ro rabahõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' atsëm, Jesus hä h'yy ka'eeh do tii bä habong do sa kyyh gó Paw-Ro rabah'üüm Bereja hënh. Rakajaa bä, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hënh. ¹¹ Ti m', Judah buuj Bereja bä habong do ky en'yyim Tesaronika habong do sa mahãnh. Baad ragadoo Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hä raner'ood had'yyt hë, rabahapäh

* **17:7** Roma buuj sa wahë n'aa hyb n'aa jawyk do ti Sesa .

hyb n'aa te hub tado bä sa hä Paw-Ro her'oot doo. ¹² Ti m' hajök Judah buuj rah'yy kae kån Jesus hä. Hajök yÿj Gereg buuj ky n'aa etsëeh doo, ajyy na-ãj hë Gereg buuj, h'yy ka'eeh né hë tii da ênh. ¹³ Ti m' Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh doo, panang Tesaronika habong doo, raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot do P'op Hagä Do ky n'aa Bereja däg bä, Bereja hënh rabana. Ti m' radu n'aa Bereja buuj rakamaj'ïi hyb n'aa Paw-Ro sa wë. ¹⁴ Ti m' nayyw hë Jesus hä h'yy ka'eeh do ramejüü Paw-Ro bawëenh akajar nabyy me. Ti hadoo né hë, Siras Tsimoot daheeh rabaym dó Bereja bä. ¹⁵ Paw-Ro sii hah'üüm do paah, had'aa doo, panang Atën häd näng doo bä rabebe nä. Tii b' naa rababaaj nä. Rakajaa bä raher'oot Paw-Ro kyyh Siras, Tsimoot sa hä, nayyw hë rabah'üüm hyb n'aa, Atën bä rakataa hyb n'aa Paw-Ro hä.

Atën bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Paw-Ro gadaa nuuj jé Atën bä, h'yy katón wät mä tahapäh do hyb n'aa hajöng Atën buuj sa kabariih. Sa panang haw'ãäts hë anyy had'yyt hë. ¹⁷ Ti hyb n'aa m' tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hä Paw-Ro ky wõnh Judah buuj, Gereg buuj P'op Hagä Do hä hyb n'aa hes'ee do na-ãj hë. Panang buuj rakahet'aa bä, rabaheb'ëeh bä, Paw-Ro ky wõnh ta äh hä had'yyt hë t'ïi hënh kat'aa doo. ¹⁸ Ti m' Epikuréw häd enäh do ma matëg wób, Es-Toj-Ko häd enäh do ma matëg wób raky ked'aak mä Paw-Ro hä. Ti m' ta wób raky n'aa rejãã. Hahÿÿ d' mä reanh:

—H'ëed hahỹ tar'ood ÿÿn karën taher'oot? —näk mäh.

Ti m' ta wób raky hadoo:

—Häj n'aa s'ee hënh rah'yy kaha'eeh do sa ky n'aa taher'oot. Ta ti sa hä ji h'yy ka'eeh takarën, tahyb n'aa péh —näk mäh.

Tii d' rawén her'oot, Jesus ky n'aa hanäm doo, Jesus ganä wät do ky n'aa na-ãäj hë Paw-Ro maher'oot do hyb n'aa sa hä.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro rabatsyyd hõm Arejopak häd näng doo hënh, ma matëg sa wahë n'aa rakahet'aa doo hënh. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Ãã karën paawä ãã bahapäh mama metëek do ky n'aa. Dooch ãã ky n'aa napëe nä bä ta tii —näk mäh. ²⁰ —Õm ky kew'oonh maher'oot do hä. Ãã karën ãã hapäh h'ëed ky n'aa tii —näk mäh.

²¹ (Atën buuj, ta s'ee hënh naa hena do panang bä habong do na-ãäj hë maa kereed had'yyt hë papuuj hadoo do ky n'aa ramaa newë bä, raher'ood bä na-ãäj hë. Ti hado had'yyt hë. Dooch ramoo boo bä. Ti hyb n'aa m' Paw-Ro rabats'yyt.)

²² Ti m' Paw-Ro bas'ëeg gëet Arejopak bä, ti m' taky hadoo sa hä:

—Atën buuj —näng mäh. —ÿ hapäh ti bë maa ker'eet bë wehëe bä bë h'yy kaha'eeh doo —näng mäh. ²³ —ÿ hawät noo gó bë panang bä, ÿ hapäh sahõnh hë bë kabariih. ÿ hapäh na-ãäj hë bë h'yy kaha'eeh do hä bë ma heju do tyng n'aa. ÿ hapäh sa mahang bë ma heju do tyng n'aa seeh, hahỹÿ da ta hä kerih doo: “P'op Hagä Do Ji Nahapäh Do Ji Ma Heju Do Tyng N'aa Hahỹÿh.” Ta ti né hë P'op Hagä Doo, bë hyb n'aa esee doo, dooh né paawä bë

hapëë bä, ti ky n'aa né hẽ ti ỹ her'oot bẽ hã —näng mäh.

²⁴ —P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ badäk hahỹ mo haj'aa näng doo, badäk hahỹ hã habong do tamo haj'aa. Sahõnh hẽ badäk hahỹ haw'ãäts hẽ habong do sa wahẽ n'aa tii. Sahõnh hẽ tabag'ãäs. Doo ta ti tagëë bä tób ji tama doo, ji yd hyb n'aa esee do yt hã. ²⁵ Doo hyb n'aa ta hã ji masa péh, sahõnh hẽ ji bahãnh tabahadoo do hyb n'aa. Ti né hẽ ti hanoo ër hã ër bedëp hyb n'aa. Ti né hẽ ti sahõnh hẽ hanoo do ër hã. ²⁶ Sét hẽ aj'yy du na do sahõnh hẽ badäk hahỹ häj n'aa bä habong do P'op Hagä Do an'oo bä, badäk hahỹ hã rababong hyb n'aa. P'op Hagä Do né hẽ hanoo ny noo gó rababong doo, sa panang rababong do pan'aa na-ãäj hẽ. ²⁷ P'op Hagä Do wén d'oo tii da, P'op Hagä Do baad ji esóts bä né hẽ, apäh ji baw'yyt, baad ji hyb n'aa newë bä né hẽ tii. Doo né paawä dawëë P'op Hagä Do awäd bä ër mahãnh. ²⁸ P'op Hagä Do hyb n'aa ër bedëp. P'op Hagä Do hyb n'aa né hẽ ër babok. Tii d' né hẽ bẽ see erih do paah: “P'op Hagä Do panaa ëër”, näng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—P'op Hagä Do panaa hadoo do hyb n'aa ëër, ti hyb n'aa doo taw'ãäts hẽ tado bä kabarii hadoo ji ed'oo P'op Hagä Doo. Doo kabarii ji daaj hẽ ji moo wät do tahado bä. Doo kabarii k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëëb, k'ãäts tæg hawak do s'ëëb, pä s'ëëb hadoo do tahado bä P'op Hagä Doo. ³⁰ P'ooj ub P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan hõm tii da ji adoo bä. Hỹ kã ti doo. Hỹ kã tamejũũ sahõnh hẽ badäk hahỹ haw'ãäts hẽ habong do reréd hõm nesaa doo, ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã. ³¹ Tii da

tawén mejũũ, taky däng do hyb n'aa ti awät nä. Ti awät ti noo gó taky däng, sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do ta matym gó rakata b'ëeh bã. Ti noo gó kã tamejũũ da aj'yy, tah'yyb däng doo, taky n'aa etyy hyb n'aa sahõnh hẽ badäk hahỹ haw'ãäts hẽ habong doo. Baad ub né hẽ da tabaher'oot. Dooch tesõõts bã. Ti né hẽ ti ta h'yyb däng doo, sahõnh hẽ ky n'aa etyy doo, P'op Hagä Do metëeh sahõnh hẽ sa hã. Hahỹỹ da P'op Hagä Do metëeh ta tii: Tah'yyb Däng Do ganä wät dejëp do mahang, tan'oo bã —näng mä Paw-Ro kyyh.

³² Ti m' ganä wät do ky n'aa ramaa napäh bã tadajëp jawén paawä, ta wób raky n'aa ej'ees mä Paw-Ro. Ta wób kã raky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ. Jããm hẽ dó —näk mäh. —Ãã karën ta jawén ãã mamaher'oot p'aa hënh ta ti ky n'aa —näk mäh.

³³ Ti m' Paw-Ro bahõm panang buuj ma mehetëk do sa wahë n'aa rakahet'aa doo bã naa. ³⁴ Ta wób raky daheeh taher'oot doo, ti m' rahadaa hõm mä Paw-Ro. Sa mahang ti awät mä ma mehetëk do sa wahë n'aa seeh, Dijonis häd näng doo. Sa mahang ti awät mä na-ãäj hẽ yỹnh, Damaris häd näng doo, ta wób na-ãäj hẽ.

18

Korĩn bã Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', ti jawén paa bã, Paw-Ro bahõm kãn Atën bã naa Korĩn hënh. ² Ti m', t'ĩĩ hënh mä takataa Judah buuj seeh hã, Akira häd näng do hã. Panang Põn-Tus häd näng doo bã tabenäng paa tii. Akira, ta yỹm Pisiir häd näng do daheeh, papuuj nä rakajaa

Itarija häj n'aa hēnh naa. Itarija bä naa rawén n'yyh, Roma buuj sa wahë n'aa, Karaw-Dijo häd näng do ah'eed h'ũũm do hyb n'aa sahõnh hē Judah buuj, Roma bä habong doo. Ti m' Paw-Ro beg'ããs sa wë. ³ Ramoo bok doo péh, ti né hē Paw-Ro moo wät. Ti hyb n'aa sa pa tabagä, séd hã ramoo bok hyb n'aa. Tób pan'aa pãän s'ëëb, ji kah'ỹýt bä ji mahũũm do ji sii, ratema. ⁴ Ti m' Saab had'yyt hē Paw-Ro ahõm had'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hēnh. T'ĩĩ hēnh taky wõnh Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hē. Takarēn né paawä Jesus hã rah'yy ka'eeh.

⁵ Ti m' Siras Tsimoot daheeh rakaja nä bä m' Masedonija häj n'aa hēnh han'aa doo, Paw-Ro moo yyw kãn tamoo wät do paah, Jesus ky n'aa hanãm do tama met'ëëg had'yyt hē hyb n'aa. Judah buuj sa hã taheer'ood had'yyt hē, sa hã tametëëh Jesus né hē ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ⁶ Ti hadoo né hē m', dooh Judah buuj rakarēn bä ramaa newë bä. Radu doo rakamaj'ĩĩ do ta hã. Raky n'aa rejãã mäh. Ti hyb n'aa ta tsapoog ta hã hadäk do tatapyng wät sa wë, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä tii d' rad'oo do heen n'aa. Ti m' ta ky hadoo sa hã:

—Bë h'yyb haj'aa hē né hē ti dawëë bë baboo hõm P'op Hagä Do mahãnh. Këh ỹ gabuuj nado — näng mäh. —Ỹ her'ood wät baad ub bë hã. Hỹỹ kä ỹ her'oot Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã kä —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁷ Ti m' Paw-Ro banä kãn tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã naa. Ti m' tabahõm kãn aj'yy Tisijo-Jus häd näng do tób hēnh. Judah buuj nado m' tii. P'op Hagä Do m' tahyb n'aa esee

tii hã. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do pa ta tób basooh. ⁸ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa, Kiris-Po häd näng do h'yy kae kãn Jesus hã. Ti hadoo né hë m' sahõnh hë ta tób yt haj'eenh doo. Ti m' hajõk na-ããj hë Korĩn babuj n'aa Jesus hã rah'yy ka'eeh, ta ky n'aa ramaa napäh jawén paa bä. Ti m' ranu gemuun bong.

⁹ Ti m' ta see pé noo gó, atsëm, s'ëëh hadoo Paw-Ro hã. S'ëëh hadoo doo gó Jesus ber'oot Paw-Ro sii. Hahỹ d' mä ta kyyh Paw-Ro hã:

—Eỹm manäh. Maher'ood had'yyt hë keh ỹ n'aa. Maky n'aa eréd manäh. ¹⁰ Ỹ awäd had'yyt hë a sii. Doo da a hã moo däng péh. Doo da õm rarejä bä. Babä babuj n'aa sa mahang hajõk ỹ raky daheeh da —näng mä Jesus kyyh Paw-Ro hã.

¹¹ Ti hyb n'aa sét hë ta baab, ji ma poo oow see pé ta kamarab n'aa ta jó, Paw-Ro bayyw kãn Korĩn bä, P'op Hagä Do kyyh tama metëek hyb n'aa.

¹² Ti m', aj'yy Garijo häd näng doo, Akaja häj n'aa bä wahë n'aa noo gó, Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rakamajĩ Paw-Ro hã. Ti m' Paw-Ro ramaso däk, ramahũm mä sa häj n'aa wahë n'aa Garijo häd näng do wë. Rakarën paawä m' Garijo ky n'aa etyy Paw-Ro. ¹³ Ti m' Garijo hã raky hadoo:

—Hahỹ aj'yy ky kah'ũm ër panang bä habong do sa hã, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa ãã ky n'aa jaw'yyk do nanoo doo da —näk mäh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro du do paawä ta her'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa, Garijo ky hadoo Judah buuj sa hã:

—Tamo haj'aa kadoo bä paawä, tak'ëp nesaa do tamoo wäd wäd paawä, ỹ maa newë né paawä bë kyyh, Judah buuj. ¹⁵ Jããm hë kyyh p'ãã, sa häd p'ãã,

bë ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa p'ãã bë ky ked'aak. Ti hyb n'aa bë daaj hë bë hyb n'aa newë nyy d' bë bad'oo. Dooh ÿ ky n'aa ety bä ta ti hedoo doo — näng mäh.

¹⁶ Ti m' tabah'eed n'yyh Judah buuj. ¹⁷ Ti m' aj'yy Sotenés, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa see wë rah'yy kawereem, rahewyh wät mä Garijo moo hew'ëet do tób n'aa w'oo hä. Dooh Garijo hyb n'aa p'eed bä rabahewyyh bä.

Än-Tijoka hënh Paw-Ro babaaj hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' ti jawén Paw-Ro aym nä hajõng ta äh Korĩn bä. Ti m' Paw-Ro kedëe wät Jesus hä h'yy ka'eeh do Korĩn bä habong do sa hä. Ti m', Pisiir Akira sa daheeh ragatsëg t'oonh marakate gó häj n'aa Sirija häd näng doo hënh hahõm doo. Marakate atsëg pooj jé, Paw-Ro ahoo bëeh ta sëen, panang Sën-Kerej häd näng doo bä. Bãp peej däk tanahoh ta sëen, P'op Hagä Do hä taky däng do paa hyb n'aa.* ¹⁹ Ti m' atsëg hõm kãn. Ti m' rakajaa panang Epeso häd näng doo bä. T'ĩ hënh Pisiir Akira daheeh rabayyw kãn. Paw-Ro kä ahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ti m' taky wõnh Judah buuj t'ĩ hënh kat'aa doo. ²⁰ Ti m' rabats'yyt bä sa sii tabaym dó, dooh m' takarën bä. ²¹ Tób yt naa tabanyyh bä taky hadoo sa hä:

—P'aa hënh da ÿ bana P'op Hagä Do karën bä — näng mäh.

Ti m' tagatsëg sooh marakate hatsëk doo gó, häj n'aa Sirija häd näng doo hënh hahõm doo gó.

---

* **18:18** Tabëej däk ta ky däng do heen n'aa, tawén hoo bëeh ta sëen.

²² Panang Sesareja häd näng doo bä rakaja hõm bä, Paw-Ro gatsäg nyh. Ti m' tabas'oob kän Jerusarēnh hēnh, Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ĩ hēnh habong do taheg'ãäs hyb n'aa m'. Tii b' naa Ān-Tijoka hēnh mä tabahõm. ²³ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ahõm Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa hēnh. Tamahõm me, panang banäng bä taheg'ãäs sahõnh hē panang buuj Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Tah'yyb en'yyim mä sa hã. Taher'oot mä sa hã, baad ub Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Aj'yy Aporos häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ta see pé noo gó, aj'yy, Judah buuj, Aporos häd näng do kajaa panang Epeso häd näng doo bä, panang Pisiir Akira daheeh rabaym do paa bä. Panang Aresän-Dirija häd näng doo bä tabenäng paa ti Aporos. Ky mepäh ter'ood bä. Baad tabahapäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. ²⁵ Heen n'aa näng né hē Jesus ky n'aa. Tak'öp h'yyb hedoo doo me tabaher'oot sa hã, baad tama metëek Jesus ky n'aa na-ãäj hē, jããm né hē paawä tahapëe paawä Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun do ky n'aa. ²⁶ Ti m' neÿÿm doo me tabaher'oot Jesus ky n'aa, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã. Ti m' taher'oot do Pisiir Akira daheeh ramaa napäh bä m', rabatsyyd kän sa tób hēnh. T'ĩ hēnh raba-her'oot baad ub né hē P'op Hagä Do ky n'aa ta hã, tanahapäh nä doo.

²⁷ Ti m' ta see pé noo gó Aporos karēn tabatsäg hõm Akaja häj n'aa hēnh. Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Epeso bä habong do raky hadoo:

—Taw'ãäts né hē mabahõm —näk mäh.

Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Akaja bã habong do hã rama erih, baad ragadoo hyb n'aa Aporos. Ti m' takajaa bã t'ĩĩ hẽnh Aporos masa Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Jesus hã rah'yy kae padëek tii, P'op Hagã Do ky enyym do hyb n'aa sa wë. ²⁸ Aporos ky wõnh Judah buuj. Sahõnh hẽ ramaa napãh bã baad tabaheer'oot, baad tametëeh Judah buuj sa hã, Jesus né hẽ ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Doo. P'op Hagã Do kyy kerih do hã tametëeh tii. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj sa kyy pé taheer'oot do hã.

19

Epeso bã Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Korĩn bã Aporos bawät noo gó, Paw-Ro bahõm panang Epeso häd näng doo hẽnh. Ta tyw n'aa waëe me tabës doo me tamahõm. T'ĩĩ hẽnh tamamuun Jesus ky n'aa ky dah'eeh do wób. ² Ti m' teanh sa hã:

—Äkä, bë gado däk P'op Hagã Do Sahee bë du doo noo gó bë ky daheeh doo? —näng mä Paw-Ro.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh ãã ky n'aa napëe nä bã tanyy bã P'op Hagã Do Sahee —näk mäh.

³ Ti m' Paw-Ro eanh mä sa hã:

—H'ëed hadoo doo me ti bë ranu gemuun bong? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun doo da —näk mäh.

⁴ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Jowãw nu gemuun doo, nesaa do ji beréd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do hä ji h'yy ka'eeh do heen n'aa. Jowãw nu gahem'uun do maher'oot paa maa new'ëë do sa hä, ta jawén hana do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa, Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa — näng mä Paw-Ro.

⁵ Ti m' raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, ranu gemuun hõm kån mä Jesus häd gó kä. ⁶ Ti m' Paw-Ro dasooh ta moo sa nuu gó, ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëë kån sa h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa kyy wób rer'ood wät dó. P'op Hagä Do ky n'aa m' raheer'oot na-ãäj hë. ⁷ 12 m' ajyy tahyb n'aa pé m' tii.

⁸ Tamawoob hë ta kamarab Paw-Ro ahõm had'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. H'yyb neÿÿm doo me baad tabaheer'oot sa hä P'op Hagä Do ji tabag'ãäs do ky n'aa.

⁹ Ti m' sa mahang ti abong nabuj keh'ũm doo. Doo m' rakarën bä raky dahé bä Jesus ky n'aa. Ti m' ta wób maa napäh bä, raky n'aa rejãã Jesus ky n'aa, papuuj hadoo do ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro ahõm sa mahãnh. Ti m' tatsyyd h'ũm Jesus hä h'yy ka'eeh doo, tób Tirãn häd näng do yd ma mehetëk doo hënh. T'ĩ hënh tabaheer'oot had'yyt hë sa hä Jesus ky n'aa. ¹⁰ Pawóp mä ta baab tabaheer'oot t'ĩ hënh. Ti hyb n'aa m', sahõnh hë Judah buuj, Judah buuj nadoo do Asija häj n'aa bä habong doo, raky n'aa napäh Jesus ky n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do an'oo bä tak'ëp Paw-Ro pehuunh. ¹² Paw-Ro saroor tapadedëek do sii hë radaso bä nahëë näng do hä, has'oo däk tan'oo bä. Karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do sii hë tabahebë Paw-Ro saroor hä.

¹³ Ti m' Judah buuj wób, jé pad'yyt hē karap'aar h'yyb nesaa do hebē doo, rakarēn paawā karap'aar h'yyb nesaa do rahebē Jesus häd gó. Hahỹỹ da m' sa kyyh karap'aar h'yyb nesaa do sa hã:

—Jesus, Paw-Ro ky n'aa her'oot do häd gó, òm ãã mejũũ maberéd hõm hyb n'aa mahadäk doo —näk mäh.

¹⁴ Tii d' hed'oo do 7 ajyy, Judah buuj Sewah häd näng do taah. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa see m' ti Sewah. ¹⁵ Ti m' ta see pé noo gó karap'aar h'yyb nesaa do see ky gadoo mä sa hã:

—Ỹ hapäh ti Jesus. Ỹ ky n'aa napäh ta ti Paw-Ro —näng mäh. —Bē ti dooh. Dooh ỹ mepēē bā bēēh —näng mäh.

¹⁶ Ti m' aj'yy, karap'aar hã hadäk do her'oot doo, sa hã tawaj'aa däk. Tak'öp tabahejoonh karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk do hyb n'aa, ti hyb n'aa taj'aa ketsē sa hã. Tarejãã tak'öp sa hã, ti hyb n'aa rawaj'aa n'yyh bag hēnh tób gó naa. Majyyw ratag nyyh raban'yyh bā. ¹⁷ Ti m' sahõnh hē Epeso bā habong do Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hē raky n'aa napäh bā m' rabeỹỹm bong. Raweh'ēēh mä tak'öp Jesus Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁸ Ti m' hajök Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, sahõnh hē ramaa napäh bā rakawoom nesaa do sa mo haj'aa. ¹⁹ Hajök mehēm do paa ramenaa sa h'ēēd kerih doo. Ta hã tabanäng ramehēm do ky n'aa paah. Ti m' sahõnh hē rabahapäh bā m' rabaju toonh sahõnh hē ta ti hedoo do kerih doo. Ta hyb n'aa pé 50 miw moweed k'ããts tęg hawak

do s'ëeb raju toonh do sãm paah. ²⁰ Tii bä kä m', ky n'aa etsä däg kän mä Jesus ky n'aa. Jé pad'yyt däg kä ta ky n'aa tii bä. Hajök h'yy ka'eeh doo kä Jesus hä.

²¹ Ta ti jawén paa bä Paw-Ro h'yyb däng tabeg'ääs Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa hënh. Tii b' naa takarën Jerusarënh hënh tabahôm. Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh hënh ÿ bewäd nä jawén paa bä, ÿ beg'ääs nä Roma panang —näng mäh.

²² Ti m' ta sii moo bok do wób, Tsimoot, Eras häd enäh do tamejüü Masedonija häd näng do häj n'aa hënh rabahôm hyb n'aa ta pooj jé. Ti nuuj jé m' Paw-Ro baym dó Asija häj n'aa bä.

Demeet du n'aa do rakamaj'ĩĩ do Paw-Ro sa wë panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' ti noo gó Epeso bä hajök kamaj'ĩĩ Jesus ky n'aa hyb n'aa. ²⁴ Aj'yy Demeet häd näng do du n'aa rakamaj'ĩĩ doo. K'ääts tég hawak do moo hew'ëet do tii. Tób taah its sa kabarii Dijãã* häd näng do tób n'aa mo n'aa me tatema tób taah its. Demeet, ta moo hataa daheeh ratehem'aa sa kabarii tób n'aa its. Hajõng ta sãm ragedak. ²⁵ Ti m' Demeet maher'oot ta sii moo heb'ook doo, ta wób na-ããj hë k'ääts tég hawak do s'ëeb moo heb'ooh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

—Bë hapäh né hë ti baad ub ër gedak ër moo bok do sãm —näng mäh. ²⁶ —Bë ky n'aa napäh na-ããj hë Paw-Ro häd näng do her'oot do hä. Taher'oot sa hä, kabarii ji moo wät doo, dooh ji h'yy kaha'eeh do pan'aa tado bä. Hajök ky dah'eeh ta kyyh hä,

* **19:24** Ta ti Dijããn häd näng doo, Epeso buuj sa kabarii rah'yy kaha'eeh doo.

Epeso panang buuj had'yyt hē nado. Asija häj n'aa bä, jé pad'yyt hē da raky daheeh ta kyyh —näng mäh. ²⁷—Ji äm n'aa hoop da ta her'oot do hä. Hajõõ magyys hē ky dah'eeh da ta kyyh hä, dooh da er moo bok do hä raky dahé wäd bä. Dooh da na-ääj hē Dijääñ tób n'aa, tak'ep haj'ap doo, rawehëe wäd bä. Dijääñ, Asija häj n'aa bä, sahõnh hē häj n'aa bä rah'yy kaha'eeh doo, ti na-ääj hē, dooh da rah'yy kae wäd bä, dooh da rawehëe wäd bä. Ta häd ky n'aa etsëeh do paa ahëej jëng da —näng mä Demeet kyyh.

²⁸ Ti m' Demeet her'oot do ramaa napäh bä m', tak'ep mä rakawajääñ Paw-Ro wë. Ti m' radu doo rageëenh doo:

—Tak'ep haj'ap do Dijääñ, Epeso buuj hag'ääs doo! Tak'ep haj'ap do Dijääñ, Epeso buuj hag'ääs doo! —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' ti hyb n'aa, nayyw hē sahõnh hē Epeso buuj rageëenh mäh. Ky kak'ëe mä tak'ep. Ti m' rameso padëek ajyy Gajo, Aris-Tako häd enäh doo, Masedonija häj n'aa bä naa Paw-Ro had'aa doo. Ti m' Epeso buuj ramahũm rakahet'aa doo bä. ³⁰ Ti m' Paw-Ro karën paawä t'ĩ hënh tabahõm, hajõk do hä taba her'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh m' Jesus hä h'yy ka'eeh do ran'oo bä tahõm bä t'ĩ hënh, äm n'aa näng do hyb n'aa. ³¹ Ta ti häj n'aa wahë n'aa wób sii hē, Paw-Ro najiis, rapanäk ta hä tanahõm hyb n'aa, takamanew'aa hyb n'aa sa mahang.† ³² Daap hē kat'aa doo rageëenh. Ta see hadoo ta wób sa kyyh, ta see hadoo ta wób sa kyyh. Hajõk sa mahang dooh rahapëe bä h'ëed hyb n'aa

† **19:31** Rajeÿym mä Paw-Ro radajëe bä, kata b'ëeh doo hä.

t'ĩ hēnh rakata padēek daap hē. ³³ Ti m' Judah buuj sa mahang kata padēek do ramejũ aj'yy Aresān hād nāng doo, hajōk do hā tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' kata dāk do wób raheer'oot Aresān hā nyy da ta kyyh sa hā. Ti m' Aresān moo me tamedug paawā, bag hēnh rabab'ēeh hyb n'aa, sa hā tamaher'oot hyb n'aa paawā. ³⁴ Ti m' Judah buuj rabahapāh bā Aresān, radu doo rageēeh doo:

—Tak'ep haj'ap do Dijāān, Epeso buuj hag'āās doo! Tak'ep haj'ap do Dijāān, Epeso buuj hag'āās doo! —nāk mā sa kyyh.

Séd ky hedoo mā rageēeh, pawóp oor. Dooch rakarēn bā ramaa newē bā sa hā Aresān maher'oot do paawā.

³⁵ Ti m' panang wahē n'aa hyb n'aa jawyk do medug kán. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē maa newē kēh ȳy, Epeso buuj —nāng mäh. —Sahōnh hē hāj n'aa buuj rahapāh ti Dijāān tób n'aa hagā n'aa ēr panang buuj. Ēr hag'āās na-āāj hē ta heen n'aa hadoo doo, pā s'ēēb, wē hā naa hadēē jat doo. ³⁶ Sahōnh hē raky n'aa napāh ta tii. Dooch ta ky n'aa jejēn péh. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bag hēnh bē bab'ēeh. Ti hyb n'aa dooh bē hyb n'aa jóh bā bē moo bok do hā sa hā. ³⁷ Hahỹ ajyy bē manaa doo, dooh Dijāān tób n'aa yt hā retsēēg hōm péh. Dooch raky n'aa rejā bā ēr h'yy kaha'eeh doo —nāng mäh. ³⁸ —Demeet wē, ta hataa ta sii moo b'ook do sa wē tanyy bā ta wób raky n'aa tapaa do ky n'aa, taw'āāts hē hyb n'aa jewyk do ji ky n'aa etyy n'aa wē rabahōm. Ti anāng na-āāj hē Roma buuj sa wahē n'aa seeh. Taw'āāts hē sa hā rabaher'oot. ³⁹ Tanyy nā bā bē her'oot do seeh, taw'āāts hē bē her'oot sahōnh hē Epeso buuj rakahet'aa noo gó ēr

ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da. ⁴⁰ Äm n'aa näng Roma buuj sa wahë n'aa ër raky n'aa tapaa, hajõõ gó bë ky ked'aak doo. Ër reaa j bã h'ëed hyb n'aa tak'ëp bë geëenh, dooh ër her'oot péh, dooh hyb n'aa péh —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hado kån sa hã:

—Jããm hë. Taw'ãäts hë bë abaaj h'ũũm —näng mäh.

20

*Masedonija hä j n'aa hënh, Keres hä j n'aa hënh
Paw-Ro bahõm do panyyg n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' kawejån do paa rababaaj hõm jawén paa bã sa tób hënh, Jesus hã h'yy ka'eeh do Paw-Ro ats'yyt mã ta wë rabana hyb n'aa. Ti m' baad tabaheer'ood däk sa hã, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' takedëe hõm sa hã. Ahõm kån mã tii bã Masedonija hä j n'aa hënh. ² Tamahõm me panang bã taheer'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Hajõng baad hadoo do taheer'ood däk sa hã. Ti m' Gereg buuj sa hä j n'aa bã takajaa. ³ Tamawoob hë kamarab tabaym dó tii bã. Ti m' takarën tagatsëg so paawä marakate gó Sirija hä j n'aa hënh hahõm doo gó. Tagatsëg so pooj jé, heen n'aa nyy däk Judah buuj rano n'aa masoo do hã. Ti hyb n'aa tahyb n'aa newë däk tababaaj hõm Masedonija hä j n'aa bã tabës doo me ta tyw n'aa. ⁴ Ta sii habaaj h'ũũm do sa häd hahÿÿ da: Sopater (panang Bereja häd näng doo bã naa, Piho häd näng do t'aah), ta see Aris-Tako, ta see Sekũn (panang Tesaronika häd näng doo bã naa), ta see

Gajo (panang Derebé häd näng doo bä naa), ta see Tsimoot, ta see Tikiko, ta see Toropimo (Asija häj n'aa hēnh naa). ⁵ ãã pooj jé rabahōm ti nuuj jé. ãã ragadaa kån panang Torowas häd näng doo bä. ⁶ Tii bä, pāw makuj n'aa tamah do ãã tab'ëes jawén paa bä, ãã gatség t'oonh Pirip bä naa marakate gó. Ji moo séd hēnh ta ă jawén paa bä, ãã kataa sa hã panang Torowas häd näng doo bä. ⁷ ta ăh ãã baym dó tii bä.

Hadëe hyng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' met'uuh hã ãã kata b'ëeh Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii, pāw ãã ganebäh hōm hyb n'aa, Jesus ãã hyb n'aa esee hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro baher'ood kån Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Jati pé tatsyym kadoo do hyb n'aa, ta her'oot do dawëet. ⁸ ãã kata däk tób gó p'op gadäk doo gó, ta bag banäng hēnh. ⁹ Ti m' atsēm ub, gawak'aap, pahëew Ew-Tiko häd näng doo, tób noo bä hasooh doo, aă jëng tabasooh bä, Paw-Ro her'oot do dawëet do hyb n'aa, ty jawyg däk do hyb n'aa m'. Ti m' tabadëe hyng p'op naa. Dajëp. ¹⁰ Ti m' Paw-Ro bahyng, ahyy häng, tawaké däk dajëp do hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë eÿÿm manäh. Edëp! —näng mäh.

¹¹ Ti m' Paw-Ro rabas'ëeg kån p'aa hēnh tób gawakō p'op gadäk doo gó. Tii bä ãã hã Paw-Ro ganebäh hōm kån pāw, sahōnh hē ãã bawa. Ti m' p'aa hēnh taba her'oot, tabawag hōm bä kã taky yyw däk. Ti m' tatsyym kadoo. ¹² Ti m' marahud hadëe hyng do paa ramahũum kån ta tób hēnh. Edëp tabahōm. Sahōnh hē rah'yy gadejah.

Epeso buuj sa hã Paw-Ro kedëe wät do panyyg n'aa hahÿh

¹³ Ta pooj jé tii bä äã bah'ũũm marakate gó. Panang Asós häd näng doo hënh äã bah'ũũm. Tii bä äã gada Paw-Ro, tagatsëg sooh hyb n'aa äã sii. Tii da ta kyyh äã hã. Takarën mä takanaa hëej hã. ¹⁴ Asós bä takajaa bä, äã mahũũm kãn marakate gó. Panang Mitirën häd näng doo hënh äã bahôm. ¹⁵ Jat'iip hadoo äã tsyym kasok ënh, äã kaja hõm kãn tsyt dëeg hã Kiw häd näng do nedaa bä. Jat'iip hadoo äã batsëg hõm kãn tsyt dëeg hã, Samos häd näng doo hënh. Jati pé äã kaja hõm kãn panang Mirét häd näng doo bä kä. ¹⁶ Dooh Paw-Ro karën bä Epeso bä äã nu kajäg bä. Nayyw hë takarën mä takaja hõm Jerusarënh hënh. Tahaja bä m' takarën Pën-Tekos ratab'ëes do pooj jé takajaa Jerusarënh hënh. ¹⁷ Ti m', Mirét bä naa Paw-Ro mejũũ ranaëënh hyb n'aa Epeso bä habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa. ¹⁸ Ti m', Mirét bä rakajaa bä, Paw-Ro ky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hë nyy da ÿ bawäd had'yyt hë bë mahang Asija häj n'aa bä ÿ kajaa noo gó naa — näng mäh. ¹⁹ —Jesus hã ÿ moo wäd had'yyt hë, ta ky n'aa ÿ her'ood had'yyt hë. Dooh né ÿ h'yy kasabé bä. Jesus ky n'aa ÿ her'oot bä, hajõõ nuu me ÿ h'yyb heoot Jesus hã rah'yy ka'eeh tak'ëp ÿ karën do hyb n'aa. Tii da né hë ÿ bad'oo, hajõõ nuu me né hë paawä ÿ bahoop Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do sa moo gó. ²⁰ Dooh ÿ ky n'aa eréd bä ÿ her'oot do baad hadoo do ky n'aa bë hã. Sahõnh hë baad hadoo do bë ÿ ma met'ëeg wät. Bë tób yt hã bë ÿ metëek, sahõnh hë ramaa napäh. ²¹ Judah buuj,

Judah buuj nadoo do sa hã na-ããj hẽ ÿ baher'oot nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem hyb n'aa, Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²² Jerusarēnh hēnh ÿ bahõm hÿÿ kã ÿ P'op Hagä Do Sahee mejũũ. Dooh ÿ hapëë bã h'ëed hado hã ÿ t'ĩ hēnh. ²³ Jããm né hẽ ÿ hapäh, sahõnh hẽ panang ÿ bewäd nä hēnh, ÿ P'op Hagä Do Sahee maher'oot ÿ da radawäts gëët, tak'ëp da ÿ bahoop, tanooh. ²⁴ Ti hadoo né hẽ paawä, dooh ÿ h'yyb n'aa p'eed bã ÿ hedëp do hã. Jããm hẽ ÿ karēn ÿ bahajaa, Jesus Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ tamejũũ doo. ÿ tamejũũ ÿ baher'oot hyb n'aa sahõnh hẽ sa hã P'op Hagä Do kamahãn do ky n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh.

²⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—ÿ hapäh baad ub, dooh da ÿ bë hapëë wäd bã bë mahang her'oot do paa P'op Hagä Do ji tabag'ããs do ky n'aa —näng mäh. ²⁶ —Ti hyb n'aa baad ÿ baher'oot bë hã. Këh ÿ gabuuj nado tii, ta wób sa h'yyb tym P'op Hagä Do wë tanas'ëëg bã. ²⁷ Sahõnh hẽ bë hã ÿ her'ood wät sahõnh hẽ P'op Hagä Do karēn doo. Dooh ÿ ky n'aa jejën péh. ²⁸ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hẽ baad ub bë bahag'ããs bë daaj hẽ, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã na-ããj hẽ, sa wahë n'aa bë bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee an'oo bã. Taw'ãäts hẽ bë hagãã baad ub P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh doo. Sa hyb n'aa paa Jesus kan'oo däk, tadajëp sa hyb n'aa, ta karapee rabahado padëëk hyb n'aa. ²⁹ ÿ hapäh hahÿÿh: ÿ bahõm jawén paa bã, bë mahang an'aa da ta wób. Tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo da. Dooh da rat'yyd mehĩn bã Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

³⁰ Bë mahang na-ããj né hë ta wób radu doo da rawareem do P'op Hagä Do kyyh, sa hä kä Jesus hä h'yy ka'eeh do raky süüt hyb n'aa. ³¹ Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä da! Bë hyb n'aa es'ee nyy da tamawoob hë ta baab noo gó had'yyt hë ÿ ky n'aa jebaanh sahõnh hë bë hä sét ken'yyh. Ta see pé noo gó ÿ h'yyb heoot doo me ÿ ky n'aa jebaanh, baad ÿ karën do hyb n'aa paawä bë h'yy ka'eeh Jesus hä —näng mä Paw-Ro sa hä.

³² Ti m' taky hado kån:

—ÿ karën P'op Hagä Do bë tahag'ããs. ÿ karën P'op Hagä Do ji wë ky enyym do panyyg n'aa bë h'yyb gó tawäd had'yyt hë. Ti né hë tan'oo bä baad bë h'yy kae magyys hë Jesus hä. Tan'oo däk da bë hä baad hadoo doo, ta karapee tasëew hõm do sa hä taky däng doo —näng mäh. ³³ —Dooch hëp ÿÿ gó ÿ karën pé paa ta wób sa dajëër, ta wób sa saroor —näng mäh. ³⁴ —Bë hapäh né hë ny hadoo ÿ moo wät daj ÿÿ hë, ma ÿ sãm hä, hata ÿ ma sãm hä. ³⁵ Sahõnh hë ÿ bad'oo do hä ÿ metëeh bë hä, bë bahapäh hyb n'aa, tak'ëp né hë ji moo wät ji masa hyb n'aa kas'uut doo. Bë hyb n'aa es'ee Jesus kyyh: “Ji tsebee né paawä ji hä ran'oo bä ji karën doo, ta bahãnh ji tsebë da ta wób hä ji an'oo bä rakarën doo”, näng mä Jesus —näng mä Paw-Ro kyyh.

³⁶ Ta ti Paw-Ro her'oot do jawén paa bä m', ahyy häng ta taron nuu me, ta wób na-ããj hë m'. Ti m' taky n'aa etsëë. ³⁷ Sahõnh hë rabaód bong, rawaké wät, redëë wät. ³⁸ Tak'ëp rawén h'yy ketón bong Paw-Ro her'oot do hä, dooh raty gepëë wäd bä ta her'oot do hyb n'aa. Ti m' rabahadaa wëenh marakate gó tagatsëg sooh bä.

21

¹ Ti m', ãã kedëë bong jawén paa bä Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa Epeso bä naa han'aa do sa hä, ãã gatsëg tooj kån marakate gó. ãã gagëd hõm ub tsyt dëëg hä, Kos häd näng doo hënh. Jat'iip hadoo ãã bahõm tsyt dëëg hä, Rodes häd näng doo hënh. Tii b' naa ãã bahõm panang Pataar häd näng doo hënh. ² Pataar bä ãã baw'yyt marakate Penisija häj n'aa hënh hahõm doo. Ti m' ãã gatsëg tooj kån ta gó. ³ ãã matsëk me ãã hapäh tsyt dëëg hä, Tsi-Peré häd näng doo, ji s'yÿ hadäk hënh. ãã ahõm kån Sirija häj n'aa hënh. Marakate gabuuj ramesób nuuj jé, ãã as'oop panang Tiir häd näng doo hënh. ⁴ Tii bä ãã mamuun Jesus hä h'yy ka'eeh do tii bä habong doo. 7 ta äh ãã baym dó sa pa. Ti m' P'op Hagä Do Sahee baher'oot Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä nyy d' rabad'oo Paw-Ro hä Jerusarënh hënh. Ti hyb n'aa m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Ahõm manä Jerusarënh hënh —näk mäh.

⁵ Ti m', 7 ta äh tabado däk bä, ãã bawëej kån. Jesus hä h'yy ka'eeh do ajyy, sa yÿm, sa taah ãã rahadaa w'ëënh hood jó. Hood jó ãã behyy bëeh ãã taron nu paa me, ti ãã ky n'aa etsëë. ⁶ Ti m' ãã kedëë bong sa hä. Ti m' ãã gatsëg tooj kån marakate gó. Tii bä ãã hadaa w'ëënh do rabas'oob kån sa tób hënh.

⁷ Tiir bä naa marakate bahõm, Toremajida bä tanu däng. Ta tii bä ãã beg'ããs Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wë. Sét adëb bä ãã tab'ëës sa sii. ⁸ Jat'iip hadoo ãã kaja hõm panang Sesareja häd näng doo bä. Pirip, Jesus ky n'aa rod tób bä ãã ba'yyim. 7 ajyy Jesus mejũũ do sa hata see ti Pirip. ⁹ Ji meheet

pé Pirip toog, marahud. Rahajaa raheer'ood bä ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. ¹⁰ Hajõõ däk äã äh Pirip tób bä, takaja nä Judah häj n'aa hēnh hana doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Agab häd näng doo. ¹¹ Äã pa tabana gëet bä, tapyn hõm Paw-Ro baa wyd. Ti m' ta daaj hē ta mooh, ta tsyym takamaw'yyd gëet ta me. Ti m' taky hadoo:

—Hahỹ baa wyd näng do danäh, hahỹ da da Judah buuj ramaw'yyd däk Jerusarēnh bä. Ran'oo däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, P'op Hagä Do Sahee her'oot —näng mä Agab kyyh.

¹² Ta ti äã maa napäh bä, ta wób na-ääj hē ta tii bä hab'ëeh doo, äã sahõnh hē äã ky kah'ũũm Paw-Ro hä, tanahõm hyb n'aa Jerusarēnh hēnh. ¹³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hëd n'aa bē ba'oot? Tak'ëp ỹ h'yy katón bē an'oo bä —näng mäh. —Dooch ỹ eỹm bä ỹ ramaw'yyd däk do hä. Rakarēn bä ỹ radajëeb bä Jerusarēnh bä, ỹ dajëp né hē Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa. Dooch ỹ eỹm bä —näng mäh.

¹⁴ Dooch äã taky dahé bä. Ti hyb n'aa dooh äã ky kahũũm boo bä ta hä. Ti m' äã ky hadoo:

—Na manä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb däng do hadoo ta hä —näk ääh.

¹⁵ Ti m' äã benyyw hõm äã h'ëed, ti m' äã tsyym kasog kån Jerusarēnh hēnh hah'ũũm doo. ¹⁶ Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Sesareja bä habong doo, ah'ũũm äã sii. Äã ramahũũm aj'yy bap peej Jesus hä h'yy kae däk do tób hēnh, t'ĩ hēnh äã ba'ỹh hyb n'aa. Ta häd Masõn. Tsytt dëeg hä Tsi-Peré häd näng doo bä tabana.

Tsijaag wë Paw-Ro beg'ããs do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' ãã kaja hõm bã kä Jerusarënh bã, baad Jesus hã h'yy ka'eeh do ãã ragadoo. ¹⁸ Jat'iip hadoo ãã beg'ããs Paw-Ro sii Tsijaag tób hënh. T'ïï hënh rakata b'ëeh sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa. ¹⁹ Ti m' Paw-Ro kedëng sa hã. Baad ub tabaher'oot sa hã sahõnh hë tamoo wät do hã P'op Hagä Do mo haj'aa Judah buuj nadoo do mahang. ²⁰ Ta ti ramaa napäh bã m', raj'aa etsë P'op Hagä Do hã. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hã:

—Mahapäh né hë, ãã wakãän, hajõk Judah buuj babä rah'yy kae padëek Jesus hã. Ti hadoo né hë sahõnh hë raky kah'üüm Mosees ky n'aa jaw'yyk doo da ji bad'oo hyb n'aa. ²¹ Raher'oot mä sa hã, mametëek mä jé pad'yyt hë habong do Judah buuj sa hã, Judah buuj nadoo do sa mahang habong do sa hã, Mosees kyy kerih do raky nadaheeh hyb n'aa. Raher'oot mä sa hã, dooh m' makarën bã sa taah masuuj noo byyh ranoo ehõg hõm. Raher'oot mä na-ãäj hë, maher'oot mä sa hã ti dooh ër bad'oo doo da radoo bã —näk mä Tsijaag sa kyyh.

²² Ti m' raky hadoo ënh:

—Taw'ãäts hë ër hyb n'aa newëë nyy da ër bad'oo. Raky n'aa napäh da õm kaja nä doo. ²³ Ti hyb n'aa taw'ãäts hë ãã her'oot doo da mabad'oo —näk mä Paw-Ro hã. —Ti abong ji meheet pé ajyy ãã mahang sa sëen hehoh doo, P'op Hagä Do hã raky däng do ahëej jëng do heen n'aa. ²⁴ Sa sii ahõm P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Mamoo wäd sa sii ër ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da, bë h'yyb bë benäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ãäts hë sa hyb n'aa mepaag hõm rama ejuu do pan'aa, sa

sëen rabehoh hyb n'aa. Tii d' madoo bä, sahõnh hẽ rabahapäh da raher'oot do a ky n'aa dooh se hub tado bä. Rahapäh da maky daheeh né hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. ²⁵ Judah buuj nadoo doo kä, ãã ma erii wät nyy da rabad'oo do pan'aa. Hahÿÿ da ãã kyy kerih doo: “Taw'ããts hẽ bë nawèh P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh do tä n'aa. Taw'ããts hẽ bë nawèh bë masãäh dab, har'ëeng dab, bë naboh bä ta majyyw gatsëe däk doo. Bë awëë manä ta majyyw. Bë aã manä bë ÿÿm nadoo do sii, bë patug nadoo do sii” —näk mä Tsijaag tób bä kata b'ëeh do sa kyyh.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hä Paw-Ro ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro mahũũm ta ti ajyy. Tamoo wät sa sii Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti m' tabahõm P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh, tapanäk hyb n'aa ta tii bä moo b'ook do sa hä, ny noo gó tabahãnh P'op Hagä Do matym gó sa h'yyb rabenäm doo. Tapanäk mä na-ããj hẽ sa hä ny noo gó P'op Hagä Do hä rama ejuu doo.

²⁷ P'eets ub paawä m' tabahëej jëng bä ta ti 7 ta äh, Paw-Ro rabennyw bong do ä n'aa, Judah buuj wób, Asija häj n'aa hẽnh han'aa doo, rabahapäh mä Paw-Ro P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Ti m' hajök do t'ĩĩ hẽnh kata b'ëeh do rah'yyb tatuk Paw-Ro wë rakamaj'ĩĩ hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro wë rawaj'aa padëëk. ²⁸ Rageëenh bä m' raky hadoo:

—Ãã bë masaa Isaraéw buuj! —näk mäh.
—Hahÿ né hẽ aj'yy jé pad'yyt hẽ hawät doo, tametëëk do kamaj'ĩĩ ãã hä, Mosees ky n'aa

jaw'yyk do hã na-ããj hẽ, hahỹỹ hã na-ããj hẽ P'op Hagã Do tób n'aa hã. Hỹỹ kã na-ããj hẽ tamanaa Judah buuj nadoo do wawẽẽ hẽ, P'op Hagã Do tób n'aa hẽnh. Ta yd rejãã tan'oo bã —nãk mã sa kyyh.

²⁹ Tii da rawén ky hadoo, pooj jé rabahapäh Paw-Ro sii Epeso buuj, Toropimo häd näng doo, panang bã rababong bã. Paw-Ro mahũũm red'oo P'op Hagã Do tób n'aa yt hã.

³⁰ Ti m' sahõnh hẽ panang buuj rakawajãän. Jé pad'yyt hẽ rabana, rawaj'aa padëek P'op Hagã Do tób n'aa hẽnh. Ramaso däg kãn mã tii bã Paw-Ro, ramahũũm mã P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã. Ti m' nayyw hẽ ranoo gatsëe däk ta nooh. ³¹ Ranaboh nuuj jé paawä Paw-Ro, Roma buuj warahén n'aa wahë n'aa hã rapanäk mã Jerusarënh buuj kamaj'ĩĩ do ky n'aa. ³² Ti m' warahén sa wahë n'aa tanaëënh mã warahén wób, warahén sa wahë n'aa wób na-ããj hẽ. Ti m' rawaj'aah Jerusarënh buuj sa wë. Rabahapäh bã m' warahén sa wahë n'aa sa sii han'aa doo, moo yyw padëek mã Paw-Ro rejãã doo. ³³ Ti m' warahén sa wahë n'aa kaja nä bã tamaso däk Paw-Ro, ti m' tamejũũ ramoo maw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me. Ti m' teanh mäh:

—Jaa hahỹ aj'yy? H'ëed hado tamo haj'aa? — näng mäh.

³⁴ Ti m' ta see hadoo ta wób rageëënh, ta see ky n'aa hadoo ta wób sa kyyh. Dooh m' warahén sa wahë n'aa h'yyb mepëe bã ta ky n'aa hã, tak'ëp rageëënh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa tamejũũ ramahũũm warahén tób n'aa yt hã. ³⁵ T'ĩĩ hẽnh rakaja hõm bã, tób gó ji basëek do tyng n'aa jó,

warahén ratóg sèek mä Paw-Ro, hajõk do ta hã rapahuut do hyb n'aa. ³⁶ Ti m' hajõk do rageëej nä:

—Ji daj'ëep, ji daj'ëep! —näk mäh.

³⁷ Ti m' warahén ramajëe suun pooj jé Paw-Ro beaanh sa wahë n'aa hã Gereg kyy me:

—ÿ karën paawä ÿ her'oot a hã —näng mäh.

Ti m' warahén sa wahë n'aa eanh:

—Mer'oot Gereg kyyh? —näng mäh. ³⁸ —Õm nado Esit buuj kamaj'ĩ do du n'aa do nag'aap hë denaa hë? Õm nado ti mahũũm do 4 miw heb'ooh do banawäng doo hënh? —näng mäh.

³⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh. ÿ nado tii —näng mäh. —Judah buuj ÿ ti hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä naa, Siris häj n'aa bä naa ÿÿh. Panang ky n'aa etsëeh do buuj ÿÿh —näng mäh. —ÿ karën paawä man'oo ÿ baher'oot hyb n'aa sa hã —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' warahén sa wahë n'aa an'oo kån tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro bag'ëed däk tsyym tyng n'aa jó. Ti m' tameduuk ta moo me, bag hënh rababë däk hyb n'aa. Ti m' bag hënh rababë däk bä, tadu doo taheer'oot do Eberew kyy me.* Ti m' taky hadoo:

22

¹—Wakån haa, yp ÿ hyb n'aa hedoo doo. Bë maa newë këh ÿÿ. Hã ÿ rakamaj'ĩ do ky n'aa ÿ her'oot —näng mäh.

---

* **21:40** Judah buuj sa kyyh heh'äät do ramaneëenh Eberew kyyh. Judah buuj na-ääj hë rer'oot Aramew kyyh. Sa wób na-ääj hë rahajaa rer'ood bä Gereg kyyh.

² Ti m' ramaa napäh bä m' ter'oot do Eberew kyy me, sa kyy me, bag hēnh rababē däg magyys hē tii bä. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

³ —Judah buuj né ŷ hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä, Siris häj n'aa bä ŷ benäng. Babä Jerusarēnh bä ŷ bawäng. Gamarijéw* baad ub né hē ŷ tama metēek er wahē makū ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa. Baad ub né hē ŷ karēn paa ŷ h'yyb n'yym P'op Hagä Doo, da hē bē bad'oo doo da né hē. ⁴ ŷ rejāā né paa Jesus hä h'yy ka'eeh doo, radejēp hyb n'aa. ŷ mesoo paa ŷÿj, ajyy, ŷ dewēes ragadahew'ēes doo gó. ⁵ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo, er wahē n'aa na-āāj hē rahapäh tii. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot do bē hä. Hä ŷ raban'oo däk paa kerih doo, ramejūū do ky n'aa, ŷ banoo hyb n'aa er wakāän, Judah buuj, panang Damas-Ko häd näng doo bä habong do sa hä. Ti t'īī hēnh ŷ bahōm paah, ŷ mena paawä Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rarejāā hyb n'aa Jerusarēnh hēnh —näng mä Paw-Ro sa hä.

⁶ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Ti, wasyk, ŷ bedaa däk bä Damas-Ko, tii bä wē hä naa gabarēeh do ta bag gabar'ēeng wät hahāt ŷÿ. ⁷ Tūū ŷ badēē jat tii bä. Ti ŷ maa napäh kyyh, hä ŷ her'oot doo: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ēēd hyb n'aa ŷ marejāā?”, näng mä kyyh hä ŷÿ. ⁸ “Jaa ōm?”, näng ŷÿh. “ŷ né hē Jesus, Nasaréh buuj marejāā doo”, näng mäh. ⁹ Si ŷ habok do rahapēē né paawä ta bag, dooh rah'yy ganyy bä kyyh hä, hä ŷ her'oot

---

* **22:3** Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetek do ky n'aa etsēeh do ti Gamarijéw. Atos 5.34 hä takerii däk ta ky n'aa.

do hã. ¹⁰ ÿ eanh tii bã: “Nyy d' ÿ bad'oo, Hyb N'aa Jawyk Doo?”, nãng ÿÿh. Ti taky hadoo hã ÿÿ: “As'ëëg g'ëëd. Ahõm nã panang hënh. T'ĩ hënh rabaher'oot a hã nyy da mamoo wät do pan'aa hã ÿÿ”, nãng mã Jesus kyyh hã ÿÿ. ¹¹ ÿ hapäh ta bag tak'ëp gabarëëh do hyb n'aa ÿ wén ty tamaa wät. Ti hyb n'aa hata haa ÿ ramoo maso hõm Damas-Ko hënh ãã bah'üüm hyb n'aa.

¹² —Aj'yy Ananijas häd nãng do ÿ taheg'ããs. Baad ta ti Ananijas ky dahé had'yyt hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ta ti panang bã habong do Judah buuj raweh'ëëh ti Ananijas. ¹³ Pa ÿ tabag'ëëd däk bã taky hadoo: “Wakãn ÿÿ, Saw-Ru, mabegãã däk p'aa hënh!”, nãng mãh. ÿ bahapëë dæg kãn nayyw hë tii bã. ¹⁴ Ti m' taky hadoo ënh hã ÿÿ: “P'op Hagä Do ër wahë makũ rah'yy kaha'eeh doo, ti né hë hasëew wät õm, mabahapäh hyb n'aa takarën doo, mabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do karën doo da hawät doo,† mamaa napäh hyb n'aa ta ti ta kyyh. ¹⁵ Õm né hë da Baad Had'op Do rod n'aa sahõnh hë sa hã. Maher'ood da mamaa napäh doo, mahapäh do ky n'aa”, nãng mã ta kyyh hã ÿÿ. ¹⁶ Ti m' taky hadoo: “Magadaa wäd manäh. Ahõm nã õm ranu gemuun wät hyb n'aa. Õm ranu gemuun bã, Jesus hã mabetsëë a hã hanãng do nesaa do tabawug hõm hyb n'aa”, nãng ta kyyh hã ÿÿ.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—Jerusarënh hënh ÿ babaaj nã bã, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã ÿ bahõm ÿ ky n'aa etsëë hyb n'aa. Ta

---

† **22:14** Jesus né hë ti P'op Hagä Do karën doo da hawät doo.

tii bā s'ëeh hadoo hã ÿÿ. ¹⁸ S'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Hahÿÿ da ta kyyh hã ÿÿ: “Nayyw hē! Ahõm nã Jerusarēnh bā naa. Dooh da raky dahé bā kēh ÿ n'aa maher'oot doo”, nāng mǎ hã ÿÿ. ¹⁹ Ti ÿ ky gadoo: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hē ajyy babā habong do rahapäh nyy da ÿ bahõm do paa sahõnh hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, a hã h'yy ka'eeh do ÿ dewëes hyb n'aa, ÿ rejãã hyb n'aa. ²⁰ Radaj'ëep noo gó a ky n'aa rod paa Es-Tew häd nāng doo, ÿ na-ããj hē sa da h'yyb hadoo. ÿ né paa pä me hakut do sa saroor henäm”, nāng kēh ÿ ta hã. ²¹ Ti taky hadoo hã ÿÿ: “Ahõm nã, õm ÿ mejũũ dawëe, Judah buuj nadoo do sa mahang”, nāng mǎh.

²² Ti m', jããm né hē ramaa newëe do Paw-Ro her'oot doo. Judah buuj nadoo do sa mahang Paw-Ro Jesus mejũũ Paw-Ro her'oot hyb n'aa, radu doo mǎ rageëenh doo:

—Dooh taw'ããts hē tado tawäd bā badäk hahÿÿ hã! Taw'ããts hē tadajëp! —näk mǎ Paw-Ro majĩ sa kyyh.

²³ Ti m' rageëenh. Sa hatsë sa hã padëek do ratepyh, rakawajããn do heen n'aa. K'ããts rehaa p'op. ²⁴ Ti hyb n'aa, warahén sa wahë n'aa mejõ kãn Paw-Ro ramajëe suun warahén tób n'aa yt hã. Tamejũũ mǎ rahewyyh. Tamejũũ mǎ reanh ta hã h'ëed hyb n'aa ta majĩ tii da rawén geëenh. ²⁵ Ti m' ramaw'yyd däk bā rahewyyh do pan'aa paawä, Paw-Ro eanh warahén wahë n'aa see hã:

—Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh bë hewyh bā Roma buuj seeh, bë nahapëe nã bā tamo haj'aa kadoo bā? —nāng mǎh.

²⁶ Ti m' warahén sa wahë n'aa see maa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, nayyw hë tabahõm kân warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do wë. Ti m' teanh ta hã:

—Nyy da mabad'oo hahÿ aj'yy hã? Roma buuj né hë ti hÿÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' sa wahë n'aa heh'äät ub do bahõm Paw-Ro wë. Ti m' tabeanh:

—Te hub né hë, Roma buuj né hë õm? —näng mäh.

—ÿÿ. Roma buuj né hë ÿÿh —näng mä Paw-Ro kyyh.

²⁸ Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do ky hadoo:

—Tak'ëp ÿ bepaag hõm paah, Roma buuj ÿ bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti Paw-Ro ky hadoo ta hã:

—Roma häj n'aa bä ÿ benäng, ti hyb n'aa ÿ benäng noo gó naa Roma buuj né ÿ hÿÿh —näng mäh.

²⁹ Ti m' hewyyh do paawä nayyw hë m' raberéd gëet Paw-Ro. Sa wahë n'aa eÿÿm wät tah'yy ganyy bä Roma buuj né ti tamejũũ ramoo maw'yyd däk do haak sapuuw hadoo doo me.†

Sinedirijo ajyy n'aa hã Paw-Ro her'oot do ky n'aa hahÿÿh

³⁰ Ti m' jati pé warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do mejũũ ramanyyh Paw-Ro. Takarën mä ta heen n'aa näng baad ub h'ëed p'ãã Judah buuj Paw-Ro hã raky n'aa tapaa. Ti m' tamejũũ P'op Hagä Do

† **22:29** Dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä Roma buuj see ramaw'yyd bä ranahapäh nä bä tamo haj'aa kadoo bä. Ti hyb n'aa warahén sa wahë n'aa wén eÿÿm wät.

tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób, rakata b'ëëh hyb n'aa, Sinedirijo häd enäh doo. Ti m' Paw-Ro tamanaa rabab'ëëh bä.

23

¹ Ti m' baad ub mä Paw-Ro baheg'ãäs Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Wakän haa —näng mäh. —P'ooj ub ÿ bawät do hadoo né hë ÿ da hë. Baad ub hëp ÿ tym P'op Hagä Do matym gó —näng mäh.

² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, Ananijas häd näng doo, mejüü mäh, Paw-Ro pa hab'ëëh do Paw-Ro ranoo gewyyh hyb n'aa. ³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ta hã:

—P'op Hagä Do òm hewyyh da! Ta hadë hawak doo me j'ooj hë rep'ees do hadoo òm!* Òm tii bä hasooh ÿ maky n'aa etyy hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyc do her'oot doo da. Ti hadoo né hë, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyc do maky dahé bä, ÿ mamejüü ÿ rabaheyyh hyb n'aa. Dooh tii da Mosees ky n'aa jaw'yyc do an'oo bä —näng mä Paw-Ro kyyh ta hã.

⁴ Ti m' Paw-Ro pa hab'ëëh do raky hadoo Paw-Ro hã:

—Òm ky neÿÿm maky n'aa rejä bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo! —näk mäh.

⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

---

* **23:3** J'ooj madäk do ta h'yyb tym, Paw-Ro hanäng pé panyyg ky n'aa gó ta her'oot doo.

—Wakān haa, dooh ŷ hapëë bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do tado bä. P'op Hagä Do kyy kerih do hã hahÿÿ da takerih: “Maky n'aa rejã manã bë wahë n'aa”† —näng mäh.

⁶ Ti m' Paw-Ro hapäh do hyb n'aa ti anäng ta wób Saduséw, ta wób Pariséw sa mahang, taky hadoo kat'aa do sa hã:

—Wakān haa, —näng mäh —Pariséw né ti ŷ hÿÿh. Pariséw t'aah ŷÿh —näng mäh. —Hã ŷ rawén ky n'aa tapaa, ŷ gada do hyb n'aa dejëp do ragenä bong doo —näng mäh.

⁷ Tii da taheer'oot do hyb n'aa, radu doo raky ked'aak do Pariséw Saduséw sa mahang. Ti hyb n'aa rakety n b'ëeh mä sa wahë n'aa ta tii bä kata padëek doo. ⁸ (Saduséw sa hã ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä. Sa hã, dooh ääs. Sa hã dooh na-ääj sahee péh. Pariséw sa hã kä, ji dajëp jawén paa bä ji ganyyh nä p'aa hënh. Ti anäng na-ääj hë sa hã ääs, sahee na-ääj hë.)

⁹ Ti hyb n'aa raky ked'aak mä ta ti p'ää. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, Pariséw wób as'ëëg b'ëeh mäh. Tak'ëp mä sa kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Doo hahÿ aj'yy nesaa do tamoo wäd bä. Ji hapäh mä ääs her'ood bä ta hã. Ji hapäh mä tii, sahee her'ood bä ta hã —näk mä sa kyyh.

¹⁰ Ti m' Pariséw Saduséw kamajë däg mä tak'ëp. Ti m' warahén sa wahë n'aa beÿÿm wät, re-jes wät ted'oo Paw-Ro. Ti hyb n'aa tamejüü

---

† 23:5 Esodo 22.28

warahén rabahõm rabej'ooj nyyh hyb n'aa Paw-Ro, warahén tób hēnh ramahũũm hyb n'aa p'aa hēnh.

¹¹ Ti m' atsēm kā, Jesus kasee Paw-Ro hã. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Eÿÿm manäh! —näng mäh. —Maher'oot do hadoo kēh ÿ n'aa babä Jerusarēnh bä, ti hadoo né hē da maher'ood panang Roma häd näng doo bä —näng mä Jesus ta hã.

Paw-Ro Judah buuj wób radajëëb paawä panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' jati péh, Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do wób rakaner'oot Paw-Ro radaj'ëëp hyb n'aa. P'op Hagä Do hã raky däng radaj'ëëp né hē. Ti m' raky hadoo:

—Dooh d' er awa bä, dooh d' er eëg bä er nanaboh nä bä Paw-Ro —näk mä sa kyyh.

¹³ Tahyb n'aa pé 40 ajyy ti h'yyb hedoo doo. ¹⁴ Ti m' rabahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wë na-ããj hē. Ti m' raky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do hã ãã ky däng, dooh ãã awa bä, dooh ãã eëg bä Paw-Ro ãã nanaboh nä bä —näk mäh. ¹⁵ —Ãã karēn paawä Sinedirijo ajyy n'aa sii hē bë ky n'aa etsëë warahén sa wahë n'aa hã, Paw-Ro tamanaa hyb n'aa bë bab'ëëh bä. Taw'ããts hē bë her'oot bë karēn baad bë ky n'aa napäh ta ky n'aa, bë keno da —näk mäh. —Ãã gadaa däk da ta baa bä, ãã daj'ëëp hyb n'aa bë hab'ëëh hēnh takajaa do pooj jé —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro s'aah ky n'aa napäh raheer'oot doo. Ti m' tabahõm kãn warahén sa tób hēnh,

Paw-Ro tapanäk hyb n'aa. ¹⁷ Ti m' Paw-Ro naëenh warahén sa wahë n'aa seeh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mamahũũm hahỹ pahëew bë wahë n'aa wë. Ti anäng panyyg taher'oot pé ta hã —näng mä Paw-Ro.

¹⁸ Ti m' warahén wahë n'aa see mahũũm kãn pahëew sa wahë n'aa heh'äät ub do wë. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Paw-Ro, ër maso gëët doo, ÿ tanaëëj nä, taher'oot hã ÿỹ, ÿ manaa hyb n'aa hahỹ pahëew a wë. Ti anäng mä panyyg taher'oot pé pan'aa a hã —näng mäh.

¹⁹ Ti m' pahëew warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do moo taky hõm ramaa nanapäh hënh. Teaanh mäh:

—H'ëed ti makarën maher'oot hã ÿỹ? —näng mäh.

²⁰ Ti m' pahëew ky hadoo:

—Judah buuj kaner'ood bong a hã raky n'aa her'oot hyb n'aa Paw-Ro mamahũũm hyb n'aa Sinedirijo ajyy n'aa rakahet'aa hënh. Rakarën mä paawä raky n'aa napëë magyys hë Paw-Ro ky n'aa, ken'ooch da. ²¹ Maky dahé manä da. 40 ajyy tahyb n'aa pé ragadaa däk radaj'ëep hyb n'aa. Kejën rabë bä. P'op Hagä Do hã raky däng dooh rawa bä, dooh reëg bä rananaboh nä bä Paw-Ro. Da hë ti abë padëek. Ragadaa däk maher'oot do pan'aa sa hã —näng mä Paw-Ro s'aah kyyh warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do hã.

²² Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do edëe wät pahëew. Ti m' taky hadoo:

—Maher'ood manä ÿ mapanäk doo —näng mäh.

23-24 Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do naëenh pawóp hë warahén sa wahë n'aa. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë etyn hõm da 200 warahén tsyym me hah'ũüm péh, 70 kawaaro jó hah'ũüm do ta wób, 200 jook yt hã hah'ũüm doo, kawaaro Paw-Ro jahõm pé sii hë da, atsëm rabahõm hyb n'aa panang Sesareja häd näng doo hënh —näng mä ta kyyh.

Ti m' tamejũũ baad ub ramahũüm hyb n'aa Paw-Ro, sa wahë n'aa Peris häd näng do wë. ²⁵ Tamejũũ sa hã tama erih do Peris. Terih doo, hahỹỹ da m':

²⁶ “ÿ, Karaw-Dijo Risijas, ÿ edëng õm Peris, hyb n'aa jawyk doo, Sesa kyy gó babä bag'ããs do õm.

²⁷ Õm ÿ panäk hahỹỹ da: Judah buuj ramaso däk hahỹ aj'yy. Rakarën paawä radaj'ëöp. Ti ÿ ky n'aa napäh bä Roma buuj tado bä, ÿ bahõm warahén sii hë ÿ bed'ëöp hyb n'aa sa moo gó naa. ²⁸ ÿ karën paawä ÿ heen n'aa näng h'ëöd hyb n'aa rakamaj'ĩĩ ta hã, ti hyb n'aa ÿ wén mahũüm paa Judah buuj wahë n'aa sa wë. ²⁹ Tii bä ÿ heen n'aa nyy däk raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa raky kes'ëëm. Dooh tamo haj'aa kadoo bä ji daj'ëöp hyb n'aa paawä. Dooh tamo haj'aa kadoo bä na-ããj hë ji dawäts geët hyb n'aa. ³⁰ Tii bä ÿ ky n'aa napäh rakarën radaj'ëöp. Ti hyb n'aa nyyw hë ÿ mejõ hõm a wë. ÿ maher'oot da ta maj'ĩĩ, a wë rabahõm a sii raber'oot hyb n'aa ta ky n'aa”, näng mä terih do hã.

³¹ Ti m' warahén sa wahë n'aa mejũũ doo da rabadoo kãn. Ramahũüm kãn mä atsëm Paw-Ro. Ti m' panang An-Tiparis häd näng doo bä rakajaa. ³² Tii b' naa, jati péh, warahén tsyym me hah'ũüm do rababaaj nä p'aa hënh sa tób hënh.

Kawaaro jó hah'ũũm do ramahũũm kãn tii bä Paw-Ro. ³³ Rakaja hõm bä Sesareja bä, ran'oo däg kãn sa wahë n'aa ma erih do Peris hä. Ti m' rahaëenh Paw-Ro ta hä. ³⁴ Ti m' Peris ner'ood kãn kerih doo, ti m' teanh mä Paw-Ro hä ny hado tabanäng hënh tabana, Roma häj n'aa. Siris hënh naa tabana Paw-Ro her'oot bä m', ³⁵ Peris ky hadoo ta hä:

—ÿ maa newëe da a ky n'aa a hä kamaj'ĩĩ do rakaja nä bä —näng mäh.

Ti m' tamejũũ Eróts, Judah buuj sa wahë n'aa tób haeh do yt hä warahén rabahag'ããs hyb n'aa Paw-Ro.

24

Peris hä Paw-Ro her'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' 5 ta ã jawén paa bä, Ananijas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kajaa nä Sesareja bä. Ta sii tamanaa mä Judah buuj sa wahë n'aa wób, sa ky n'aa rod Ter-Turus häd näng do na-ããj hë. Ti m' raky n'aa tapa kãn Paw-Ro ta ti häj n'aa bagã n'aa matym gó.

² Ti m' Paw-Ro ramana gëet bä, Ter-Turus häd näng do du doo ta her'oot do Peris hä. Paw-Ro taky n'aa tapaa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Baad tanyy né hë, a hyb n'aa baad ub ãã hä ãã häj n'aa bä. Dooh kamaj'ĩĩ péh. Õm h'yy ganäng do hyb n'aa, baad tawén hadoo ãã hä, ãã häj n'aa bä. ³ Jé pad'yyt hë ãã häj n'aa bä ãã h'yy gadajang a mo haj'aa hyb n'aa, Peris, tak'ëp hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. ⁴ —Dooh ãã karën bä õm ãã h'yyb panasä bä. Ti hyb n'aa ãã karën paawä kanahën d'os hë mamaa newë ãã her'oot doo. ⁵ Gëet hahÿ

aj'yy, kamaj'ĩĩ do du na do tii, ãã hã. Jé pad'yyt hẽ badäk hahỹỹ bã Judah buuj rakamaj'ĩĩ sa hã hẽ tan'oo bã. Aj'yy Nasaréh buuj ky s'ũũt doo, ta wób sa wẽ h'yy kawereem hõm do sa wahẽ n'aa see hahỹỹh. ⁶ Takarẽn paawã tan'oo bã baad tanado wät P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa ãã wén maso däk. [⁷ ãã karẽn paawã ãã ky n'aa etyy ãã ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da. Ti nuuj jé warahén sa wahẽ n'aa, Risijas häd näng doo, ta warahén sii hẽ tabana. ãã hã rawaj'aa padëek, Paw-Ro rabej'ooj hõm hyb n'aa ãã mahãnh. ⁸ Tamejũũ ta hã ky n'aa tapaa do a wẽ rabahõm.] Baad hahỹ aj'yy hã meaaj bã, maheen n'aa näng da ãã ehub né hẽ ãã ky n'aa tapaa do hã —näng mä Ter-Turus kyyh Peris hã.

⁹ Ti m' Judah buuj, Jerusarënh bã han'aa doo, raky masa Ter-Turus. Raky n'aa tapaa ënh Paw-Ro. Te hub né hẽ m' Ter-Turus her'oot doo, sa nooh.

¹⁰ Ti m' sa wahẽ n'aa Peris häd näng do mejũũ Paw-Ro ber'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hajõõ däg ta baab ãã hãj n'aa bã baad maky n'aa etyy. Ti hyb n'aa h'yyb neỹỹm doo me ỹ her'oot a hã këh ỹ n'aa hã ỹ raky n'aa tapaa do ky n'aa hã —näng mäh. ¹¹ —12 ta ãã nã ỹ kaja nã Jerusarënh bã, P'op Hagä Do ỹ hyb n'aa esee hyb n'aa. Makarẽn bã mameaaj ỹ kajaa noo gó ỹ rahapäh doo, te hub né hẽ ta ti ỹ her'oot do mabahapäh hyb n'aa. ¹² B'ëeh hahỹỹ hã ỹ kamaj'ĩĩ doo, dooh noo gó ỹ rahapëe bã ỹ ky kedag bã P'op Hagä Do tób n'aa bã. Dooh noo gó ỹ rahapëe bã ỹ kamajë bã tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, panang bã na-ããj

hē. ¹³ Hahỹ ajyy dooh rahaja bä rametä bä te hub tado bä hã ỹ raky n'aa tapaa do ky n'aa.

¹⁴ Hỹ kã, dooh ỹ ky n'aa jejën bä, ỹ hyb n'aa jaw'yyk né hē P'op Hagä Doo, äã wahē makū rah'yy kaha'eeh doo. Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ky n'aa ỹ ky daheeh.* Ta wób wë äã h'yy kawareem hõm ramaneëej né paawä ta tyw n'aa papuuj, sahõnh P'op Hagä Do kyy kerih do ỹ ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ỹ ky daheeh. ¹⁵ Hã ỹ kamajĩĩ do ragada do hadoo né hē ỹ gada dejëp do ragenä bong doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. P'op Hagä Do karën doo da habong do paah, baad nabok do paa na-ääj hē da äã gada ragenä bong doo. ¹⁶ Sahõnh hē da ragenä bong do hyb n'aa, baad ub had'yyt hē ỹ karën ỹ bawät, hëp ỹ gó baad had'yyt hē tabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hã, ta wób sa hã na-ääj hē —näng mä Paw-Ro.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ênh:

—Hajõng ta baab häj n'aa s'ee hënh ỹ bewäd nä. Ta jawén ỹ babaaj hõm p'aa hënh Jerusarënh hënh, kasuud is do Judah buuj sa mahang habong do sa matym n'aa ỹ tajoooh hyb n'aa, P'op Hagä Do hã ỹ ma ejuu do hyb n'aa na-ääj hē. ¹⁸⁻¹⁹ Ti né hē ỹ bad'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, sahõnh hē ỹ bahajaa jawén paa bä äã ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da ji h'yyb banyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Dooh hajök do tado bä si ỹ habok doo. Dooh na-ääj hē ỹ kamajë bä ta wób sa wë. Daap ramenyh hã ỹ raky n'aa tapaa doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã né hē ỹ bag'ëed däk Judah buuj wób

* **24:14** Jesus ky n'aa né hē ti “ta tyw n'aa papuuj” ramaneëënh doo.

Asija häj n'aa hēnh naa ŷ rabahapäh bä. Taw'ääts hē né hē paawä ta ti né hē ajyy wawēē hē rabana, hä ŷ raky n'aa tapaa hyb n'aa tanyy bä sa wē hä ŷ raky kes'ëēm péh. Ti né hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ŷ raky n'aa tapaa do paah. ²⁰ Ta ti ranan'aa do hyb n'aa, na b'ëēh hahŷ raher'ood ny hadoo pé rahapäh ŷ mo haj'aa kadoo bä Sinedirijo ajyy n'aa raky kes'ëēm do hä ŷŷ. ²¹ Jääm né hē hahŷŷ da kēh ŷŷ Sinedirijo ajyy n'aa sa hä: “Dejöp do ragenä bok do ŷ gada do hyb n'aa, hä ŷ raky n'aa etyy bē matym gó”, näng paa kēh ŷ sa hä. Nepäh ta tii hä rawyyd bä sa hä baad nadoo do mo haja ŷŷ —näng mä Paw-Ro kyyh.

²² Ti m', baad Peris ky n'aa napäh né hē Jesus ky n'aa, ta tyw n'aa papuuj ramaneēēnh doo. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä taky hadoo:

—Jääm hē dó —näng mäh. —Warahén sa wahē n'aa Risijas häd näng do kajaa bä, ŷ baher'oot da nyy da ŷ bad'oo òm raky n'aa tapaa do hä —näng mä Peris kyyh.

²³ Ti m' Peris mejüü warahén sa wahē n'aa see rabaheg'ääs nä Paw-Ro. Hahŷŷ da m' ta kyyh sa hä:

—Taw'ääts hē bē eréd tabawät hyb n'aa, tabeg'ääs hyb n'aa. Bē an'oo na-ääj hē ta najiis rabeg'ääs ta wē rabanoo hyb n'aa takarēn doo —näng mäh.

²⁴ Ti m' ta jawén, p'aa hēnh Peris bana Paw-Ro wē. Ta ŷŷm sii hē tabana. Dusir mä Peris ŷŷm häd. Judah buuj mä ti ta ŷŷm. Ti m' tamejüü Paw-Ro ranaēēnh. Tamaa newēē mä Paw-Ro her'oot doo, ji h'yy ka'eeh do Kristo Jesus hä ky n'aa. ²⁵ Ti m' Paw-Ro baher'oot bä baad ub ji bawät do ky n'aa,

ji h'yy keb'aah do ky n'aa, ta jawén ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa na-ããj hē, Peris eỹm wät mäh. Ti m' taky hadoo:

—Jããm hē dó. Ahõm nä. Ỹ karēn bä, ỹ mejũũ da õm ranaēēnh p'aa hēnh —näng mä ta kyyh Paw-Ro hã.

²⁶ Peris karēn paawä Paw-Ro anoo dajēer ta hã, taberéd hõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' hajõõ nuu me tanaēēnh ta wē Paw-Ro sii taber'oot hyb n'aa. ²⁷ Ti m' pawóp hē ta baab tabahado däk bä, Posijo-Pes Peris jawén buuj däg. Peris sa wahē n'aa tabadoo do paa tabanyyh bä, teréd gēet Paw-Ro, Judah buuj tah'yyb en'yym hyb n'aa.

25

Roma buuj sa wahē n'aa see sii Paw-Ro ber'oot do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' tamawoob hē tabahado däg bä ta äh Pes Peris jawén buuj tabahado däg bä, Jerusarēnh hēnh tabahõm kãn Sesareja panang häd näng doo bä naa. ² Ti m' Jerusarēnh bä takajaa bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wób na-ããj hē, rabahõm ta wē. Paw-Ro raky n'aa tapaa ta matym gó. ³ Ky kah'ũũm mä ta hã, rakarēn doo da tabad'oo hyb n'aa. Rakarēn né paawä Pes mejõ nä Paw-Ro Jerusarēnh hēnh. Rakarēn né paawä radaj'ēep Paw-Ro tana bä ta tyw n'aa me. ⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Dooh —näng mäh. —Sesareja bä Paw-Ro bagēet. T'ĩĩ hēnh da ỹ babaaj hõm p'aa hēnh nayyw hē. ⁵ Taw'ããts hē né paawä bē wahē n'aa wób

rabah'ũüm si ŷÿ, t'ĩĩ hēnh raky kes'ëēm hyb n'aa tamo haj'aa kadoo bā —nāng mäh.

⁶ Ti m' ji moo sahōnh hē ta ǎ jawén paa bā, Pes babaaj hōm kǎn Sesareja hēnh. Ti m' jat'iip hadoo Pes bana sooh ji hā raky kes'ëēm do ky n'aa rabaherot bā. Ti m' tamejũũ ranaëej nā Paw-Ro.

⁷ Paw-Ro bana gëēt bā, Judah buuj, Jerusarēnh bā naa han'aa do ranu sabug dāk tabagëēt bā. Ti m' radu doo tak'ëp Paw-Ro raky n'aa tapaa. Hajōng mā nesaa do tamo haj'aa, sa nooh. Daap mā ramenyyh. Dooh m' rahaja bā rametä bā se hub tado bā ti raher'oot doo.

⁸ Ti m' ta daaj hē Paw-Ro ky n'aa kaher'oot sa hā:

—Dooh ŷ mo haj'aa kad'oo pé Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do hā. Dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā P'op Hagä Do tób n'aa hā. Dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā Sesa, Roma buuj sa wahē n'aa heh'äät ub do hā —nāng mā Paw-Ro kyyh.

⁹ Ti m', Pes h'yyb enāw paawä Judah buuj. Ti hyb n'aa hahÿÿ da m' ta kyyh Paw-Ro hā:

—Makarēn mabahōm Jerusarēnh hēnh, t'ĩĩ hēnh ŷ maa newëë hyb n'aa òm raky n'aa tapaa doo, òm ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa? —nāng mäh.

¹⁰ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Babä ŷ bagëēt hÿÿ kǎ, raky kes'ëēm do ky n'aa rabaherot bā. Babä né hē ji ky n'aa etyy Sesa kyy gó, Roma buuj sa wahē n'aa heh'äät ub do kyy gó. Babä né hē ŷ maky n'aa etyy. Baad mabahapäh né hē, dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā Judah buuj sa hā.

¹¹ ŷ mo haj'aa kadoo bā paawä, dajëb hā ŷ maky n'aa ety bā ta hyb n'aa, ŷ gadoo né da ŷ radaj'ëep doo. Se hub tanado bā hā ŷ raky n'aa tapaa doo, dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bā sa

moo gó ŷ rahaëenh. ŷ karën Sesa né hë ŷ taky n'aa etyy —näng mä Paw-Ro kyyh.

¹² Ti m' Pes beanh ta hã masa do sa hã nyy d' rabad'oo. Ti m' rakaner'oot do jawén paa bã Pes ky hadoo Paw-Ro hã:

—Makarën mä Sesa òm taky n'aa etyy. Ti hyb n'aa t'ĩ hënh né da mabahòm ta wë —näng mäh.

Judah buuj sa wahë n'aa hã Pes her'oot do Paw-Ro ky n'aa panyyq n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ta jawén, ta see pé noo gó, Judah buuj sa wahë n'aa heh'aät ub do Agaripa häd näng doo, ta änh Berenis häd näng do daheeh rabana, Sesareja hënh rabeg'aäs hyb n'aa Pes wë. ¹⁴ Hajõõ ta äh t'ĩ hënh rabajeej bong. Ti hyb n'aa Agaripa hã Pes baher'oot Paw-Ro ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Ti agëët babä aj'yy Peris eréd gëët do paah —näng mäh. ¹⁵ —Jerusarënh hënh ŷ bewäd nä noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ãäj hë raheer'oot hã ŷÿ ta hã raky kes'eëm do ky n'aa. Rakarën né paawä dajëb hã ji ky n'aa etyy —näng mäh.

¹⁶ —ŷ her'oot sa hã, dooh Roma buuj ramejõ bã rarejã bã nayyw hë ji hã. Pooj jé ji ky naa etyy n'aa an'oo bã ta matym gó ji hã ky n'aa tapaa do ji ky gadoo. Tii d' né këh ŷ sa hã. ¹⁷ Ti m' wawëë hë rakaja nä bã, nayyw hë, jati péh, ŷ mejũũ Paw-Ro ramanaa, ta hã ky kes'eëm do rabab'ëeh bã. ¹⁸ Ta hã raky n'aa tapaa bã, dooh ŷ h'yyb däng do tado bã raky n'aa tapaa doo. ¹⁹ Raky n'aa hajëm rah'yy kaha'eeh do ky n'aa hã. Raky n'aa hajëm na-ãäj hë dajëp do ky n'aa, Jesus häd näng doo. Paw-Ro

her'ood bä edëp mäh, tanooh. ²⁰ Dooch ÿ hapëë bä nyy da ÿ bad'oo ta ti hedoo do hä. Ti hyb n'aa ÿ beaanh ta hä takarën bä Jerusarënh hënh tabahöm, t'ïi hënh raky n'aa etyy hyb n'aa. ²¹ Ti m' Sesa hä Paw-Ro ky däng. Takarën mä Sesa ky n'aa etyy ta hä. Ti hyb n'aa ÿ mejüü rabahag'ääs nä Sesa wë ÿ manejø nä bä —näng mä Pes kyyh.

²² Ti m' Agaripa ky hadoo:

—ÿ karën paawä ÿ maa newëë ta ti aj'yy her'oot doo —näng mäh.

—Taw'ääts hë. Jat'iip né da mamaa newëë taher'oot doo —näng mä Pes.

²³ Ti m' jat'iip hadoo Agaripa, Berenis daheeh rabajëë p'ëë ta gawakō gaeh doo gó, raky n'aa tapaa do ky n'aa rabaherot bä. Rabajëë p'ëë bä, baad ub t'ïi hënh kat'aa do raweh'ëëh Agaripa, Berenis daheeh. Sa sii m' rabajëë p'ëë warahén sa wahë n'aa ky n'aa etsëëh doo, ajyy panang buuj ky n'aa etsëëh do na-ääj hë. Ti m' Pes häd näng do mejüü Paw-Ro ramanaa hyb n'aa. ²⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Agaripa, Judah buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo, bëëh, ää mahang kata b'ëëh doo, bë hegää hahÿ aj'yy —näng mäh. —Jerusarënh hënh, babä Sesareja bä na-ääj hë sahōnh hë Judah buuj hä ÿ raky n'aa her'oot ÿ daj'ëep hyb n'aa. Tak'ëp sa kyyh rabetsëë hä ÿÿ —näng mäh. ²⁵ —Hä ÿÿ, dooh tamo haj'aa pé tadajëb bä. Ti hadoo né hë, Sesa ky n'aa etyy ta hä taky däng do hyb n'aa, ÿ h'yyb däng Roma hënh, Sesa wë né hë ÿ mejüü. ²⁶ Tii da né da ÿ bad'oo. Ti hadoo né hë, dooh wë ÿ ta ky n'aa ÿ ma erih pé Sesa hä. Ti hyb n'aa ÿ mana gëët bë matym gó. A wë né hë ÿ mana gëët Agaripa, hajōng

ta hã er eanh do jawén paa bä, ÿ bahapäh hyb n'aa h'ëed ÿ ma erih pé ta ky n'aa hã. ²⁷ Dooch taw'ãäts hẽ tado bä ta si n'aa hẽ ÿ mejõ bä Paw-Ro, ta hã ky n'aa tapaa do ky n'aa tamah doo me —näng mã Pes kyyh Agaripa sa hã.

26

¹ Ti m' Agaripa ky hadoo Paw-Ro hã:

—Maher'ood a daaj hẽ a ky n'aa —näng mãh.

Ti m' Paw-Ro meduuk ta moo me, bag hẽnh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' ta du doo taheer'oot doo:

² —ÿ h'yy gadajang né hẽ Agaripa, naga hẽ ÿ her'oot do hyb n'aa Judah buuj hã ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa maaaa napäh bä —näng mãh.

³ —ÿ h'yy gadajang na-ãäj hẽ, baad mabahapäh do hyb n'aa nyy da ëer, Judah buuj, er bahed'oo doo da. Mahapäh né hẽ h'ëed p'ãä ëer, Judah buuj, er ky ked'aak. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä h'yyb jawyk doo me da ÿ maaaa newëë —näng mãh.

⁴ Ti m' taky hadoo ênh:

—Sahõnh hẽ Judah buuj rabahapäh nyy da ÿ bawäd wät ÿ karapee noo gó naa häj ÿ n'aa bä ÿ bawäng doo bä, Jerusarënh bä na-ãäj hẽ. ⁵ Báp peej däg ÿ rabahapäh né hẽ. Rakarën bä rahajaa raheer'ood bä nyy da ÿ bawät paah. Baad had'op, ta wób sa bahãnh Pariséw raky daheeh Mosees ky n'aa jaw'yyk do er mahang. Pariséw sa see né hẽ paa ÿÿh. Rababok doo da ÿ bawäd wät paah.

⁶ Hÿÿ kã hã ÿ raky n'aa etyy, ÿ gada do hyb n'aa er wahë maküü hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁷ Isaraéw taah 12 hedoo do du na do sa panaa ragada P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, P'op Hagä Do rawén hyb n'aa jewyyg had'yyt hẽ. P'op Hagä

Do ky n'aa enooh do ÿ gada do hyb n'aa né hē Judah buuj hã ÿ rawén ky n'aa tapaa —näng mäh.

⁸ Ti m' teanh mäh:

—H'ëed hyb n'aa bë mahang habong do sa hã dooh P'op Hagä Do haja bã dejëp do ragenä boo bã p'aa hēnh tan'oo bã? —näng mä ta kyyh.

⁹ —P'ooj ub ÿ na-ãäj hē sa da hadoo né paa ÿÿh. Ti noo gó hã ÿ taw'ãäts hē sahōnh hē ÿ hajaa doo me ÿ karēn ÿ rejãã Jesus Nasaréh buuj häd. ¹⁰ Tii d' né paa ÿ bad'oo Jerusarēnh bã. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó hajök Jesus hã h'yy ka'eeh do ÿ dewäts b'ëeh. Radejëb bã, ÿ karēn né hē paa radejëp. ¹¹ Hajõõ nuu me jé pad'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do basooh hēnh ÿ bahõm paah, ÿ rejãã hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang habong doo. ÿ rejãã doo me ÿ karēn né paawä Jesus hã raky n'aa rejãã. Tak'ëp né hē ÿ kawajãän paa sa wë. Ti hyb n'aa ÿ bahõm panang s'ee hēnh, Judah buuj häj n'aa tanadoo hēnh, ÿ rejãã hyb n'aa t'ïi hēnh —näng mäh.

¹² —Ti ta see pé noo gó ÿ bahõm Damas-Ko hēnh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó ÿ bahõm t'ïi hēnh, Jesus hã h'yy ka'eeh do ÿ rejãã hyb n'aa paawä. ¹³ Ti m' wasyk, ta tyw n'aa me ÿ bahõm bã, tii bã ÿ bahapäh wë hã naa ta bag tak'ëp gabarëeh do hahät ÿÿ hã, hata haa sa hã na-ãäj hē. Papÿÿj gabarëeh do bahãnh ta ti bag. ¹⁴ Tüü äã kajäg b'ëeh tii bã. Ti ÿ maa napäh kyyh, hã ÿ her'oot do Eberew kyy me: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejãã? A daaj né hē maker'ook ÿ maky nadahé bã, booj yb gasõõm

do hã tedats bã ta jawén p'aa hênh hadoo.” ¹⁵ Ti ÿ eanh ta hã: “Jaa òm Tak'èp Hyb N'aa Jawyk Doo?”, nãng ÿÿh. Ti taky hadoo: “ÿ né hê Jesus, marejãã doo. ¹⁶ As'ëëg g'ëed! A hã ÿ wén kas'ee wät òm ÿ asëew wät do hyb n'aa. Òm ÿ asëew wät, hëp ÿ n'aa mamoo wät hyb n'aa, ta wób sa hã mabaheer'oot hyb n'aa mahapäh do ÿ hÿÿ kã. Maher'ood sa hã na-ããj hê ÿ metëek nã do a hã ky n'aa. ¹⁷ Òm da ÿ ed'ëëp Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa moo gó naa òm rarejã bã. Judah buuj nadoo do sa mahang òm ÿ mejũũ hÿÿ kã, ¹⁸ mamaher'oot hyb n'aa sa hã. Ty temah do hadoo, gadagyp do hadoo doo gó habok do hadoo tii. ÿ karên mabaheer'oot sa hã kèh ÿ n'aa, rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, gadagyp do hadoo doo gó ranaboo bong hyb n'aa, Nesaa Do Yb manejø wät hyb n'aa sa hã, P'op Hagã Do karên doo da rababok hyb n'aa, ta bag nãng hênh hadoo gó rababoo däk hyb n'aa, hã ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanãng do ÿ bawug hõm hyb n'aa. Tii bã da P'op Hagã Do karapee, hã ÿ rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tsyt hê ta wë tasëew hõm do rabahado padëek hyb n'aa da”, nãng Jesus kyyh hã ÿÿ.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ênh:

—Ti hyb n'aa, nayyw né hê ÿ ky daheeh Jesus mejũũ do wë hã naa, hã ÿ takasee bã. ²⁰ Nayyw hê kã ÿ baher'ood kãn Jesus ky n'aa Damas-Ko bã habong do sa hã, ta jawén Jerusarênh bã habong do sa hã, sahõnh hê Judah häj n'aa bã habong do sa hã kã. ÿ maher'oot na-ããj hê Judah buuj nadoo do sa hã. Sa hã ÿ her'oot nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagã Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã.

ÿ her'oot sa hã, baad rababok hyb n'aa, baad ub ji bahapãh hyb n'aa nesaa do reréd hõm doo, P'op Hagã Do hã rah'yy kae däk doo. ²¹ Ti hyb n'aa né hẽ, Jesus mejũũ do ÿ moo wät do hyb n'aa, ÿ Judah buuj ramaso däk P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã kahadë doo gó, ti ÿ radajëeb paawä.

²² Ti hadoo né hẽ ÿ P'op Hagã Do masaa had'yyt hẽ, da hẽ na-ããj hẽ. Ti hyb n'aa né hẽ babä ÿ wén gëët, ta ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa ky n'aa etsëeh do sa hã, ky n'aa netsëeh do sa hã na-ããj hẽ. Dooh P'op Hagã Do ky n'aa rod makũ rer'oot do paa bahãnh, Mosees her'oot do paa bahãnh ÿ her'ood bä. ²³ Ti raheer'oot né hẽ P'op Hagã Do H'yyb Däng Do dajëp do ky n'aa. Jããm né hẽ pooj jé dejëp do mahang taganã wät do hyb n'aa, tamaher'oot da Judah buuj sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã na-ããj hẽ, nyy da ta bag hadoo doo gó rababok hyb n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh.

²⁴ Ti m' Pes ky gakog hõm Paw-Ro. Ti m' taky hadoo:

—Öm ky bawad däk tak'ëp mama kametëek do haj'aa! —näng mä Pes kyyh Paw-Ro hã.

²⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh —näng mäh. —Dooh ÿ ky bawad bä. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo. Baad tabadäng ji h'yyb gó baad ji hyb n'aa newë bä —näng mäh.

²⁶ —Mameaaj paawä Agaripa hã. Baad ub tabahapãh ÿ her'oot do ky n'aa. Ti hyb n'aa tahajaa baad ÿ baher'oot ta hã. Hã ÿÿ, ta heen n'aa näng né hẽ ÿ her'oot do ky n'aa hã. Dooh kejën doo gó tawäd wäd hahÿ Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. Sahõnh hẽ raheen n'aa enäh —näng mä Paw-Ro.

²⁷ Ti m' Paw-Ro beanh Agaripa hã:

—Maky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa rod n'aa raheer'oot do paah? —näng mäh. —Maky daheeh né hē, hā ŷŷ —näng mäh.

²⁸ Ti m' Agaripa ky hadoo:

—Nayyw hē med'oo g'eeh mahajaa ŷ mah'yyb tatug bā Kristo hā h'yy ka'eeh do see ŷ bahado dāk hyb n'aa? —näng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Nayyw hē tado bā, nayyw hē tanado bā, P'op Hagä Do hā ŷ ky n'aa etsēē ōm, ta wób ŷ ramaa newēē do na-āāj hē, da ŷ rabahado padēēk hyb n'aa. Dooh hahŷŷ da, ŷ moo kamewyyt doo da tado bā —näng mā Paw-Ro.

³⁰ Ti m' Agaripa, Pes, Berenis, sahōnh hē sa pa hab'ēēh do as'ēēg b'ēēh. ³¹ Ti m' raban'yyh ta gawakō gó naa. Sa m'aa hēnh rakaner'oot bā raky hadoo:

—Dooh tamo haj'aa kadoo bā ji dajēēb bā. Dooh hyb n'aa ji dawäts gēēt péh —näk mäh.

³² Ti m' Agaripa ky hadoo Pes hā:

—Taky nahado bā paawä Sesa ky n'aa etyy hyb n'aa ta hā raky n'aa tapaa do ky n'aa hā, taw'āāts hē paawä ji eréd hōm tabahōm hyb n'aa —näng mäh.

27

Paw-Ro ramejō hōm do Roma hēnh panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Itarija häj n'aa hēnh, Roma panang hēnh āā ramejūū raky dāng do jawén paa bā, rahaēēj dāk Paw-Ro, radewäts b'ēēh do wób na-āāj hē warahén sa wahē n'aa see Jurijo häd näng do moo gó, Roma hēnh Paw-Ro tamahūūm hyb n'aa.

“Sesa warahén n'aa” ramaneëenh do sa see ti Jurijo. ² Ti m' panang Adaramit häd näng doo bä naa ãã gatsëg t'oonh marakate gó, Asija häj n'aa hënh hahõm doo gó. ãã sii hahõm na-ããj hë aj'yy Aris-Tako häd näng doo. Masedonija häj n'aa bä, panang Tesaronika häd näng doo bä naa tii. ³ Ti m' jati pé ãã kajaa panang Sidõn häd näng doo bä. ãã kajaa bä Sidõn bä, Jurijo ky enyym Paw-Ro hä. Tanoo tabeg'ããs hyb n'aa pong hënh ta najiis sa wë, ta hä rabanoo hyb n'aa ta wë badoh doo. ⁴ ãã tsyym kasok bä, ãã habok hënh bah'ood ty gahëm. Ti hyb n'aa tsyt dëëg hä, Tsi-Peré häd näng do nu masee me ãã kenaa bong. ⁵ Ti m' ãã batsëk bä ãã tabës Siris, Pam-Pirija häd enäh do häj n'aa. Ti m' ãã kaja hõm panang Mira häd näng doo bä, Risija häj n'aa bä.

⁶ Ta tii bä warahén sa wahë n'aa baw'yyt marakate panang Aresän-Dirija häd näng doo bä naa, Itarija häj n'aa hënh hahõm doo. Ti m' tamejũũ ãã gatsëg t'oonh, tii gó ãã bah'ũũm hyb n'aa. ⁷ Ti m', hajõng ta äh kaja hë ãã bahõm séd bä ãã karip do hyb n'aa, bah'ood ãã habok hënh taty gahëm do hyb n'aa. Tak'ëp né hë marakate gó moo b'ook do ramoo bok ãã kaja hõm hyb n'aa panang Kinid häd näng do nedaa bä. Dooch bah'ood an'oo bä ãã ty gahõm hënh ãã ahõm bä. Ti hyb n'aa s'ỹỹ tabanäng hënh ãã bah'ũũm. Tsyty dëëg hä Keret, Saramone häd enäh do hoo gad'oo bä ãã tabës. Tii da ãã wén d'oo, tsyt dëëg hä Keret häd näng do nu masee me ãã kenaa bong hyb n'aa. ⁸ Kaja hë ãã bahõm is Keret nabyy me. Tak'ëp né hë marakate gó moo b'ook do ramoo bok marakate bahõm hyb

n'aa. Ti m' äã kaja hõm kån Datyyw Banäm Do häd näng doo bä. Panang Raseja häd näng do nedaa bä däg tii.

⁹ Tabëej hõm ta äh rakahej'aa do paawä Itarija häj n'aa hënh. Tabëej hõm Jõm Kipur* rataheb'ëes doo. Äm n'aa nyy däk ji atsëg bä akajar, edaa däk do hyb n'aa tabahahëem do bawät doo. Tabahahëem do noo gó tak'ëp bah'ood bana. Ti hyb n'aa Paw-Ro ky hadoo mä sa hä:

¹⁰ —Hã yÿ pé da, dooh da baad tado bä ër hahÿ hah'üüm doo. Ër da ta see hadoo, ër da kamana'uuh marakate hä, ta gabuuj hä, ër na-ãäj hë da. Taw'ãäts hë babä ër ba'yym dó —näng mä Paw-Ro.

¹¹ Paw-Ro maher'ood né paawä sa hä, dooh warahén sa wahë n'aa karën bä tamaa newë bä ta kyyh. Taky daheeh marakate poo masoo n'aa, marakate danäh daheeh. ¹² Dooh baad tado bä ratabëej bä tabahahëem do noo gó “Datyyw Banäm Do” häd näng doo bä. Ti hyb n'aa hajõk do rakarën rabah'üüm, rakajaa hyb n'aa paawä panang Pënis häd näng doo bä, t'ïï hënh ratab'ëes hyb n'aa paawä tabahahëem do noo gó. Pënis bä marakate ranu kahej'ëek, tsyt dëeg hä Keret häd näng doo bä. T'ïï hënh dooh tabahëm bä tagajaroh hyb n'aa.

¹³ Tii bä, tadu doo bä tabahëm do raty gahõm hënh, ratsebee bong, h'yy kahasë bong. Rah'yyp däng doo da né hë red'oo mäh. Ti m' resäg toonh marakate mesoo n'aa. Ti m' rabahõm kån tsyt

---

* **27:9** Jõm Kipur häd näng do Judah buuj rataheb'ëes, nesaa do kawug hõm do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

dëeg nabyy me. ¹⁴ Dawë péj rababoo däg bä kä tak'ëp bah'ood bana kân. Tsytt dëeg hadäk hënh naa tabana. Rahepëe däk ti bah'ood tak'ëp hen'aa doo. ¹⁵ Ti m' marakate bah'ood bahëm hõm. Dooh ää haja bä ää ahõm bä bah'ood gó. Ti hyb n'aa ää beréd hõm bah'ood marakate tamahũum hyb n'aa. ¹⁶ Ti m', tsytt dëeg nad'ëed is doo, Kaw-Da häd näng do nu masee me ää kenaa bong bä bah'ood an'oo bä, tii bä ää bahaja kân ää ej'ooj nä kân h'oo yb marakate duu me hadäk doo. T'ii hënh dooh denaa hë né paawä bah'ood tabahëm bä, ti hadoo né hë tak'ëp ää bej'ooj nä kân. ¹⁷ Ti m' ta gó rabatóg so kân h'oo marakate agyyb jëe bä hood n'aa. Ti m' ta mawyd n'aa hewëeh doo me ramew'yyd hõm marakate hã taganan-abëeh hyb n'aa, maadaka tak'ëp hejoonh do hyb n'aa. Rajeÿÿm na-ääj hë marakate adëe kä bä hood jó, hood Sirit häd näng do jó. Ti hyb n'aa rabaw'oong bëenh marakate yb mesoo n'aa se-keek doo. Tii bä raberéd hõm bah'ood ty gahëm hënh marakate bahõm. ¹⁸ Ti m', tak'ëp ketaam do hyb n'aa maadaka marakate hã, jat'iip hadoo rakud bëenh marakate gabuuj tagasakog däk hyb n'aa. ¹⁹ Tamawoob hë tabado däg bä ta äh, sa daaj hë rabaw'oong bëenh marakate gó ramoo mabok do nahëe paah. ²⁰ Poo hajëe had'yyt hë. Dooh papÿÿj ty ganä wäd bä, sagõõh dooh ji hapëe boo bä, ny nemuun ää bahõm ää bahapäh hyb n'aa paawä. Kaneréd bah'ood. Ti hyb n'aa sahõnh hë ää dejëp ää ed'oo.

²¹ Hajõõ däg ta äh ranawa bong do jawén paa bä, Paw-Ro bas'ëeg gëet tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ãäts hē né paawä ÿ bē ky dahé ÿ ba-her'ood wät bä ér nahõm hyb n'aa paawä Keret bä naa. ÿ bē ky dahé bä paawä, dooh né hē paawä bē kamanau bä bē aw'oong bëēnh do hã —näng mäh. ²² —Ti hado né hē paawä, bē h'yy ketón manäh. Dooh da dajëp pé ér seeh. Jããm hē marakate karejã hõm da —näng mäh. ²³ —Naga hē, atsëm, P'op Hagä Doo, ÿ hyb n'aa jaw'yyk doo, mejũũ äãs, ta karom seeh, hã ÿ takasee hyb n'aa. ²⁴ Hahÿÿ da äãs kyyh: “Eÿÿm manä Paw-Ro. Sesa hã da makametëeh nä. A hyb n'aa da P'op Hagä Do bed'ëëp sahõnh hē marakate gó habok doo”, näng mä äãs kyyh. ²⁵ Ti hyb n'aa bē tsebee, bē h'yy kahasē. ÿ h'yy ka'eeh né hē P'op Hagä Do hã. ÿ hapäh baad ub, hã ÿ äãs her'oot do hadoo né hē da ér hã. ²⁶ Hood jó, tsyt dëëg hã bah'ood tapooh da marakate —näng mä Paw-Ro.

²⁷ Ti m' 14 däg äã äh, äã bah'ood mahũũm akajar Adirijat häd näng doo bä. Ti atsëm ub, edaa däk hëëj badäk marakate gó moo b'ook do rahyb n'aa hapäh. ²⁸ Ti m' rametyy tetyy n'aa me. ³⁶ meet mä tahajaa rametyy bä. Ta bahãnh rametyy p'aa hënh. Ta yd jé däg: 27 meet däg mäh. ²⁹ Rajeÿÿm mä pä hã tatapóh bä. Ti hyb n'aa ji meheet pé raw'oong bëēnh marakate mesoo n'aa, ta duu hënh kanehõ doo. Ti m' raky n'aa etsëë nyyw hē tabawag hõm hyb n'aa paawä. ³⁰ Ti m' marakate gó moo b'ook do radawäts tuu paawä h'oo yb. Marakate poo hã rabahõ ta mesoo n'aa ken'oooh. Rakarën paawä rakejën hõm sa mahãnh. ³¹ Tii bä warahén sa wahë n'aa hã, warahén sa hã na-ãäj hē Paw-Ro ky hadoo mäh:

—Marakate gó moo b'ook do ranayyw bä, dooh da bë edëb bä —näng mäh.

³² Ti m' warahén ragekyd bong h'oo mesoo n'aa. Tame tabahop ran'oo bä.

³³ Ti m' tapaj'ëë bä däg, Paw-Ro etsëë sahõnh hë rabawa hyb n'aa. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—14 äã ä däg dooh bë awa boo bä, bë h'yy ketón padëëk do hyb n'aa. ³⁴ Ti hyb n'aa, tak'ëp ý betsëë bë hã bë bawa hyb n'aa bë waa. Taw'ääts hë bë h'yyb hejooj padäg bë bedëp hyb n'aa —näng mäh. —Edëp da bëeh, baad ub da sahõnh hë —näng Paw-Ro.

³⁵ Ti m' Paw-Ro baher'ood wät jawén paa bä sa hã, tado däk pãw, ti m' taky n'aa ets'ëë wät P'op Hagä Do hã sahõnh hë ramaa napäh bä. Taganabäh hõm tii bä, tii b' tabawa kãn. ³⁶ Ti m' ta wób rah'yy kahasë bong, rabawa kãn tii bä. ³⁷ Sahõnh hë marakate gó habok do 276 ajyy. ³⁸ Ti m' rah'yy kajäk do pénh sahõnh hë rabawa bong do jawén paa bä, radewäts bëënh tiriig, marakate häd gasakog däk hyb n'aa.

³⁹ Ti m' tabawag hõm bä kä, marakate gó moo b'ook doo, dooh rahapëë bä tsyt dëëg. Tii b' rahapäh tagajarah yb hood banäng bä. Rah'yy kajäk t'ii hënh marakate badäng hyb n'aa paawä. ⁴⁰ Ti m' ragekyd bong ta mesoo n'aa. Ti m' rapyn hõm ta du ewöd n'aa ramaw'yyd däk do paah. Ti m' ragaj'eej däg kãn pãän gaeh do tah'ũũm doo, ta poo bä hadäk doo. Tii bä kä, marakate bahõm kãn hood hanäng hënh. ⁴¹ Ti m' hood wajau do hã marakate badëë këë. Hood jó ta poo baa këë. Ti hyb n'aa ta duu hënh takameb'ood wät maadaka an'oo bä.

⁴² Tii bā kā, warahén rakarēn radejëeb paawä radewäts b'ëeh do paa ramahũũm do sa sii, ranatsóm hõm hyb n'aa sa mahãnh. ⁴³ Ti hadoo né hē dooh sa wahë n'aa an'oo bā radejëeb bā, Paw-Ro tat'yud mehĩn do hyb n'aa. Ti m' warahén sa wahë n'aa mejũũ jé hatsóm do rakajak hyb n'aa tame, rabatsóm hõm hyb n'aa hood hakëë hēnh. ⁴⁴ Ta wób, nats'oom do tamejũũ sekeek do hã rakamesoo hyb n'aa, rabahõm hyb n'aa hood hakëë hēnh. Tii da né hē kā sahõnh hē ãã kaja nã kãn hëej hã.

28

Tsyt dëeg hã Maw-Ta häd nãng doo bã rabaym dó panyyg n'aa hahỹh

¹ Sahõnh hē ãã babë padëek bā ta nabyy me, ãã heen n'aa enä däg Maw-Ta ta ti tsyt dëeg häd. ² Ti m' tsyt dëeg bā habong do ky en'yym sahõnh hē ãã hã. Ti m' naëng adoos do hyb n'aa, bahahëem do hyb n'aa, ragahõ jat tëeg, ãã rats'yit ãã katëng hyb n'aa. ³ Paw-Ro kab'ood däk tëeg. Tadawäts toonh bā hahõng doo me, batëë däk do hyb n'aa aw'yy bana tadawäts toonh do mahang, ta moo hã tabegëej däk bā adäg däk. ⁴ Ti m' tsyt dëeg bā habong do rabahapäh bā aw'yy ta moo hã kas'ëë däk doo, raheer'oot rabab'ëeh bā:

—Hahỹ aj'yy tahyb n'aa pé ji naheb'ooh doo. Kedëeb wäd né hē paawä akajar me naa, hỹh kã da tadajëb kãn ji sãm heb'aanh do an'oo bā —näk mäh.

⁵ Ti m' aw'yy Paw-Ro tsawyh wät tëeg hõõ me ta moo hã kas'ëë däk doo. Dooh tadateej bā ta hã, baad tabawät. ⁶ Ti m' tsyt dëeg buuj ragada ta moo

dap'uung s'ëeg bä, ragada na-ããj hē tadagõn jëe bä. Bãp peej ragada ta hã. Dooh tadateej bä ta hã, ti hyb n'aa m' ta see hado däk rahyb n'aa newë däk ta hã. Tak'ëp haj'ap do red'oo mäh.

⁷ Ta tii bä p'eets hē ti anäng hëej uuh, Pubirijo häd näng do ma. Tsyt dëeg buuj sa wahë n'aa tii. Baad ãã tagadoo ta tób bä. Tamawoob hē ãã äh ta tii bä. ⁸ Ta yb nahëe näng tagëe bä. Oom ta hã, w'oo gatsëg ta hata. Ti m' Paw-Ro beg'ããs tahagã hënh. Ti m' taky n'aa etsëe P'op Hagã Do hã ta nahëe hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëe wät jawén paa bä ta moo tadasooh ta nuu gó. Ti m' aj'y y bahas'oo däk. ⁹ Ti jawén paa bä tsyt dëeg hã haj'eenh doo, nahëe en'yÿh doo, an'aa Paw-Ro wë. Heso hõm né m' tii d' ênh. ¹⁰ Baad ub ãã tsyt dëeg buuj raweh'ëeh. Ta jawén kä, ãã tsyym kasok bä, ãã hã rabanoo sahõnh hē ãã mahũũm doo, ãã batsëg hõm do waa n'aa na-ããj hē.

¹¹ Tamawoob hē kamarab tsyt dëeg hã ãã baj'eenh do jawén paa bä, ãã gatsëg t'oonh marakate gó Aresãn-Dirija hënh hana doo gó, tsyt dëeg hã tabahahëem noo gó tab'ëes doo. Marakate poo hã sa kabarii kawareeh do sa heen n'aa badäk, Kas-Tor, Porus häd enäh doo. ¹² Ti m' ãã kajaa panang Sirakus häd näng doo bä. Tamawoob hē ãã äh tii bä ãã tab'ëes. ¹³ Tii b' naa ãã bahõm ta nabyy me had'y y hē. Ti m' ãã kajaa panang Resijo häd näng doo bä. Jati pé bah'ood bana, ãã ty gahõm hënh tabahëm. Ti m' jat'iip hadoo ãã kaja hõm panang Putewori häd näng doo bä. ¹⁴ Tii bä ãã kat'aa Jesus hã h'y y ka'eeh do sa hã. ãã rats'y y ãã baym hyb n'aa dó 7 ta äh sa pa. Tagadëeg ub kä Roma bä ãã kaja hõm kãn.

¹⁵ Jesus hã h'yy ka'eeh do Roma bã habong do heen n'aa enã däk né hẽ ãã ky n'aa hã. Ti hyb n'aa rawén na, ãã ragadoo hyb n'aa panang Apijo häd näng doo bã, panang buuj rakahet'aa doo bã. Ta wób ãã ragadaa däk Tamawoob hẽ Taber-Nas häd näng doo bã. Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Paw-Ro bahapäh bã, tatsebee wät, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ mamejō nã do hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh doo —näng mä ta kyyh.

¹⁶ ãã kaja hõm bã Roma bã, ranoo ta m'aa hënh Paw-Ro bagä. Sét hẽ warahén ta hagã n'aa.

Roma bã Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' tamawoob hẽ däg mä ta äh, Paw-Ro mejũũ ranaëënh hyb n'aa sahõnh hẽ Judah buuj sa wahë n'aa, Roma bã habong doo. Ti m' rabana bã, Paw-Ro ky hadoo sa hã:

—Wakãn haa —näng mäh. —Dooch ÿ mo haj'aa kad'oo pé ër wakãän sa hã, ër wahë makũ raba-hed'oo do paa hã na-ããj hẽ. ÿ ramaso däk Jerusarënh bã, tii bã ÿ ran'oo däk Roma buuj sa moo gó. ¹⁸ Hã ÿ rabeaanh jawén paa bã, rakarën né hẽ paawä ÿ raberéd hõm. Dooch ÿ mo haj'aa kadoo bã ta hyb n'aa ÿ radaj'ëep hyb n'aa paawä, ti hyb n'aa rakarën ÿ raberéd hõm. ¹⁹ Dooch Judah buuj, ër wakãän, rakarën ÿ reréd hõm bã. Ti hyb n'aa ÿ betsëë, Sesa hã ÿ taky n'aa etyy, hã ÿ raky tapaa do ky n'aa hã. ÿ ti dooch ÿ ky kes'ëëm pé ër wakãän sa hã. ²⁰ Ti hyb n'aa ÿ mejũũ bë ranaëënh ÿ baher'oot hyb n'aa bë hã —näng mäh. —Isaraéw buuj sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragada do ÿ gada

hyb n'aa né hě babä ŷ wén gëet ŷ moo kamewyyt haak sapuuw hadoo doo me —näng mä Paw-Ro.

²¹ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa Roma bä habong do raky hadoo Paw-Ro hã:

—Dooch äã gadoo pé kerih do Judah häj n'aa bä naa a ky n'aa. Dooch na-ããj hě ër wakãän t'ĩĩ hěnh naa han'aa do rer'ood bä baad nadoo pé a ky n'aa —näk mäh. ²² —Äã karën paawä äã maa napäh h'ëed hado a hã pé papuuuj hadoo do ky n'aa. Jé pad'yyt hě baad nadoo doo me rabaher'oot ta ti papuuuj ky n'aa hã —näk mäh.

²³ Ti m' raky kajäg däk Paw-Ro her'oot do pan'aa hã. Raky kajäk do noo gó hajök mä kat'aa Paw-Ro hagä hěnh. Tabaher'oot bä, báp paa tadu doo, tug bä taky keréd hõm mäh. Taher'oot mä sa hã ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa. Baad ub mä tabaher'oot sa hã. Mosees erii wät do paa mahang, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa mahang na-ããj hě taner'oot sa hã, Jesus né hě P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, raky daheeh hyb n'aa. ²⁴ Sa mahang raky daheeh mä Paw-Ro her'oot do hã. Ta wób mä dooch raky dahé bä. ²⁵ Séd h'yyb nahedoo maa new'ëë do sa mahang. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä Isajas erih do paa P'op Hagä Do Sahee kyyh, radu doo hah'ũũm doo. Hah'ỹỹ d' mä Paw-Ro her'oot sa hã P'op Hagä Do Sahee kyyh Isajas hã:

²⁶ “Ahõm da sa wë. Hah'ỹỹ da da mamaher'ood sa hã:
 ‘Bë maa napëë né paawä, dooch bë maa newë bä.
 Bë hegãã né paawä, dooch bë hapëë bä’, noo da sa hã.

27 Sa h'yyb tym gó abaa padëek do hado däk.
 Dooh d' rah'yy kadawuung wäd bä.
 Sa nabuuj ragetsëe hõm.
 Sa matym ty kajaã hõm.
 Tii da tanado bä paawä,
 rabahapäh né paawä,
 ramaa napëe né paawä,
 h'yy kadewuung né paawä,
 wë ÿÿ rah'yy kawereem né paawä
 hä ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.
 Hä ÿÿ rah'yy kasadëe bä paawä ÿ t'yyd mehĩn sa
 hä.»*

28 Ti m' Paw-Ro ky hadoo ênh:

—ÿ karën bë heen n'aa enäh hahÿÿ hä: Hÿÿ kä
 da, ji P'op Hagä Do ed'ëep do ky n'aa Judah buuj
 nadoo do sa hä da takaher'oot. Ti raky daheeh da
 —näng mä Paw-Ro.

[29 Ti m' ta tii da Paw-Ro baher'oot jawén paa bä
 sa hä, ah'ũüm mäh. Ky ked'aak mä ramahõm me sa
 da hadoo do hä.]

30 Ti m' pawóp hë ta baab sa tób bä Paw-Ro bagëe
 wät. Tapaag had'yyt mä ta sãm tób danäh hä. Baad
 mä tagadoo sahõnh hë ta wë heg'ããs doo. 31 H'yyb
 neÿÿm doo me taher'oot P'op Hagä Do bag'ããs do
 ky n'aa. Dooh hewaata péh ta hä. Tametëek mä
 Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa.
 Jããm hë kä hahÿ panyyg.

---

* 28:27 Isajas 6.9-10

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc